

EURÓPAI KÖZPONTI BANK

A MONETÁRIS POLITIKA VÉGREHAJTÁSA AZ EURÓÖVEZETBEN

2005. FEBRUÁR

ECB EZB EKT EKP

AZ EURÓRENDSZER
MONETÁRIS POLITIKAI
ESZKÖZEINEK ÉS
ELJÁRÁSAINAK
ÁLTALÁNOS
DOKUMENTÁCIÓJA

EURÓPAI KÖZPONTI BANK

Az EKB 2005. évi kiadványain az 50 eurós bankjegy egy motívuma látható.

A MONETÁRIS POLITIKA VÉGREHAJTÁSA AZ EURÓÖVEZETBEN

2005. FEBRUÁR

AZ EURÓRENDSZER MONETÁRIS POLITIKAI ESZKÖZEINEK ÉS ELJÁRÁSAINAK ÁLTALÁNOS DOKUMENTÁCIÓJA

© Európai központi Bank (2005)

Cím:

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main, Németország

Postacím:

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main, Németország

Telefon:

+49 69 1344 0

Honlap:

<http://www.ecb.int>

Fax:

+49 69 1344 6000

Telex:

411 144 ecb d

*Valamennyi jog fenntartva. A kiadvány
kizárólag oktatási és nem kereskedelmi
célből, a forrás feltüntetésével
sokszorosítható.*

A 2004. decemberi állapot szerint.

*Jelen kiadvány rendelkezései
2005. május 30-ától irányadóak.*

ISSN 1830-2726 (nyomtatott formában)
ISSN 1830-2807 (elektronikus formában)

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

1. FEJEZET

A MONETÁRIS POLITIKA KERETEINEK ÁTTEKINTÉSE

- 1.1 A Központi Bankok Európai Rendszere
- 1.2 Az eurórendszer célkitűzései
- 1.3 Az eurórendszer monetáris politikai eszközei
 - 1.3.1 Nyíltpiaci műveletek
 - 1.3.2 Jegybanki rendelkezésre állás
 - 1.3.3 Kötelező tartalék
- 1.4 Ügyfelek
- 1.5 Elfogadható fedezetek
- 1.6 A monetáris politika kereteinek módosítása

2. FEJEZET

ÜGYFÉLKÖR

- 2.1 Az alkalmasság általános feltételei
- 2.2 Az ügyfelek kiválasztása gyorsrendekre és kétoldalú műveletekre
- 2.3 Szankciók az ügyfelek kötelezettségességése esetén
- 2.4 Felfüggesztés vagy kizárás prudenciális okokból

3. FEJEZET

NYÍLTPIACI MŰVELETEK

- 3.1 Penziós műveletek
 - 3.1.1 Általános szempontok
 - 3.1.2 Elsődleges refinanszírozó műveletek
 - 3.1.3 Hosszabb távú refinanszírozó műveletek
 - 3.1.4 Finomhangoló penziós műveletek
 - 3.1.5 Strukturális penziós műveletek
- 3.2 Végeleges adásvételi (outright) ügyletek
- 3.3 EKB kötvények kibocsátása
- 3.4 Devizaswapok
- 3.5 Lekötött betétek gyűjtése

7 4. FEJEZET

JEGYBANKI RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS

- 4.1 Aktív oldali rendelkezésre állás
- 4.2 Betéti rendelkezésre állás

9

5. FEJEZET

ELJÁRÁSOK

- 5.1 Tendereljárás
 - 5.1.1 Általános szempontok
 - 5.1.2 Tendernaptár
 - 5.1.3 Tenderek meghirdetése
 - 5.1.4 Az ajánlatok elkészítése és benyújtása
 - 5.1.5 A tenderallokáció menete
 - 5.1.6 A tendereredmények kihirdetése
- 5.2 Kétoldalú műveletekre vonatkozó eljárások
- 5.3 Elszámolási eljárások
 - 5.3.1 Általános szempontok
 - 5.3.2 Nyíltpiaci műveletek elszámolása
 - 5.3.3 Napvégi zárás

6. FEJEZET

ELFOGADHATÓ FEDEZETEK

- 6.1 Általános szempontok
- 6.2 Az elfogadható fedezetek első csoportja
- 6.3 Az elfogadható fedezetek második csoportja
- 6.4 Kockázatkezelési eszközök
 - 6.4.1 Az első csoport esetében alkalmazott kockázatkezelési eszközök
 - 6.4.2 A második csoport esetében alkalmazott kockázatkezelési eszközök
- 6.5 Az elfogadható fedezetek értékelésének alapelvei
- 6.6 Az elfogadható fedezetek határon átnyúló használata

6.6.1 A „Correspondent Central Banking Model” (CCBM, a központi bankok levelező banki modellje)	53	6 Változó kamatú devizaswap tenderek allokálása	34
6.6.2 Az elszámolóházak közötti kapcsolatok	54	7 Az egységes fedezetlista bevezetésének további lépései	40
7. FEJEZET:		8 Kockázatkezelési eszközök	45
KÖTELEZŐ TARTALÉK	55	9 Az első csoportba tartozó eszközök likviditási kategóriái	46
7.1 Általános szempontok	55	10 Az elfogadható fedezetek első csoportjába tartozó eszközökre alkalmazott <i>haircutok</i> százalékban, a fix kamatozású és nem kamatozó instrumentumok tekintetében	47
7.2 Kötelező tartalékképzésre kötelezett intézmények	55	11 Az elfogadható fedezetek első csoportjába tartozó inverz változó kamatú eszközökre alkalmazott <i>haircutok</i> százalékban	47
7.3 A kötelező tartalék mértékének meghatározása	56	12 Fedezetkiegészítési felhívások kiszámítása	48
7.4 A tartalékkötelezettség teljesítése	58	13 Az elfogadható fedezetek második csoportjának <i>haircutjai</i> százalékban	50
7.5 Adatszolgáltatás, igazolás és a tartalékalap felülvizsgálata	58	14 Tartalékalap és tartalékráták	57
7.6 A kötelező tartalékolási előírások megsértése	60	15 A kötelező tartalékállomány kamatozásának kiszámítása	59
MELLÉKLETEK		Ábrák	
1 Példák monetáris politikai műveletekre és eljárásokra	61	1 A tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése	28
2 Glosszárrium	77	2 A gyorstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése	28
3 Az ügyfélkör kiválasztása monetáris politikai célokból végrehajtott devizapiaci intervenciók és devizaswapügyletekre	89	3 A központi bankok levelező banki modellje	52
4 Az Európai Központi Bank rendelkezése a pénzügyi és banki statisztikák készítéséről	91	4 Az értékpapír elszámolóházak közötti kapcsolatok	53
5 Az eurórendszer weboldalai	101	Táblázatok	
6 Az ügyfelek kötelezettségzegése esetén alkalmazandó eljárások és szankciók	103	1 Az eurórendszer monetáris politikai műveletei	10
A KERETES ÍRÁSOK, AZ ÁBRÁK ÉS A TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE		2 Elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek szokásos üzletkötési napjai	29
Keretes írások		3 Az eurórendszer nyíltpiaci műveleteinek szokásos elszámolási napjai	37
1 EKB kötvények kibocsátása	20	4 Az eurórendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadható fedezetek	44
2 Devizaswapok	21		
3 A tendereljárás műveleti lépései	27		
4 Fix kamatú tenderek allokálása	31		
5 Változó kamatú eurótenderek allokálása	32		

RÖVIDÍTÉSEK

ÁÉKBV	Átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások
CET	Közép-európai idő (<i>Central European time</i>)
CSD	Központi értékpapír letétkezelő (<i>Central Securities Depository</i>)
DVP	Szállítás fizetés ellenében (<i>Delivery-versus-payment</i>)
ÉER	Értékpapír-elszámolási rendszer
EGK	Európai Gazdasági Közösség
EGT	Európai Gazdasági Térség
EK	Európai Közösség
EKB	Európai Központi Bank
EPM	EKB fizetési mechanizmus (<i>ECB payment mechanism</i>)
EU	Európai Unió
FOP	Költségmentes (<i>Free of payment</i>)
FRN	Változó kamatozású kötvény (<i>Floating rate note</i>)
HI	Hitelintézet
IDC	Napközbeni hitel (<i>Intraday credit</i>)
ISIN	ISIN azonosító szám / nemzetközi értékpapír-azonosító szám (<i>International securities identification number</i>)
KBER	Központi Bankok Európai Rendszere
LBM	Központi bankok levelező banki modellje
MPI	Monetáris pénzügyi intézmény
NKB	Nemzeti Központi Bank
PPA	Pénzpiaci alap
PPP	Pénzpiaci papír
RoW	A külföld (<i>Rest of the world</i>)
Strip	Külön kereskedés a kamattal és a tőkével (<i>Separate trading of interest and principal</i>)
TARGET	Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszer [<i>Trans-European automated real-time gross settlement express transfer (system)</i>]
VIBER	Valós idejű bruttó elszámolási rendszer

BEVEZETÉS

Ez a dokumentum az eurórendszer* által az euróövezetben alkalmazott egységes monetáris politika számára választott működési keretet mutatja be. Az eurórendszer monetáris politikai eszközei és eljárásai jogi keretének részeként az eurórendszer monetáris politikai eszközeinek és eljárásainak „alapl dokumentuma”-ként szolgál és fő célja, hogy ezekről az eszközökről és eljárásokról megfelelően tájékoztassa az ügyfeleket.

Az alapdokumentum önmagában az ügyfelekre jogokat nem ruház, és kötelezettségeket sem ró. Az eurórendszer és az ügyfelek között fennálló jogviszony megfelelő szerződéses, illetve szabályozási rendelkezéseken alapul.

Ez a dokumentum hét fejezetből áll: az 1. fejezet az eurórendszer monetáris politikájának működési keretéről nyújt áttekintést, a 2. fejezet az eurórendszer monetáris politikai műveleteit végző ügyfélkörre vonatkozó alkalmassági feltételeket határozza meg. A 3. fejezet a nyíltpiaci műveleteket írja le, míg a 4. fejezet az ügyfélkör számára folyamatosan rendelkezésre álló műveleteket tartalmazza. Az 5. fejezet a monetáris politikai műveletek végrehajtása során alkalmazott eljárásokat határozza meg. A 6. fejezet a monetáris politikai műveletekben alkalmazott fedezetértékelés feltételeit írja le. A 7. fejezet az eurórendszer kötelező tartalék rendszerének ismertetését tartalmazza.

A mellékletek a monetáris politika működésére vonatkozó példákat, szövszedetet, az eurórendszer devizaintervenciós műveleteiben résztvevő ügyfelek kiválasztására vonatkozó kritériumokat, az Európai Központi Bank pénzügyi és banki statisztikai adatszolgáltatási követelményeit, az eurórendszer weboldalainak felsorolását, valamint a kötelezettségek nem teljesítése esetén alkalmazandó eljárások és szankciók ismertetését foglalják magukban.

* Az Európai Központi Bank Kormányzótanácsa elfogadta, hogy az „eurórendszer” kifejezésen a Központi Bankok Európai Rendszerének azon alkotórészeit érti, amelyek alapvető feladatait végzik, azaz az Európai Közösséget létrehozó Szerződésnek megfelelően a közös valutát bevezető tagállamok nemzeti bankjait és az Európai Központi Bankot.

1. FEJEZET

A MONETÁRIS POLITIKA KERETEINEK ÁTTEKINTÉSE

1.1 A KÖZPONTI BANKOK EURÓPAI RENDSZERE

A Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) az Európai Központi Bankból (EKB) és az Európai Unió (EU) tagállamainak nemzeti központi bankjaiból áll.¹ A KBER tevékenységét az Európai Közösséget létrehozó Szerződéssel (Szerződés), valamint a Központi Bankok Európai Rendszerének és az Európai Központi Bank alapokmányával (KBER alapokmány) összhangban végzi. A KBER irányítását az EKB döntéshozó testületei végzik. Ebben a tekintetben az EKB Kormányzótanácsa felelős a monetáris politika kialakításáért, míg az Igazgatóság hatáskörébe tartozik a monetáris politikának a Kormányzótanács határozataival és iránymutatásaival összhangban történő végrehajtása. A lehetségesnek és megfelelőnek tartott mértékig, valamint a működés hatékonyságára törekedve, az EKB igénybe veszi a nemzeti központi bankok² segítségét az eurórendszer feladatainak részét képező műveletek végrehajtása során. Az eurórendszer monetáris politikájával kapcsolatos műveleteket valamennyi tagállamban azonos szabályok szerint kell végrehajtani.³

1.2 AZ EURÓRENDSZER CÉLKITŰZÉSEI

A Szerződés 105. cikke értelmében az eurórendszer elsődleges célja az árstabilitás fenntartása. Az árstabilitással kapcsolatos elsődleges célkitűzés sérelme nélkül, az eurórendszer támogatja az Európai Közösség általános gazdaságpolitikáját is. A célok megvalósítása során az eurórendszer a szabad versenyen alapuló nyitott piacgazdaság elvével összhangban tevékenykedik, segítve az erőforrások hatékony elosztását.

1.3 AZ EURÓRENDSZER MONETÁRIS POLITIKAI ESZKÖZEI

Céljai elérése érdekében az eurórendszer egy monetáris politikai eszköztárral rendelkezik: az eurórendszer nyíltpiaci műveleteket hajt végre, jegybanki rendelkezésre állást biztosít, valamint

a hitelintézeteket az eurórendszerrel vezetett számláikon kötelező tartalék képzésére kötelezi.

1.3.1 NYÍLTPIACI MŰVELETEK

A nyíltpiaci műveletek fontos szerepet játszanak az eurórendszer monetáris politikájában a kamatlábak alakítása, a piac likviditási helyzetének kezelése, valamint a monetáris politika aktuális állapotának jelzése érdekében. Az eurórendszernek öt eszköztípus áll rendelkezésére a nyíltpiaci műveletek végrehajtása során. A legfontosabb eszközfajta a *penziós ügylet*, melynek alkalmazása visszavásárlási megállapodások vagy értékpapír-fedezet mellett történő hitelezés alapján történik. Ezen kívül az eurórendszer szintén alkalmazza a *végleges adásvételi (outright) ügyleteket*, a *kötvénykibocsátást*, a *devizaswapokat* és a *lekötött betétek gyűjtését*. A nyíltpiaci műveleteket az EKB kezdeményezi, és egyúttal dönt az alkalmazandó eszközről, valamint a végrehajtás szabályairól. Ezek a műveletek tenderrel, gyorstenderrel vagy kétoldalú eljárással hajthatók végre.⁴ Az általuk szolgált céloktól, a gyakoriságtól és az alkalmazott eljárásoktól függően az eurórendszer nyíltpiaci műveletei az alábbi négy csoportba oszthatók (lásd az 1. táblázatot is):

- Az *elsődleges refinanszírozó műveletek* közé tartoznak a szokásos, likviditásbővítő penziós

¹ Meg kell jegyeznünk, hogy azoknak a tagállamoknak a nemzeti központi bankjai, amelyek nem vezették be a közös valutát az Európai Közösséget létrehozó Szerződésnek (Szerződés) megfelelően, fenntartják maguknak azt a jogot, hogy monetáris politikájukat nemzeti törvényeik szerint alakítsák és így nem vesznek részt az egységes monetáris politika végrehajtásában.

² Jelen dokumentumban a „nemzeti központi bankok” kifejezésen azoknak a tagállamoknak a nemzeti központi bankjait értjük, amelyek a Szerződésnek megfelelően bevezették a közös valutát.

³ Jelen dokumentumban a „tagállam” kifejezésen azt a tagállamot értjük, amely a Szerződésnek megfelelően bevezette a közös valutát.

⁴ Az eurórendszer nyíltpiaci műveleteinek végrehajtásához szükséges különböző eljárásokat, azaz a tendereket, gyorstendereket és a kétoldalú eljárásokat az 5. fejezet írja le. A *tenderek* esetében maximum 24 óra telik el a tender meghirdetése és az elfogadott ajánlatok visszaigazolása között. A 2.1. szakaszban felsorolt általános alkalmassági feltételeknek megfelelő minden ügyfél részt vehet a tenderben. A *gyorstendereket* 90 perc alatt kell lebonyolítani. Az eurórendszer a gyorstenderen való részvételre korlátozott számú ügyfél választhat ki. A „kétoldalú eljárás” kifejezésen minden más olyan esetet értünk, mely keretein belül az eurórendszer tenderejárás nélkül köt ügyletet egy vagy több ügyféllel. A kétoldalú eljárások közé tartoznak a tőzsdén vagy a piaci közvetítőkön keresztül kötött ügyletek.

1. táblázat Az eurórendszer monetáris politikai műveletei

Monetáris politikai műveletek	Tranzakciók típusa		Lejárat	Gyakoriság	Eljárás
	Likviditásbővítő	Likviditást szűkítő			
Nyíltpiaci műveletek					
Elsődleges refinanszírozó műveletek	Penziós ügyletek	–	1 hét	Hetente	Tender
Hosszabb távú refinanszírozó műveletek	Penziós ügyletek	–	3 hónap	Havonta	Tender
Finomhangoló műveletek	Penziós ügyletek Devizaswapok	Penziós ügyletek Lekötött betétek gyűjtése Devizaswapok	Nem szabványos	Nem rendszeres	Gyorstender Kétoldalú eljárás
	Végleges (outright) vétel	Végleges (outright) eladás	–	Nem rendszeres	Kétoldalú eljárás
Strukturális műveletek	Penziós ügyletek	Kötvények kibocsátása	Szabványos/ Nem szabványos	Rendszeres és nem rendszeres	Tender
	Végleges (outright) vétel	Végleges (outright) eladás	–	Nem rendszeres	Kétoldalú eljárás
Jegybanki rendelkezésre állás					
Aktív oldali rendelkezésre állás	Penziós ügyletek	–	Egynapos (O/N)	Az ügyfél kezdeményezésére	
Betéti rendelkezésre állás	–	Betétek	Egynapos (O/N)	Az ügyfél kezdeményezésére	

ügyletek, heti gyakorisággal és általában egyhetes lejárattal. Ezeket a műveleteket a nemzeti központi bankok tenderek útján végzik. Az elsődleges refinanszírozó műveletek kulcsfontosságú szerepet töltenek be abban, hogy az eurórendszer nyíltpiaci műveleteinek célkitűzései megvalósuljanak, valamint a pénzügyi szektor refinanszírozását döntő részben ilyen műveletek biztosítják.

- A *hosszabb távú refinanszírozó műveletek* olyan likviditásbővítő penziós ügyletek, amelyek havi gyakorisággal és általában háromhavi lejárattal rendelkeznek. További hosszabb távú kiegészítő refinanszírozást biztosítanak az ügyfelek részére, és a nemzeti központi bankok által kiírt tender útján bonyolítják le őket. E műveletek esetében az eurórendszer rendszerint nem kíván jelzéseket küldeni a piac felé, és normál piaci körülmények között kamatláb-elfogadóként jár el.
- A *finomhangoló műveletek* végrehajtása eseti alapon történik, és célja a piac likviditási helyzetének kezelése, valamint a kamat-

lábak alakítása, különösen a piac váratlan likviditásingadozásai által a kamatlábakra gyakorolt hatások enyhítése érdekében. A finomhangoló műveleteket elsősorban penziós ügyletek formájában bonyolítják le, de végleges adásvételi (outright) ügyletek, devizaswapok és lekötött betétek gyűjtése útján is végrehajthatók. A finomhangoló műveletek során alkalmazott eszközöket és eljárásokat mindig a tranzakció adott típusához és a művelet által szolgáltat konkrét célkitűzéshez kell igazítani. Ezeket a műveleteket a nemzeti központi bankok rendszerint gyorstender vagy kétoldalú eljárás alapján hajtják végre. Az EKB Kormányzótanácsa kivételes helyzetben dönthet úgy, hogy a szükséges kétoldalú finomhangoló műveleteket maga az EKB végzi el.

- Az eurórendszer *strukturális műveleteket* kötvények kibocsátása, penziós ügyletek és végleges adásvételi (outright) ügyletek útján is végrehajthat. Ezekre a műveletekre akkor kerül sor, amikor az EKB az eurórendszer strukturális helyzetét a pénzügyi szektorhoz kívánja igazítani (akár rendszer-

resen, akár esetenként). A penziós ügyletek és az adósságinstrumentumok kibocsátása formájában megvalósuló strukturális műveleteket a nemzeti központi bankok tender útján hajtják végre. A végeleges adásvételi (outright) ügyletek formájában megvalósuló strukturális műveletekre kétoldalú eljárások alapján kerül sor.

1.3.2 JEGYBANKI RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS

A jegybanki rendelkezésre állás az egynapos (O/N) likviditás bővítésére és szűkítésére szolgál, jelzi a monetáris politika általános helyzetét, illetve határt szab az egynapos (O/N) piaci kamatlábnak. Az elfogadott ügyfelek számára két konstrukció áll rendelkezésre, amelyeket saját kezdeményezésükre vehetnek igénybe, feltéve, hogy megfelelnek az üzleti feltételeknek (lásd az 1. táblázatot is):

- Az ügyfelek az egynapos (O/N) likviditás biztosítására elfogadható fedezetek ellenében igénybe vehetik a nemzeti központi bankok által nyújtott *aktív oldali rendelkezésre állást*. Rendes körülmények között az ügyfelek hitelhez való hozzáférése nem függ hitellimitektől vagy más korlátozóaktól, kivéve az elegendő fedezeti eszköz bemutatásának követelményétől. Az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlába általában az egynapos (O/N) piaci kamatláb felső határát is jelzi.
- Az ügyfelek *betéti rendelkezésre állás* igénybevételével egynapos (O/N) betétet helyezhetnek el a nemzeti központi bankoknál. Rendes körülmények között a konstrukciónak az ügyfelek által történő igénybevételére nem vonatkoznak betéti limitek vagy más korlátozások. A betét kamatlába általában az egynapos (O/N) piaci kamatláb alsó határát is jelzi.

A jegybanki rendelkezésre állást decentralizált formában a nemzeti központi bankok kezelik.

1.3.3 KÖTELEZŐ TARTALÉK

Az eurórendszer kötelező tartalék rendszerét az euróövezetben működő hitelintézetekre kell alkalmazni, és elsődleges célja a pénzügyi kamatok stabilizálása, valamint strukturális likviditási szükséglet létrehozása (vagy bővítése). Az egyes hitelintézetek tartalékképzési kötelezettségét mérlegtételeik arányában kell megállapítani. A kamatlábak stabilizálásának célja érdekében az eurórendszer kötelező tartalék rendszere a hitelintézetek számára lehetővé teszi, hogy tartalékaikat átlagszámítással állapítsák meg. A tartalékképzési követelménynek való megfelelés megállapítása a hitelintézetek által fenntartott átlagos napi tartalékállomány alapulvételével történik. A hitelintézetek kötelező tartalékállományára az eurórendszer elsődleges refinanszírozó műveleteinek kamatlába szerint kell kamatot fizetni.

1.4 ÜGYFELEK

Az eurórendszer monetáris politikájának kereteit úgy alakították ki, hogy lehetővé váljon az ügyfelek minél szélesebb körének részvétele. A KBER alapokmányának 19.1. cikke szerint a kötelező tartalékképzési kötelezettség hatálya alá tartozó hitelintézetek jegybanki rendelkezésre álláshoz juthatnak, illetve tender útján részt vehetnek nyíltpiaci műveletekben. Az eurórendszer korlátozott számú résztvevőt is kiválaszthat a finomhangoló műveletekben való részvétellel. A végleges adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyfélkörre nem vonatkoznak előre meghatározott korlátok. A monetáris politikai célokból végzett devizaswapok végrehajtása aktív devizapiaci szereplőkkel történik. Az ilyen műveletekben résztvevők köre az eurórendszer deviza intervenciók műveleteihez kiválasztott és az euróövezetben levő intézményekre korlátozódik.

1.5 ELFOGADHATÓ FEDEZETEK

A KBER alapokmányának 18.1. cikke alapján az eurórendszer valamennyi hitelezési művele-

téne (vagyis a likviditásbővítő műveleteknek) megfelelő fedezeten kell alapulnia. Az eurórendszer műveleteihez a fedezeti eszközök széles körét fogadja el. Az elfogadható fedezeteknek két csoportja van: az „elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1)” és az „elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2)” – alapvetően az eurórendszer belső céljaira. Ez a megkülönböztetés azonban az elkövetkező néhány évben fokozatosan megszűnik majd és kialakul az eurórendszer elfogadható fedezeti körének egységes listája. Az elfogadható fedezetek első csoportjába (Tier 1) jelenleg azok a forgalomképes adósságinstrumentumok tartoznak, amelyek megfelelnek az EKB által a teljes euróövezetre meghatározott egységes alkalmassági feltételeknek. Az elfogadható fedezetek második csoportjába (Tier 2) olyan további, forgalomképes vagy nem forgalomképes eszközök tartoznak, amelyek a nemzeti pénzpiacok és bankrendszerek működése szempontjából különösen fontosak, és amelyekre vonatkozóan az alkalmassági feltételeket az EKB jóváhagyásával az egyes nemzeti központi bankok határozzák meg. A fenti két csoport között nincs különbség az eszközök minősége vagy azoknak az eurórendszer különböző típusú monetáris politikai műveleteire való alkalmassága szempontjából (kivéve, hogy az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) eszközöket az eurórendszer rendszerint végleges adásvételi (outright) ügyleteknél nem használja). Az eurórendszer valamennyi hitel-típusához szükséges fedezetként szolgáló elfogadható fedezetek használhatók határokon átnyúló módon, központi bankok levelező banki modellje (LBM) az EU-s értékpapír-elszámolóházak között fennálló és elfogadott kapcsolatokon keresztül.⁵ Az eurórendszer monetáris politikai műveleteihez elfogadott összes eszköz alkalmazható a napközbeni hitelek fedezeti eszközeként is.

1.6 A MONETÁRIS POLITIKA KERETEINEK MÓDOSÍTÁSA

Az EKB Kormányzótanácsa az eurórendszer monetáris politikai műveletei végrehajtásának eszközeit, feltételeit és eljárásait bármikor megváltoztathatja.

⁵ Lásd a 6.6.1. és a 6.6.2. szakaszt.

2. FEJEZET

ÜGYFÉLKÖR

2.1 AZ ALKALMASSÁG ÁLTALÁNOS FELTÉTELEI

Az eurórendszer monetáris politikai műveleteiben résztvevő ügyfeleknek alkalmassági feltételeknek kell megfelelniük.¹ Ezeket a követelményeket úgy határozták meg, hogy az eurórendszer monetáris politikai műveleteiben az intézmények széles köre vehessen részt, az intézmények azonos bánásmódban részesüljenek az euróövezet teljes területén, valamint biztosított legyen, hogy az ügyfelek megfeleljenek bizonyos prudenciális és működési követelményeknek:

- Kizárólag a KBER alapokmányának 19.1. cikke szerint az eurórendszer kötelező tartalék rendszerének hatálya alá tartozó intézmények minősülnek ügyfélnek. Az eurórendszer kötelező tartalék rendszerével kapcsolatos kötelezettségek alól felmentett intézmények (lásd a 7.2. szakaszt) az eurórendszerbeli jegybanki rendelkezésre állás és a nyíltpiaci műveletek szempontjából nem tekinthetők ügyfélnek.
- Az ügyfeleknek rendezett pénzügyi helyzettel kell rendelkezniük és legalább egy, a nemzeti hatóságok által gyakorolt, EU-ban vagy EGT-ben harmonizált felügyeleti forma hatálya alá kell tartozniuk.² Ügyfélnek tekinthetők azonban a rendezett pénzügyi háttérrel rendelkező és a hasonló szabványokon alapuló nem egységesített nemzeti felügyelet alá tartozó intézmények is, mint például az Európai Gazdasági Térségen (EGT) kívüli székhellyel rendelkező intézményeknek az euróövezetben létrehozott fióktelepei.
- Az ügyfeleknek meg kell felelniük az adott tagállam nemzeti központi bankja (vagy az EKB) által alkalmazott vonatkozó szerződéses vagy szabályozási rendelkezésekben meghatározott valamennyi működési feltételnek, ezáltal biztosítva az eurórendszer monetáris politikai műveleteinek hatékony végrehajtását.

Ezek az általános alkalmassági feltételek az euróövezet teljes területén egységesek. Az alkalmasság általános feltételeit teljesítő intézmények jogosultak:

- igénybe venni az eurórendszerbeli jegybanki rendelkezésre állást, és
- tender útján részt venni az eurórendszer nyíltpiaci műveleteiben.

Egy intézmény tender útján kizárólag a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankján keresztül veheti igénybe az eurórendszerbeli jegybanki rendelkezésre állást és nyíltpiaci műveleteit. Amennyiben egy intézmény több tagállamban is rendelkezik szervezeti egységekkel (székhellyel vagy fióktelepekkel), az egyes szervezeti egységek mindig a földrajzi helyük szerinti tagállam nemzeti központi bankján keresztül vehetik igénybe ezeket a műveleteket, azzal a kikötéssel, hogy egy intézmény az ajánlatait egy tagállamban csak egy szervezeti egységén (székhelyén, vagy egy kijelölt fióktelepén) keresztül nyújthatja be.

2.2 AZ ÜGYFELEK KIVÁLASZTÁSA GYORSTEN- DEREKRE ÉS KÉTOLDALÚ MŰVELETEKRE

A végleges adásvételi (outright) ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások.

A monetáris politikai célból végrehajtott devizaswapok esetében az ügyfeleknek bármilyen piaci feltétel mellett képesnek kell lenniük nagy volumenű devizaműveletek hatékony végrehajtására. A devizaswapra alkalmas ügyfelek köre megegyezik az euróövezetben működő és az eurórendszer deviza intervenciós műveleteihez kiválasztott ügyfelek körével. A deviza interven-

¹ A végleges (outright) ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások.

² A hitelintézetek harmonizált felügyelete a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi módosított irányelven alapul, az Európai Közösségek Hivatalos Lapja (HL), L 126. szám, 2000.05.26., 1. o.

ciós műveletekben ügyfelek kiválasztásának kritériumait és a kiválasztási eljárást a 3. melléklet tartalmazza.

A gyorstenderen és kétoldalú eljárás alapján egyéb műveletek (a finomhangoló penziós ügyletek és a lekötött betétek gyűjtése) esetében minden egyes nemzeti központi bank az adott tagállamban létrehozott és az alkalmasság általános feltételeinek megfelelő intézmények közül választ. Ebből a szempontból a pénzügyi aktivitás a legfontosabb kiválasztási szempont. Figyelembe vehetők továbbá egyéb kritériumok, mint például az értékpapírosztály hatékonysága és az ajánlattételi képesség.

A gyorstender és a kétoldalú eljárások esetében a nemzeti központi bankok kizárólag az általuk a finomhangoló műveletekre elfogadott ügyfelek csoportjával tárgyalnak. Amennyiben működési okokból valamely nemzeti központi bank nem tud minden, általa a finomhangoló műveletek végzésére elfogadott fél számára részvételt biztosítani egy konkrét műveletben, akkor az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében az adott tagállamban az ügyfelek kiválasztása rotációs rendszerben történik.

Az EKB Kormányzótanácsa eldöntheti, hogy kivételes körülmények esetén az EKB maga is végezzen-e finomhangoló kétoldalú műveleteket. Ha az EKB végez kétoldalú műveleteket, akkor az egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében az EKB az euróövezetbeli ügyfelek közül rotációs rendszerben választja ki azokat, amelyek a gyorstenderben és a kétoldalú eljárásokban való részvételre alkalmasnak.

2.3 SZANKCIÓK AZ ÜGYFELEK KÖTELEZETTSÉGSZEGÉSE ESETÉN

Az EKB szankciók kirovására vonatkozó jogkörről szóló, 1998. november 23-ai 2532/98/EK sz. tanácsi rendelettel,³ az Európai Központi Bank szankcionálási jogosítványairól szóló, 1999. szeptember 23-ai 2157/1999/EK európai központi banki rendelettel (EKB/1999/4)⁴ a kötelező tartalék Európai Központi Bank által

történő alkalmazásáról szóló, 1998. november 23-ai 2531/98/EK módosított tanácsi rendelettel,⁵ valamint a kötelező tartalék képzéséről szóló, 2003. szeptember 12-ai 1745/2003/EK európai központi banki rendelettel (EKB/2003/9)⁶ összhangban, az EKB szankciókat szabhat ki azokra az intézményekre, amelyek a kötelező tartalék alkalmazásával kapcsolatos EKB rendeletekből és határozatokból eredő kötelezettségeiknek nem felelnek meg. Az alkalmazható szankciókat, valamint az alkalmazásuk során követendő eljárásokat a fent említett rendeletek részletezik. Továbbá, a kötelező tartalék előírások súlyos megszegése esetén az eurórendszer felfüggesztheti az ügyfelek nyíltpiaci műveletekben való részvételét.

Az egyes tagállamok nemzeti központi bankjai (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses illetve szabályozási rendelkezések előírásaival összhangban, az eurórendszer pénzbírságot szabhat ki és fog is kiszabni azokra az ügyfelekre, illetve felfüggeszti azoknak a feleknek a nyíltpiaci műveletekben való részvételét, akik az egyes nemzeti központi bankok (vagy az EKB) által alkalmazott és az alábbiakban meghatározott szerződéses illetve szabályozási rendelkezésekből rájuk háruló kötelezettségeik teljesítését elmulasztják.

Ide tartoznak a tenderszabályok megszegésének esetei (amikor az ügyfél nem tud elegendő fedezeti eszközt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a likviditásbővítő műveletben részére megállapított likviditást kiegyenlítse, vagy nem tud elegendő készpénzt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a likviditást szűkítő műveletben részére megállapított összeget kiegyenlítse), valamint a kétoldalú tranzakciós előírások megszegésének esetei (amikor az ügyfél nem tud elegendő, jegybankképes fedezeti eszközt vagy készpénzt rendelkezésre bocsátani ahhoz, hogy a kétoldalú tranzakciónál a megállapodásban rögzített összeget kiegyenlítse).

3 HL, L 318. szám, 1998.11.27., 4. o.

4 HL, L 264. szám, 1999.10.12., 21. o.

5 HL, L 318. szám, 1998.11.27., 1. o.

6 HL, L 250. szám, 2003.10.2., 10. o.

Ez a rendelkezés vonatkozik a fedezeti eszközök alkalmazására vonatkozó szabályok az ügyfelek által történő megsértésének eseteire is (amikor az ügyfél olyan eszközöket használ fel, amelyek ilyen felhasználásra alkalmatlanok, illetve alkalmatlanná váltak vagy amelyeket az ügyfél nem használhat, például a kibocsátó/kezes és az ügyfél között fennálló szoros kapcsolat vagy azonosság miatt), valamint a napvégi eljárásra és a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó feltételek megszegésének eseteire is (amikor az elszámolási számláján a nap végén negatív egyenleggel rendelkező ügyfél a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó alkalmassági feltételeket nem teljesíti).

Ezen túl, a kötelezettségeit megszegő fél ellen alkalmazott felfüggesztés hatálya az adott intézmény más tagállamokban található fióktelepeire is kiterjeszhető. Azokban az esetekben, amikor a köteleességszegés gyakoriság vagy időtartam alapján megállapított súlyossága ezt indokolta teszi, az ügyfél minden további monetáris politikai művelethez való hozzáférése egy bizonyos időtartamra kivételesen felfüggeszhető.

A tenderre, a kétoldalú ügyletre, a fedezeti eszközökre, a napvégi eljárásra és a betéti rendelkezésre állás igénybevételének alkalmassági feltételeire vonatkozó előírások megszegéséért a nemzeti központi bankok által kiszabott pénzbírságokat egy előre meghatározott (a 6. mellékletben megállapított) kulcs alapján számítják ki.

2.4 FELFÜGGESZTÉS VAGY KIZÁRÁS PRUDENCIÁLIS OKOKBÓL

Az adott tagállami nemzeti központi bank (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses illetve szabályozási rendelkezésekkel összhangban az eurórendszer prudenciális okokból az ügyfelek monetáris politikai eszközökhöz történő hozzáférését felfüggesztheti vagy megszüntetheti.

Ezen túl, az ügyfél felfüggesztésére illetve kizárására sor kerülhet olyan esetekben is, amelyek

nemzeti központi bankok által alkalmazott szerződéses és szabályozási rendelkezések szerint az ügyfél részéről „mulasztásnak” minősülnek.

3. FEJEZET

NYÍLTPIACI MŰVELETEK

A nyíltpiaci műveletek fontos szerepet játszanak az eurórendszer monetáris politikájában, a kamatlábak alakításában, a piac likviditási helyzetének irányításában, valamint a monetáris politika aktuális helyzetének jelzésében. Céljukat, gyakoriságukat és eljárásaikat tekintve az eurórendszer nyíltpiaci műveletei négy csoportra oszthatók: elsődleges refinanszírozó műveletek, hosszabb távú refinanszírozó műveletek, finomhangoló műveletek és strukturális műveletek. Ami az alkalmazott eszközöket illeti, a penziós ügyletek jelentik az eurórendszer nyíltpiaci eszközeinek legfontosabb típusát, és a fenti négy műveleti kategória mindegyikében alkalmazhatók, míg a kötvények a strukturális többlet csökkentésére szolgáló műveleteknél használhatók. Ezen túl, az eurórendszernek a finomhangoló műveletek végrehajtásához három további eszköz áll rendelkezésére: a végleges adásvételi (outright) ügyletek, a devizaswapok és a lekötött betétek gyűjtése. Az alábbi szakaszok részletesen tartalmazzák az eurórendszer által használt nyíltpiaci eszközök egyes típusainak különös jellemzőit.

3.1 PENZIÓS MŰVELETEK

3.1.1 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK

ESZKÖZTÍPUS

A penziós ügyletek olyan műveleteket jelentenek, ahol az eurórendszer visszavásárlási megállapodások keretében ad el és vásárol elfogadható fedezeteket, vagy elfogadható fedezetekből álló fedezet ellenében folytat hitelezést. A penziós ügyletek az elsődleges refinanszírozó műveleteknél és a hosszabb távú refinanszírozó műveleteknél alkalmazhatók. Az eurórendszer emellett a strukturális és a finomhangoló műveleteknél is alkalmazhat penziós ügyleteket.

JOGI ISMÉRVEK

A nemzeti központi bankok a penziós ügyleteket végrehajthatják visszavásárlási megállapodások formájában (azaz, az eszköz tulajdonjoga átszáll a hitelezőre, miközben a tranzakcióban ügyfelek úgy állapodnak meg, hogy egy későbbi időpontban az eszköz újra az adós tulajdonába kerül),

vagy értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában (azaz, az adott eszközökre fedezet áll rendelkezésre, de az adósi kötelezettségek teljesítésének fenntartásával a fedezetként felkínált eszköz az adós tulajdonában marad). A visszavásárlási megállapodásokon alapuló penziós ügyletekre vonatkozó további rendelkezések az egyes tagállamok nemzeti központi bankjai (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses rendelkezésekben találhatók. A értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek alapuló penziós ügyletekre vonatkozó szabályozások figyelembe veszik a fedezetre vonatkozó érdekelttség (pl. zálogjog) alapításához és későbbi érvényesítéséhez szükséges, az egyes nemzeti jogokban alkalmazott különböző eljárásokat és formai követelményeket.

KAMATOZÁSI FELTÉTELEK

A visszavásárlási megállapodásban meghatározott vételár és visszavásárlási ár közötti különbséget egyenlő a művelet időtartama alatt felvett illetve hitelezett összegre számított kamat összegével, vagyis a visszavásárlási ár magában foglalja a fizetendő kamatot. Az értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitel formájában létrejövő penziós ügylet kamatát a felvett hitel összegére és a futamidőre alkalmazandó kamatláb alapján kell meghatározni. Az eurórendszer penziós nyíltpiaci műveletei esetében egy egyszerű kamatlábat alkalmaznak, amely a „ténylegesen eltelt napok száma/360” kamatnap-számítási szabályon alapul.

3.1.2 ELSŐDLEGES REFINANSZÍROZÓ MŰVELETEK

Az elsődleges refinanszírozó műveletek az eurórendszer által végzett legfontosabb nyíltpiaci műveletek, amelyek kulcsszerepet játszanak a kamatlábak alakításában, a piac likviditási helyzetének irányításában és a monetáris politika aktuális helyzetének jelzésében. Ezen kívül ezek a műveletek elégítik ki a pénzügyi szektor refinanszírozó szükségleteinek nagy részét.

Az elsődleges refinanszírozó műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- likviditásbővítő műveletek;
- heti rendszerességűek;¹
- általában egyhetes lejárattal rendelkeznek;²
- decentralizált végrehajtás az egyes nemzeti központi bankok által;
- lebonyolítás tender útján (az 5.1. szakaszban meghatározottak szerint);
- a (2.1. szakaszban meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi fél nyújthat be ajánlatot az elsődleges refinanszírozó műveletekre; és
- az elsődleges refinanszírozó műveletekben mind az (6. fejezet meghatározása szerinti) elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1), mind az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) alkalmas, mint fedezeti eszköz.
- likviditásbővítő műveletek;
- végrehajtás havi rendszerességgel;³
- általában három hónapos lejáratúak;⁴
- decentralizált végrehajtás az egyes nemzeti központi bankok által;
- lebonyolítás (az 5.1. szakaszban meghatározott) tender útján;
- a (2.1. szakaszban meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi fél nyújthat be ajánlatot a hosszabb távú refinanszírozó műveletre; és
- a hosszabb távú refinanszírozó műveletek szempontjából az elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) és az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) (6. fejezet) fedezeti eszközöknek minősülnek.

3.1.3 HOSSZABB TÁVÚ REFINANSZÍROZÓ MŰVELETEK

Az eurórendszer általában háromhavi lejárattal is végez rendszeres refinanszírozó műveleteket, ezáltal pótlólagos, hosszabb távú refinanszírozást nyújtva a pénzügyi szektor számára. Ezek a műveletek csak kis részt képviselnek az összes refinanszírozó művelet volumenén belül. Az ilyen műveletek végrehajtása során az eurórendszer rendszerint semmilyen jelzést nem kíván küldeni a piac felé, így normál körülmények között kamatláb elfogadóként jár el. Ennek megfelelően a hosszabb távú refinanszírozó műveletekre változó kamatú tenderek formájában kerül sor, és az EKB időszakonként jelzi a későbbi tenderek várható ügyleti volumenét. Kivételes körülmények között az eurórendszer fix kamatú tenderek keretében is végez hosszabb távú refinanszírozó műveleteket.

A hosszabb távú refinanszírozó műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

3.1.4 FINOMHANGOLÓ PENZIÓS MŰVELETEK

Az eurórendszer penziós nyíltpiaci ügyletek formájában végezhet finomhangoló műveleteket. A finomhangoló műveletek célja a piac likviditási helyzetének irányítása, valamint a kamatlábak alakítása, különösen a piac előre nem látható likviditás-ingadozása által a kamatlábakra gyakorolt hatások ellensúlyozása érdekében. A váratlan piaci események bekövetkezésekor szükséges gyors intézkedések érdekében indokolt nagyfokú rugalmasságot fenntartani, a finomhangoló műveletekhez használt eljárások és működési jellemzők megválasztásakor.

A finomhangoló penziós műveletek működési jellemzőit az alábbiak szerint lehet összegezni:

- 1 Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek végrehajtása az eurórendszer tenderműveleteiről előzetesen meghirdetett naptár szerint történik (lásd az 5.1.2. szakaszt is), mely az EKB (www.ecb.int), valamint az eurórendszer weboldalain található (lásd 5. melléklet).
- 2 Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek lejárata alkalmakként eltérhet ettől, többek között az egyes tagállamok bankszünnapjaitól függően.
- 3 Lásd a fenti 1. lábjegyzetet.
- 4 Lásd a fenti 2. lábjegyzetet.

- a finomhangoló penziós műveletek likviditásbővítő és likviditást szűkítő műveletek is lehetnek;
- gyakoriságuk nem szabványosított;
- lejáratuk nem szabványosított;
- a likviditásbővítő finomhangoló penziós ügyletek lebonyolítása általában gyorstender útján történik, ugyanakkor nem kizárt a kétoldalú eljárások használatának lehetősége (lásd az 5. fejezetet);
- a likviditást szűkítő finomhangoló penziós ügyletek rendszerint kétoldalú eljárásokon keresztül kerül sor (az 5.2. szakaszban meghatározottak szerint);
- az egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre e műveleteket (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy kivételes esetben az EKB végrehajthat-e kétoldalú finomhangoló penziós ügyleteket);
- az eurórendszer a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek szerint korlátozott számú résztvevőt választhat ki a finomhangoló penziós ügyletekben való részvételhez; és
- a finomhangoló penziós műveletek esetében az elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) és az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) (6. fejezet) elfogadható fedezeti eszköznek.
- gyakoriságuk szerint lehetnek rendszeresek vagy nem rendszeresek;
- lejáratuk előre nem szabványosított;
- lebonyolításuk tender útján történik (az 5.1. szakaszban meghatározottak szerint);
- e műveleteket az egyes nemzeti központi bankok decentralizált módon hajtják végre;
- strukturális penziós műveletre a (2.1. szakaszban meghatározott) valamennyi ügyfél nyújthat be ajánlatot; és
- a strukturális penziós műveletek szempontjából mind az elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1), mind az elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) (6. fejezet) elfogadható fedezeti eszköznek.

3.2 VÉGLEGES ADÁSVÉTELI (OUTRIGHT) ÜGYLETEK

ESZKÖZTÍPUS

A végleges adásvételi (outright) nyíltpiaci műveletek olyan ügyletek, amelynek során az eurórendszer jegybankképes eszközöket véglegesen vásárol vagy ad el a piacon. E műveleteket kizárólag strukturális vagy finomhangolási célból lehet végrehajtani.

JOGI ISMÉRVEK

A végleges adásvételi ügylet során a tulajdonjog teljes mértékben átszáll az eladóról a vevőre, anélkül, hogy ehhez a tulajdonjog ellentétes irányú átruházása kapcsolódna. Az ügyletet a műveletben használt adósságinstrumentumokra vonatkozó piaci megállapodásoknak megfelelően kell végrehajtani.

ÁRAZÁSI FELTÉTELEK

Az eurórendszer az árak kiszámításakor a műveletben használt, adósságinstrumentumokra vonatkozóan a legszélesebb körben elfogadott piaci megállapodásnak megfelelően jár el.

3.1.5 STRUKTURÁLIS PENZIÓS MŰVELETEK

Az eurórendszer penziós nyíltpiaci ügyletek formájában végrehajthat strukturális műveleteket azzal a céllal, hogy az eurórendszer strukturális helyzetét a pénzügyi szektorhoz igazítsa.

E műveletek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- a strukturális penziós műveletek likviditásbővítő műveletek;

EGYÉB MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK

Az eurórendszer végeleges adásvételi ügyleteinek működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- az végeleges adásvételi (outright) ügyletek megjelenhetnek likviditásbővítő (közvetlen vétel) vagy likviditást szűkítő (közvetlen eladás) műveletek formájában;
- gyakoriságuk nem szabványosított;
- lebonyolításuk kétoldalú eljárás útján történik (az 5.2. szakaszban meghatározottak szerint);
- ezen ügyleteket egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy az EKB kivételes körülmények között végrehajthat-e finomhangoló végeleges adásvételi ügyleteket);
- az végeleges adásvételi ügyletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkoznak előre meghatározott korlátozások; és
- általában csak (a 6.1. szakaszban meghatározott) elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) eszközök minősülnek a végleges ügyletekhez kapcsolódó fedezeti eszköznek.

3.3 EKB KÖTVÉNYEK KIBOCSÁTÁSA

ESZKÖZTÍPUS

Az EKB kötvényeket bocsáthat ki azzal a céllal, hogy az eurórendszer strukturális helyzetét a pénzügyi szektorral szemben kiigazítsa, valamint a piacon likviditást szűkítsen (vagy bővítsen).

JOGI ISMÉRVEK

A kötvény az EKB-nak a kötvény tulajdonosával szemben fennálló adósságát testesíti meg. A kötvényeket az euróövezetbeli központi értéktárban könyvelési tétel formájában kell kibocsátani és tartani. Az EKB a kötvények átruházhatóságára vonatkozóan nem ír elő semmiféle korlátozást. Az EKB kötvényekre vonatkozó további előírásokat a kötvényekre vonatkozó szabályok tartalmazzák.

KAMATOZÁSI FELTÉTELEK

A kötvényeket leszámítoltan, azaz névérték alatti értéken kell kibocsátani és lejáratkor névértéken kell visszavásárolni. A kibocsátáskori érték és a visszavásárlási érték közötti különbség egyenlő a kötvény kibocsátási értékén felhalmozott kamattal, amit a kötvény futamidejére vonatkozóan a megállapodás szerinti kamatlábbal kell kiszámítani. Az alkalmazott kamatláb egy egyszerű kamatláb, amely a „ténylegesen eltelt napok száma/360” kamatnap-

1. keretes írás

EKB KÖTVÉNYEK KIBOCSÁTÁSA

A kibocsátási érték:

$$P_T = N \times \frac{1}{1 + \frac{r_1 \times D}{36.000}}$$

ahol:

N = a kötvény névértéke

r_1 = kamatláb (százalékban)

D = a kötvény futamideje (napokban)

P_T = a kötvény kibocsátási értéke

számítási szabályon alapul. A kibocsátási érték kiszámításának módját az 1. keretes írás mutatja.

EGYÉB MŰKÖDÉSI JELLEMZŐK

Az EKB kötvények kibocsátásának működési jellemzői az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- a kötvények kibocsátása a piaci likviditás szűkítése céljából történik;
- a kötvények rendszeres vagy nem rendszeres jelleggel is kibocsáthatók;
- a kötvények futamideje 12 hónapnál kevesebb;
- a kötvények kibocsátása tender útján történik (az 5.1. szakaszban meghatározottak szerint);
- a kötvényeket a nemzeti központi bankok decentralizáltan tendereztetik és váltják be; és
- a (2.1. szakaszban meghatározott) általános alkalmassági feltételeket teljesítő valamennyi fél pályázhat az EKB kötvényeinek jegyzésére.

3.4 DEVIZASWAPOK

ESZKÖZTÍPUS

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapok az euró és egy másik deviza között egyidejűleg kötött végleges adásvételi és határidős ügyletből állnak. Ezek a swapok finomhangolási célokat szolgálnak, elsősorban a piac likviditási helyzetének kezelése és a kamatlábak alakítása érdekében.

JOGI ISMÉRVEK

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapok olyan műveleteket jelentenek, ahol az eurórendszer azonnali euróvételi (illetve eladási) műveletet hajt végre egy másik deviza ellenében, és ezzel egyidejűleg egy meghatározott visszavásárlási napon egy határidős ügylettel előre eladja (illetve visszavásárolja). A devizaswapokra vonatkozó egyéb előírásokat az érintett nemzeti központi bankok (vagy az EKB) által alkalmazott szerződéses rendelkezések tartalmazzák.

2. keretes írás

DEVIZASWAPOK

S = az euró (EUR) és az ABC deviza (ABC) azonnali (a devizaswap megkötésének napján érvényes) átváltási árfolyama

$$S = \frac{x \times ABC}{1 \times EUR}$$

F_M = az euró és az ABC deviza között érvényes határidős árfolyam a devizaswap visszavásárlási napján (M)

$$F_M = \frac{y \times ABC}{1 \times EUR}$$

Δ_M = az euró és az ABC deviza közötti forward pontok a devizaswap visszavásárlási napján (M)

$$\Delta_M = F_M - S$$

$N(.)$ = a deviza azonnali összege; $N(.)_M$ a deviza határidős összege:

$$N(ABC) = N(EUR) \times S \text{ vagy } N(EUR) = \frac{N(ABC)}{S}$$

$$N(ABC)_M = N(EUR)_M \times F_M \text{ vagy } N(EUR)_M = \frac{N(ABC)_M}{F_M}$$

A PÉNZNEMRE ÉS ÁRFOLYAMRA VONATKOZÓ FELTÉTELEK

Az eurórendszer rendszerint csak a kereskedésben aktívan résztvevő pénznemekre és kizárólag a szokásos piaci gyakorlatot betartva köt ügyleteket. Az eurórendszer és az ügyfelek minden egyes devizaswap esetében megállapodnak az ügyletre alkalmazandó swappontokban. A swappontok a határidős és az azonnali ügyletnél alkalmazott átváltási árfolyamok közötti különbségnek felelnek meg. Az euró másik devizával szembeni swappontjainak jegyzése az általános piaci gyakorlat szerint történik. A devizaswap árfolyamára vonatkozó feltételeket a 2. keretes írás tartalmazza.

EGYÉB MŰKÖDÉSI JELLEMZŐK

A devizaswapok működési jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze:

- megjelenhetnek likviditásbővítő vagy likviditást szűkítő ügyletek formájában;
- gyakoriságuk nem szabványosított;
- lejárat idejük nem szabványosított;
- végrehajtásuk gorstender vagy kétoldalú eljárás útján történik (lásd az 5. fejezetet);
- a nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre őket (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy az EKB kivételes esetben végrehajthat-e kétoldalú devizaswapügyleteket); és
- az eurórendszer a 2.2. szakaszban és a 3. mellékletben meghatározott feltételek szerint korlátozott számú résztvevőt is kiválaszthat a devizaswapokban való részvételre.

3.5 LEKÖTÖTT BETÉTEK GYŰJTÉSE

ESZKÖZTÍPUS

Az eurórendszer felhívhatja az ügyfeleket arra, hogy azok a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjánál rögzített futamidejű kamatozó betéteket kössenek le. A lekötött betétek gyűjtése csak finomhangolási célokat

szolgál a piacon levő likviditás szűkítése érdekében.

JOGI ISMÉRVEK

Az ügyfélkörtől befogadott betétek rögzített futamidővel és rögzített kamatlábbal rendelkeznek. A nemzeti központi bankok a betétek ellenében nem adnak fedezetet.

KAMATOZÁSI FELTÉTELEK

A betétre alkalmazott kamatláb egy egyszerű kamatláb, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabályon alapul. A kamatot a betét lejártakor kell kifizetni.

EGYÉB MŰKÖDÉSI JELLEMZŐK

A lekötött betétek gyűjtésének működési jellemzői az alábbiakban foglalhatók össze:

- a betétgyűjtés célja a likviditás szűkítése;
- a betétgyűjtés gyakorisága nem szabványosított;
- a betétek lejárat ideje nem szabványosított;
- a betétgyűjtés lebonyolítása általában gorstender útján történik, de a kétoldalú eljárás lehetősége sem kizárt (lásd az 5. fejezetet);
- a betétgyűjtést az egyes nemzeti központi bankok általában decentralizált módon hajtják végre (az EKB Kormányzótanácsa dönthet arról, hogy az EKB kivételes esetben végrehajthat-e kétoldalú lekötött betétgyűjtési műveletet);⁵ és
- az eurórendszer a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek szerint korlátozott számú ügyfélt is kiválaszthat a lekötött betétgyűjtésben való részvételre.

⁵ A rögzített futamidejű betétek a nemzeti központi bankok számláin találhatóak; ez lenne a helyzet akkor is, ha ezeket a műveleteket az EKB centralizált formában hajtáná végre.

4. FEJEZET

JEGYBANKI RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS

4.1 AKTÍV OLDALI RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS

ESZKÖZTÍPUS

Az ügyfélkör az aktív oldali rendelkezésre állást arra használhatja, hogy a nemzeti központi bankokon keresztül, előre meghatározott kamatlábon, elfogadható fedezetek (6. fejezet) ellenében egynapos (O/N) likviditásukat biztosítsa. A konstrukció célja, hogy az ügyfélkör átmeneti likviditási igényeit kielégítse. Rendes körülmények között a konstrukcióra vonatkozó kamatláb az egynapos (O/N) piaci kamatláb felső határa. A konstrukcióra vonatkozó feltételek az egész euróövezetben azonosak.

JOGI ISMÉRVEK

Az aktív oldali rendelkezésre állás keretében a nemzeti központi bankok likviditást bővíthetnek egynapos (O/N) visszavásárlási megállapodások formájában (azaz az eszköz tulajdonjoga átszáll a hitelezőre, és a felek megegyeznek abban, hogy a következő üzleti napon a tulajdonjog visszaszáll az adósra) vagy egynapos (O/N), értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában (azaz az eszközre érvényesíthető biztosítékot nyújtanak, de a kölcsön visszafizetésével az eszköz az adós tulajdonában marad). A visszavásárlási megállapodásokra vonatkozó további rendelkezéseket az adott nemzeti központi bank által alkalmazott szerződéses megállapodások tartalmazzák. A értékpapír-fedezet mellett nyújtott hitelek formájában való likviditásbővítésre vonatkozó megállapodások figyelembe veszik a fedezetre vonatkozó érdekelttség (zálogjog) alapításához és annak későbbi érvényesítéséhez szükséges, az egyes nemzeti jogokban alkalmazott különböző eljárásokat és formai követelményeket.

HOZZÁFÉRÉSI FELTÉTELEK

Az aktív oldali rendelkezésre állás a 2.1. szakaszban meghatározott általános alkalmassági feltételeknek megfelelő ügyfélkörnek áll rendelkezésére. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférést az adott intézmény székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankja biztosítja. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférés csak azokon a napokon biztosított, amelyeken az adott nemzeti valós idejű bruttó

elszámolási rendszer (VIBER) és az adott ÉER-ek (értékpapír-elszámolási rendszerek) működnek.

Minden üzleti nap végén az ügyfélkör az adott nemzeti központi banknál vezetett elszámolási számláin lévő negatív napi egyenlege önmagától az aktív oldali rendelkezésre állás igénybevételeire vonatkozó kérelemnek minősül. Az aktív oldali rendelkezésre álláshoz történő napvégi hozzáférésre vonatkozó eljárást az 5.3.3. szakasz tartalmazza.

Az ügyfelek az aktív oldali rendelkezésre álláshoz úgy is hozzáférhetnek, hogy kérelmet küldenek a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjának. Ahhoz, hogy a nemzeti központi bank még aznap teljesíteni tudja a megbízást, a kérelemnek a nemzeti központi bankhoz legkésőbb 30 perccel a TARGET zárása után meg kell érkeznie.^{1,2} Általános szabályként a TARGET-rendszer EKB (közép-európai) idő szerint 18 óráig tart nyitva. Az aktív oldali rendelkezésre állás igénybevételeire vonatkozó kérelem benyújtásának határideje az eurórendszer tartalékolási időszakának utolsó munkanapján még további 30 perccel meghosszabbodik. A kérelemben fel kell tüntetni az igényelt hitel összegét, és amennyiben az ügylet alapjául szolgáló fedezeti eszköz a nemzeti központi banknál még nincs előzetesen elhelyezve, a tranzakció alapjául szolgáló, rendelkezésre bocsátandó fedezeti eszközt is meg kell határozni.

A tranzakció alapjául szolgáló elegendő jegybanképes eszköz felmutatásán kívül az aktív oldali rendelkezésre állás keretében igénybe vehető pénzeszközök összegére nem vonatkozik egyéb korlátozás.

1 Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank (vagy fiókja) bizonyos eurórendszer szerinti munkanapon a nemzeti vagy regionális bankszünnapok miatt zárva van és ezért nem lehet monetáris műveletet végrehajtani. Ezekben az esetekben az érintett nemzeti központi bank felelős azért, hogy előre tájékoztassa az ügyfeleket arról, hogy milyen lépéseket kell tenni az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáféréshez a bankszünnap figyelembevételével.

2 A TARGET zárási napjait az EKB weboldalán (www.ecb.int), valamint az eurórendszer weboldalain teszik közzé (lásd 5. melléklet).

LEJÁRATI ÉS KAMATFELTÉTELEK

A konstrukció keretében nyújtott hitelek egynapos (O/N) futamidővel rendelkeznek. A TARGET-rendszerben közvetlenül ügyfelek esetében a hitel törlesztésére a következő olyan napon kerül sor, amikor az adott nemzeti VIBER és az adott ÉER(ek) működnek, mégpedig e rendszerek nyitásának időpontjában.

A kamatlábat, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabályon alapuló egyszerű kamatláb, az eurórendszer előzetesen közzéteszi. Az EKB a kamatlábat bármikor megváltoztathatja, de az legkorábban az eurórendszer következő munkanapján léphet hatályba.³ A konstrukció kamatának megfizetése a hitel törlesztésekor esedékes.

A KONSTRUKCIÓ FELFÜGGESZTÉSE

A konstrukció igénybevétele csak az EKB célkitűzéseivel és általános monetáris politikai szempontjaival összhangban lehetséges. Az EKB a konstrukció feltételeit bármikor módosíthatja, illetve a konstrukciót felfüggesztheti.

4.2 BETÉTI RENDELKEZÉSRE ÁLLÁS

ESZKÖZTÍPUS

Az ügyfélkör a betéti rendelkezésre állást arra használhatja, hogy a nemzeti központi bankoknál egynapos (O/N) betéteket helyezzen el. A betétek előre meghatározott kamatlábbal kamatoznak. Rendes körülmények között a betéti rendelkezésre állásnál alkalmazott kamatláb az egynapos (O/N) piaci kamatláb alsó határa. A betéti rendelkezésre állásra vonatkozó feltételek az egész euróövezetben egyformák.⁴

JOGI ISMÉRVEK

Az ügyfelek által elhelyezett egynapos (O/N) betétek rögzített kamatlábon kamatoznak. Az ügyfelek az elhelyezett betét ellenében nem kapnak fedezetet.

HOZZÁFÉRÉSI FELTÉTELEK⁵

A betéti rendelkezésre állás a 2.1 szakaszban meghatározott általános alkalmassági feltételeket kielégítő intézményeknek áll rendelkezésre.

A betéti rendelkezésre álláshoz az adott intézmény székhelye szerinti nemzeti központi bank közvetítésével lehet hozzájutni. A betéti rendelkezésre álláshoz való hozzáférés csak azokon a napokon biztosított, amelyeken a nemzeti VIBER nyitva tart.

A betéti rendelkezésre állás igénybevételéhez az ügyfélnek kérelmet kell benyújtania a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjának. Ahhoz, hogy a nemzeti központi bank még aznap teljesítse a megbízást, a kérelemnek a TARGET-rendszer tényleges zárási ideje, azaz általában EKB (közép-európai) idő szerint 18 óra után legkésőbb 30 perccel meg kell érkeznie a nemzeti központi bankhoz.^{6,7} A betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelem benyújtásának határideje az eurórendszer tartalékolási időszakának utolsó munkanapján további 30 perccel meghosszabbodik. A kérelemben fel kell tüntetni az elhelyezendő betét összegét.

Az ügyfél által a konstrukció keretében elhelyezhető betét összegére nem vonatkozik korlátozás.

LEJÁRATI ÉS KAMATFELTÉTELEK

A konstrukció keretében elhelyezett betétek egynapos (O/N) lejáratúak. A TARGET-rendszerben közvetlenül ügyfelek esetében a konstrukció keretében elhelyezett

3 Jelen dokumentumban az „eurórendszer munkanapján” azt a napot értjük, amikor az EKB és legalább egy nemzeti központi bank nyitva tart az eurórendszer monetáris politikai műveleteinek végrehajtására.

4 A nemzeti központi bankok közötti számlastruktúra-eltérések meglétéből származó működési különbségek az euróövezet országában is megtalálhatók.

5 A nemzeti központi bankok közötti számlastruktúra-eltérések miatt az EKB olyan hozzáférési feltételeket biztosíthat a nemzeti központi bankok számára, amelyek kissé eltérhetnek az itt leírt feltételektől. A nemzeti központi bankok feladata, hogy a jelen dokumentumban leírt hozzáférési feltételektől való eltérésekről tájékoztatást nyújtsanak.

6 Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank (vagy fiókja) bizonyos eurórendszer szerinti munkanapon a nemzeti vagy regionális bankszünnapok miatt zárva van és ezért nem lehet eurórendszer szerinti monetáris műveletet végrehajtani. Ezekben az esetekben az érintett nemzeti központi bank felelős azért, hogy előre tájékoztassa az ügyfeleket arról, hogy milyen lépéseket kell tenni az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáféréshez a bankszünnap figyelembevételével.

7 A TARGET zárási napjait az EKB weboldalán (www.ecb.int), valamint az eurórendszer weboldalain teszik közzé (lásd 5. melléklet).

betétek a következő olyan napon járnak le, amikor az adott nemzeti VIBER működik, mégpedig a rendszer nyitásának időpontjában.

A kamatlábat, amely a „tényleges napok száma/360” kamatmegállapítási szabályon alapuló egyszerű kamatláb, az eurórendszer előzetesen közzéteszi. Az EKB a kamatlábat jogosult bármikor, legkorábban az eurórendszer következő munkanapján történő hatálybalépéssel megváltoztatni. A betét kamatának kifizetése a betét lejáratakor esedékes.

A KONSTRUKCIÓ FELFÜGGESZTÉSE

A konstrukció csak az EKB célkitűzéseivel és általános monetáris politikai szempontjaival összhangban vehető igénybe. Az EKB a konstrukció feltételeit bármikor módosíthatja, illetve a konstrukciót felfüggesztheti.

5. FEJEZET

ELJÁRÁSOK

5.1 TENDERELJÁRÁS

5.1.1 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK

Az eurórendszer nyíltpiaci műveleteire általában tendereljárás formájában kerül sor. Az eurórendszer tendereit a 3. keretes írásban leírtak szerint hat műveleti lépésben kell végrehajtani.

Az eurórendszer két fajta tendereljárást különböztet meg: a tendert és a gyorstendert. A tender és a gyorstender eljárási rendje a lebonyolítás ütemezése és az ügyfélkör kivételével azonos.

A TENDEREK

A tenderek esetében a meghirdetéstől az elfogadott ajánlatok visszaigazolásáig 24 óra telik el (a beadási határidő és az eredményhirdetés között eltelt idő hozzávetőlegesen két óra). Az 1. ábra a tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezéséről nyújt áttekintést. Az EKB szükség esetén az egyes műveletek ütemezését módosíthatja.

Az elsődleges refinanszírozó műveletekre, a hosszabb távú refinanszírozó műveletekre és a strukturális műveletekre (a végeleges adásvételi (outright) ügyletek kivételével) mindig tender keretében kerül sor. A tendereken az EKB által

a 2.1. szakaszban foglalt általános feltételeknek megfelelő ügyfelek vehetnek részt.

GYORSTENDEREK

A gyorstendert általában a meghirdetéstől számított 90 percen belül kell lebonyolítani azzal, hogy a visszaigazolásra az eredményhirdetést követően azonnal sor kerül. A 2. ábra a gyorstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezéséről nyújt áttekintést. Az EKB szükség esetén az egyes műveletek esetében az ütemezést módosíthatja. Gyorstenderre csak finomhangoló műveletek esetén kerül sor. Az eurórendszer a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek és eljárások szerint a gyorstenderen való részvételre korlátozott számú ügyfél is kiválaszthat.

FIX ÉS VÁLTOZÓ KAMATÚ TENDEREK

Az eurórendszernek lehetősége van akár fix kamatú (mennyiségi tender), akár változó kamatú (kamattender) tenderek lebonyolítására. Fix kamatú tender esetén az EKB előre meghatározza a kamatlábat, és az ügyfelek azzal az összeggel pályáznak, amellyel a rögzített kamatlábon ügyletet kívánnak kötni.¹ Változó kamatú

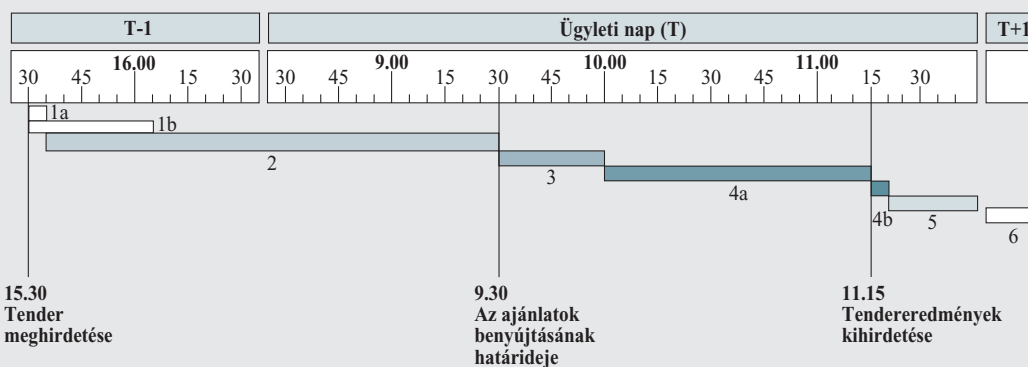
¹ Fix kamatú devizaswap tenderek esetén az EKB a műveletek swappontjait rögzíti és az ügyfelek azt a rögzített devizaösszeget ajánlják fel, amit el kívánnak adni (és visszavásárolni) vagy meg kívánnak vásárolni (és visszaadni) ezen a kamatlábon.

3. keretes írás

A TENDERELJÁRÁS MŰVELETI LÉPÉSEI

- 1. lépés** **A tender meghirdetése**
 - a. Az EKB meghirdeti a tendert a hírügynökségek útján
 - b. A nemzeti központi bankok a nemzeti hírügynökségek útján meghirdetik a tendert, és ha ez szükséges, az ügyfélkört közvetlenül is értesítik
- 2. lépés** **Az ügyfelek elkészítik és benyújtják ajánlataikat**
- 3. lépés** **Az eurórendszer összegyűjti az ajánlatokat**
- 4. lépés** **Az ajánlatok értékelése és eredményhirdetés**
 - a. Az EKB határozata az ajánlatok elfogadásáról
 - b. Az elfogadott ajánlatok kihirdetése
- 5. lépés** **Az elfogadott egyedi ajánlatok visszaigazolása**
- 6. lépés** **A műveletek elszámolása (lásd az 5.3. szakaszt)**

1. ábra A tender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése

Megjegyzés: Idők EKB-időben (közép-európai idő), és a számok a 3. keretes írásban feltüntetett gyakorlati lépésekre vonatkoznak.

tender esetén az ügyfelek megjelölik az összeget és a kamatlábat, amelyen a nemzeti központi bankokkal ügyletet kívánnak kötni.²

5.1.2 TENDERNAPTÁR

ELSŐDLEGES ÉS HOSSZABB TÁVÚ REFINANSZÍROZÓ MŰVELETEK

Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveleteket az eurórendszer³ által megjelentetett tájékoztató jellegű naptár szerint bonyolítják le. A naptárt legkésőbb az adott év kezdete előtt három hónappal kell közzétenni. Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek szokásos üzletkötési napjait a 2. táblázat tartalmazza. Az EKB törekszik biztosítani minden

tagállambeli ügyfél számára az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletekben való részvételt. Így az e műveletekre vonatkozó naptár összeállításakor az EKB az egyes tagállamok bankszünnapjainak figyelembevételével jár el.

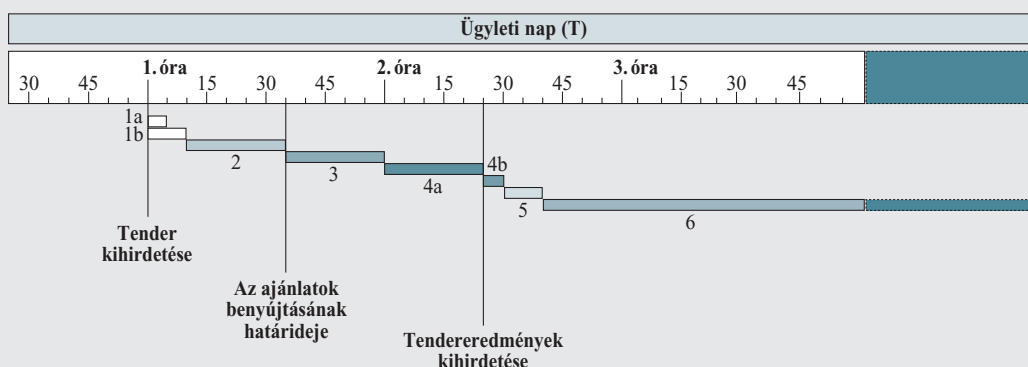
STRUKTURÁLIS MŰVELETEK

A tenderek útján lefolytatott strukturális műveletek végrehajtása nem előre meghatározott naptár szerint történik. A strukturális műveletek lebonyolítása és elszámolása azonban általában

2 Változó kamatú devizaswap tenderek esetén az ügyfelek rögzített devizaösszeggel és azzal a swappont ajánlattal pályáznak, mellyel a műveletet végre akarják hajtani.

3 Az eurórendszer tenderműveleteinek naptára az EKB weboldalán (www.ecb.int), valamint az eurórendszer weboldalain található (lásd 5. melléklet).

2. ábra A gyorstender műveleti lépéseinek szokásos ütemezése

Megjegyzések: A számok a 3. keretes írásban feltüntetett műveleti lépésekre vonatkoznak.

2. táblázat Elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek szokásos üzletkötési napjai

Művelet típusa	Szokásos üzletkötési nap (T)
Elsődleges refinanszírozó műveletek	Minden kedd
Hosszabb távú refinanszírozó műveletek	Minden kötelező tartalékolási időszak első szerdája ¹⁾

1) A karácsonyi időszak miatt a decemberi műveletet általában egy héttel előrehozzák, a hónap előző szerdájára.

csak olyan napon történik, amely minden tagállamban NKB-munkanapnak⁴ számít.

FINOMHANGOLÓ MŰVELETEK

A finomhangoló műveletek végrehajtása nem előre meghatározott naptár szerint történik. Az EKB az eurórendszer bármely munkanapján végrehajthat finomhangoló műveleteket. Ezekben a műveletekben csak azon tagállamok nemzeti központi bankjai vehetnek részt, amelyekben az üzletkötés, az elszámolás és a visszafizetés napja NKB-munkanap.

5.1.3 TENDEREK MEGHIRDETÉSE

Az eurórendszer tendereit nyilvánosan, hírügynökségek útján hirdeti meg. Ezen kívül, a nemzeti központi bankok a hírügynökségi hozzáféréssel nem rendelkező ügyfeleket a tenderekről közvetlenül is értesíthetik. A nyilvános tenderfelhívás általában a következő információkat tartalmazza:

- a rögzített kamatlábat/árat/swappontot (fix kamatú tenderek esetén);
 - a kamatláb/ár/swappont elfogadott alsó és felső határértékét (ha van ilyen);
 - az instrumentum kezdő és lejáratú napját (ha van ilyen), illetve az instrumentum értéknapiját és lejáratú napját (kötvények kibocsátása esetén);
 - a műveletben résztvevő devizákat, és a rögzítve tartandó összeg pénznemét (devizaswap esetén);
 - az ajánlatok kiszámításakor hivatkozásként használandó azonnali devizaárfolyamot (devizaswap esetén);
 - az ajánlati összeg felső korlátját (ha van ilyen);
 - a legkisebb egyedi ajánlati összeg (ha van ilyen);
 - a legkisebb odaítélés arány (ha van ilyen);
 - az ajánlatok benyújtásának menetrendjét;
 - a kötvények névértékét (kötvények kibocsátása esetén); és
 - a kötvények ISIN-kódját (kötvények kibocsátása esetén).
- a tender hivatkozási számát;
 - a tender időpontját;
 - a művelet típusát (likviditásbővítő illetve -szűkítő, és a használni kívánt monetáris politikai eszköz típusa);
 - az instrumentum lejáratát;
 - az aukció típusát (fix vagy változó kamatú tender);
 - az allokálás módját (az 5.1.5. szakasz d) pontjának meghatározása szerinti holland vagy amerikai típusú aukció);
 - a tervezett mennyiséget (általában csak a hosszabb távú refinanszírozó műveletek esetében);

4 Jelen dokumentumban „NKB-munkanap” kifejezésen azt a napot értjük, amikor egy adott tagállam nemzeti központi bankja nyitva tart az eurórendszer monetáris politikai műveleteinek végrehajtására. Előfordulhat, hogy néhány tagállamban a nemzeti központi bank (vagy fiókja) az NKB-munkanapon a nemzeti vagy regionális bankszünnapok miatt zárva van. Ezekben az esetekben az érintett nemzeti központi bank felelős azért, hogy előre tájékoztassa az ügyfeleket arról, hogy milyen lépéseket kell tenni az ügyletek végrehajtásához ezeknek a fiókoknak az esetében.

A finomhangoló műveletek átláthatóságának növelése érdekében az eurórendszer a gyorstendereket általában nyilvánosan előre meghirdeti. Kivételes helyzetekben azonban az EKB határozhat úgy, hogy a gyorstendereket nem hirdeti meg előre nyilvánosan. A gyorstenderek meghirdetése a tenderekre vonatkozó általános eljárásrenddel megegyezően történik. Gyorstender esetén, nyilvános vagy nem nyilvános meghirdetéstől függetlenül, a nemzeti központi bankok a kiválasztott ügyfelekkel közvetlenül lépnek kapcsolatba.

5.1.4 AZ AJÁNLATOK ELKÉSZÍTÉSE ÉS BENYÚJTÁSA

Az ügyfeleknek ajánlataikat a nemzeti központi bankok által az adott műveletre vonatkozóan kiadott mintának megfelelő formában kell elkészíteniük. Az ajánlatot olyan tagállam nemzeti központi bankjához kell benyújtani, ahol az intézménynek szervezeti egysége (székhelye vagy fiókja) van. Egy intézmény az ajánlatát egy tagállamban csak egy szervezeti egysége (székhelye vagy egy erre kijelölt fiókja) útján nyújthatja be.

A fix kamatú tenderek esetén az ügyfelek ajánlatukban azt az összeget kötelesek megjelölni, amelyre a nemzeti központi bankkal üzletet kívánnak kötni.⁵

A változó kamatú tenderek esetén az ügyfelek legfeljebb tíz különböző kamatlábra/ár/swappontra tehetnek ajánlatot. Minden egyes ajánlatban kötelesek megjelölni azt az összeget, amelyre a nemzeti központi bankkal üzletet kívánnak kötni, feltüntetve a vonatkozó kamatlábat is.^{6,7} A kamatlábra vonatkozó ajánlatot a 0,01 százalékpont többszöröseként kell kifejezni. Változó kamatú devizaswap tender esetén a swappontokat a szokásos piaci megállapodásoknak megfelelően kell megadni, és az ajánlatokat a 0,01 swappont többszöröseként kell kifejezni.

Az elsődleges refinanszírozó műveletek esetén az ajánlati összeg alsó korlátja 1 000 000 euró. Az ezen összeget meghaladó összegű ajánlatokat

100 000 euró többszöröseként kell megadni. A finomhangoló és a strukturális műveletekre ugyanez az alsó érték és elfogadási lépésköz vonatkozik. Az ajánlati érték minimuma minden egyes kamatláb/ár/swappont szintre vonatkozik.

A hosszabb távú refinanszírozó műveletek esetében az egyes nemzeti központi bankok határozzák meg az ajánlati összeg alsó korlátját a 10 000 eurótól 1 000 000 euróig terjedő tartományban. A meghatározott alsó ajánlati korlátot meghaladó összegű ajánlatokat 10 000 euró többszöröseként kell megadni. Az alsó ajánlati érték minden egyes kamatlábszintre vonatkozik.

Az EKB az ajánlati összegre kiköthet felső korlátot is az aránytalanul nagy összegű ajánlatok kiküszöbölése érdekében. Az ilyen felső ajánlati összegkorlát a nyilvános tenderfelhívásban minden esetben fel van tüntetve.

Az ügyfelek kötelesek gondoskodni arról, hogy a nekik allokkált összegeket megfelelő összegű elfogadható eszközzel tudják fedezni.⁸ Az adott nemzeti központi bank által megkötött szerződések vagy hatósági rendelkezések lehetővé teszik szankciók alkalmazását abban az esetben, ha egy ügyfél nem képes megfelelő összegű fedezetet vagy készpénzt átutalni a tender során neki allokkált összeg kiegyenlítése érdekében.

Az ajánlatok a tender benyújtási határidejéig visszavonhatók. A tenderfelhívásban feltüntetett határidő után benyújtott ajánlatok érvénytelenek. A határidő betartását a nemzeti központi bankok bírálják el. A nemzeti központi bankok nem veszik figyelembe az adott ügyfél egyik ajánlatát sem, amennyiben ajánlatai együttes

5 A fix kamatú devizaswap ügyletek esetén az ügyfelek azt a rögzített devizaösszeget kötelesek megjelölni, amelyre az eurórendszerrel üzletet kívánnak kötni.

6 Az EKB kötvények kibocsátásával kapcsolatban az EKB dönthet úgy, hogy az ajánlatot árban és nem kamatlábban kifejezve kéri. Ebben az esetben az árakat a névleges összeg százalékában kifejezve kell megadni.

7 A változó kamatú devizaswap ügyletek esetén az ügyfelek azt a rögzített devizaösszeget és a megfelelő swappont szintet kötelesek megjelölni, amelyre az eurórendszerrel üzletet kívánnak kötni.

8 Vagy a likviditást szűkítő műveletek esetében készpénzben kötelesek ezeket az összegeket kiegyenlíteni.

összege az EKB által meghatározott bármely felső ajánlati korlátot meghaladja. A nemzeti központi bankok nem veszik figyelembe azokat az ajánlatokat sem, amelyek összege nem éri el az ajánlati összeg alsó korlátját, illetve az elfogadott kamatlábra/árra/swappontra vonatkozó alsó korlát alatt vagy felső korlát felett van. Továbbá a nemzeti központi bankok azokat az ajánlatokat sem veszik figyelembe, amelyek hiányosak vagy nem felelnek meg a kiadott mintának. Amennyiben egy ajánlatot így érvénytelenítettek, az illetékes nemzeti központi bank döntéséről az ügyfelet még a tenderallokálás előtt értesíti.

5.1.5 A TENDERALLOKÁCIÓ MENETE

FIX KAMATÚ TENDEREK

A fix kamatú tenderek allokációja során az ügyfelektől kapott ajánlatokat össze kell adni. Amennyiben az ajánlatok összege meghaladja az allokálni kívánt likviditás teljes összegét, a benyújtott ajánlatokat arányosan, az allokálandó összegnek az összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint kell kielégíteni (lásd a 4. keretes írást). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni. A fix

kamatú tenderek esetén azonban az EKB dönthet úgy is, hogy minden ajánlattevőnek odaítél egy minimum összeget/részesedést.

VÁLTOZÓ KAMATÚ TENDEREK EURÓBAN

A likviditásbővítő, változó kamatú eurótenderek esetén az ajánlatokat a felajánlott kamatlábak csökkenő sorrendjébe kell rendezni. A legmagasabb kamatlábbal rendelkező ajánlatokat kell elsőként kielégíteni, majd az alacsonyabb kamatlábú ajánlatokat csökkenő sorrendben kell elfogadni mindaddig, amíg a felosztani kívánt összeg ki nem merül. Amennyiben az elfogadott legalacsonyabb kamatlábbal (azaz a kamatfolyosó-széli kamatlábbal) rendelkező ajánlatok halmozott összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradvány összeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálandó összegnek a kamatfolyosó-széli kamatlábbal rendelkező ajánlatok teljes összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd az 5. keretes írást). Az egyes ügyfelekre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

A likviditást szűkítő, változó kamatú (kötvények kibocsátására vagy lekötött betétek gyűjtésére használható) tenderek allokálásakor az ajánla-

4. keretes írás

FIX KAMATÚ TENDEREK ALLOKÁLÁSA

Allokációs arány:
$$all\% = \frac{A}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

Az i -dik ügyfélre allokált összeg:
$$all_i = all\% \times (a_i)$$

ahol:

A = a teljes allokálandó összeg

n = az ügyfelek száma

a_i = az i -dik ügyfél által ajánlott összeg

$all\%$ = az allokációs arány

all_i = az i -dik ügyfélre allokált teljes összeg

tokat a felajánlott kamatlábak növekvő sorrendjébe (vagy a felajánlott áruk csökkenő sorrendjébe) kell rendezni. A kielégítéskor a legalacsonyabb kamatlábbal (illetve legmagasabb árral) rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat kamatlábak növekvő (illetve ajánlati áruk csökkenő) sorrendjében kell elfogadni mindaddig, amíg az elvonní kívánt teljes összeg allokálásra nem kerül. Amennyiben az elfogadott legmagasabb kamatlábbal (illetve legalacsonyabb árral) (azaz a

kamatfolyosó-széli kamatlábbal/árral) rendelkező ajánlatok összesített összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradvány összeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálható összegnek a kamatfolyosó-széli kamatlábon/áron tett összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd az 5. keretes írást). A kötvények kibocsátásakor az egy ügyfélre jutó összeget a kötvény névértékének legközelebbi többszörösére kell kerekíteni. Más likviditást szűkítő műveletek esetén az

5. keretes írás

VÁLTOZÓ KAMATÚ EURÓTENDEREK ALLOKÁLÁSA

(a példa a kamatlábakban meghatározott ajánlatokra vonatkozik)

Az allokációs arány a kamatfolyosó-széli kamatlábon:

$$all\%(r_m) = \frac{A - \sum_{s=1}^{m-1} a(r_s)}{a(r_m)}$$

Az i -dik ügyfélre a kamatfolyosó-széli kamatlábon allokált összeg:

$$all(r_m)_i = all\%(r_m) \times a(r_m)_i$$

Az i -dik ügyfélre allokált teljes összeg:

$$all_i = \sum_{s=1}^{m-1} a(r_s)_i + all(r_m)_i$$

ahol:

A = a teljes allokálható összeg

r_s = s -dik kamatlábajánlat az ügyfelek részéről

n = az ügyfelek száma

$a(r_s)_i$ = ajánlati összeg az s -dik kamatlábon (r_s) az i -dik ügyféltől

$a(r_s)$ = teljes ajánlati összeg az s -dik kamatlábon (r_s)

$$a(r_s) = \sum_{i=1}^n a(r_s)_i$$

r_m = kamatfolyosó-széli kamatláb:

$r_l \geq r_s \geq r_m$ likviditásbővítő tender esetén

$r_m \geq r_s \geq r_l$ likviditást szűkítő tender esetén

r_{m-1} = a kamatfolyosó-széli kamatlábat közvetlenül megelőző kamatláb (az utolsó kamatláb, amelyen az ajánlatok még teljes mértékben kielégíthetők):

$r_{m-1} > r_m$ likviditásbővítő tender esetén

$r_m > r_{m-1}$ likviditást szűkítő tender esetén

$all\%(r_m)$ = allokációs arány a kamatfolyosó-széli kamatlábon

$all(r_s)_i$ = az i -dik ügyfélre az s -dik kamatlábon allokált összeg

all_i = az i -dik ügyfélre allokált teljes összeg

egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

Az EKB dönthet úgy, hogy a változó kamatú tender minden érvényes ajánlatot benyújtó ajánlattevőjének egy minimum összeget ítél oda.

VÁLTOZÓ KAMATÚ DEVIZASWAP TENDEREK

A változó kamatú, likviditásbővítő devizaswap tenderek allokálásakor az ajánlatokat a felajánlott swappont jegyzések szerinti növekvő sorrendbe kell rendezni.⁹ A kielégítéskor a legalacsonyabb swappont jegyzéssel rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat a swappont jegyzések növekvő sorrendjében kell elfogadni mindaddig, amíg a felosztandó rögzített deviza összege ki nem merül. Amennyiben az elfogadott legmagasabb swappont jegyzésen (azaz a kamatfolyosó-széli swappont ajánlaton) az ajánlatok halmozott összege meghaladja a maradék felosztható összeget, úgy a maradvány összeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálandó összegnek a kamatfolyosó-széli swappont jegyzéssel rendelkező összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd a 6. keretes írást). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

A változó kamatú, likviditást szűkítő devizaswap tenderek allokálásakor az ajánlatokat az swappont jegyzési ajánlatok csökkenő sorrendjébe kell rendezni. A kielégítéskor a legmagasabb swappont jegyzéssel rendelkező ajánlatok élveznek elsőbbséget, majd az ajánlatokat swappont jegyzés szerinti csökkenő sorrendben kell elfogadni mindaddig, amíg az allokálandó rögzített deviza összege teljes egészében ki nem merül. Amennyiben az elfogadott legalacsonyabb swappont jegyzésen (azaz a kamatfolyosó-széli swappont ajánlaton) az összesített ajánlatösszeg meghaladja a maradék allokálandó összeget, úgy a maradványösszeg felosztása arányosan, a fennmaradó allokálandó összegnek a kamatfolyosó-széli swappont jegyzéssel rendelkező összes ajánlat összegéhez viszonyított aránya szerint történik (lásd a 6. keretes írást). Az egy ügyfélre jutó összeget a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

AUKCIÓ TÍPUSOK

A változó kamatú tenderek esetében az eurórendszer alkalmazhat egyenáras vagy ajánlati áras aukciós eljárásokat. Az egyenáras aukció (holland aukció) esetén az összes kielégíteni kívánt ajánlatra alkalmazott allokálási kamatláb/ár/swappont megegyezik a kamatfolyosó-széli kamatlábbal/árral/swapponttal (azzal a kamatlábbal/árral/swapponttal, amelyen a teljes összeg allokálásra kerülhet). Az ajánlati áras aukció (amerikai aukció) esetén az allokálási kamatláb/ár/swappont megegyezik az egyes ajánlatokban szereplő kamatlábbal/árral/swapponttal.

5.1.6 A TENDEREREDMÉNYEK KIHIRDETÉSE

A tenderek és gyorstenderek eredményét a hírügynökségek útján nyilvánosan ki kell hirdetni. A nemzeti központi bankok a hírügynökségi hozzáféréssel nem rendelkező ügyfeleket közvetlenül is értesíthetik az allokálás eredményéről. A tender eredményeket nyilvánosan kihirdető üzenet általában a következő információkat tartalmazza:

- a tender hivatkozási számát;
- a tender időpontját;
- a művelet típusát;
- az instrumentum lejárátát;
- az eurórendszer ügyfelei által beadott összes ajánlat összegét;
- az ajánlattevők számát;
- az érintett pénznemeket (devizaswap esetében);

⁹ A swappont jegyzéseket növekvő sorrendben kell felsorolni figyelembe véve a jegyzés előjelét, ami a deviza és az euró kamatkülönbözetének előjelétől függ. Ha a swap lejáratakor a deviza kamatlába magasabb, mint az ennek megfelelő euró kamatlába, a swappont jegyzés pozitívnak számít (azaz az eurót a devizához képest felárral jegyzik). Ugyanakkor ha a deviza kamatlába alacsonyabb, mint az ennek megfelelő euró kamatlába, a swappont jegyzés negatív (azaz az eurót diszkontálják a devizához képest).

VÁLTOZÓ KAMATÚ DEVIZASWAP TENDEREK ALLOKÁLÁSA

Az allokációs arány a kamatfolyosó-széli swappont jegyzésen:

$$all\%(\Delta_m) = \frac{A - \sum_{s=1}^{m-1} a(\Delta_s)}{a(\Delta_m)}$$

Az i -dik ügyfélre a kamatfolyosó-széli swappont jegyzésen allokált összeg:

$$all(\Delta_m)_i = all\%(\Delta_m) \times a(\Delta_m)_i$$

Az i -dik ügyfélre jutó teljes összeg:

$$all_i = \sum_{s=1}^{m-1} a(\Delta_s)_i + all(\Delta_m)_i$$

ahol:

A = a teljes allokálandó összeg

Δ_s = az s -dik swappont jegyzési ajánlat az ügyfelektől

n = az ügyfelek száma

$a(\Delta_s)_i$ = ajánlati összeg az s -dik swappont jegyzésen (Δ_s) az i -dik ügyfél részéről

$a(\Delta_s)$ = teljes ajánlati összeg az s -dik swappont jegyzésen (Δ_s)

$$a(\Delta_s) = \sum_{i=1}^n a(\Delta_s)_i$$

Δ_m = kamatfolyosó-széli swappont jegyzés:

$\Delta_m \geq \Delta_s \geq \Delta_l$ likviditásbővítő devizaswap esetén

$\Delta_l \geq \Delta_s \geq \Delta_m$ likviditást szűkítő devizaswap esetén

Δ_{m-1} = swap-pont jegyzési ajánlat a kamatfolyosó-széli ajánlat előtt (az utolsó swappont jegyzési ajánlat, amelyen az ajánlatok még teljes összegben kielégíthetők),

$\Delta_m > \Delta_{m-1}$ likviditásbővítő devizaswap esetén

$\Delta_{m-1} > \Delta_m$ likviditást szűkítő devizaswap esetén

$all\%(\Delta_m)$ = a kamatfolyosó-széli ajánlati swappont jegyzés allokációs aránya

$all(\Delta_s)_i$ = az i -dik ügyfélre az s -dik swappont jegyzésen allokált összeg alli

all_i = az i -dik ügyfélre allokált teljes összeg

- a teljes allokálásra került összeget;
- az allokációs arányt (fix kamatú tenderek esetén);
- az azonnali árfolyamot (devizaswap esetében);
- az elfogadott kamatfolyosó-széli kamatlábat/árat/swappontot és az allokációs arányt a kamatfolyosó-széli kamatlábon/áron/swapponton (változó kamatú tendereknél);
- a legalacsonyabb és a legmagasabb ajánlatot, valamint az allokálási árfolyam súlyozott átlagát (ajánlati áras aukció esetén);
- az instrumentum kezdeti és lejáratú napját (ha van ilyen), illetve az instrumentum értéknapját és lejáratú napját (kötvény kibocsátása esetében);
- a legkisebb allokált összeget (ha van ilyen);
- a legkisebb allokálási arányt (ha van ilyen);
- a kötvények névértékét (kötvény kibocsátása esetén); és
- a kötvények ISIN-kódját (kötvény kibocsátása esetén).

A nemzeti központi bankok az egyes allokációs eredményeket közvetlenül visszaigazolhatják a sikeres ajánlattevők számára.

5.2 KÉTOLDALÚ MŰVELETEKRE VONATKOZÓ ELJÁRÁSOK

ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK

A nemzeti központi bankok kétoldalú alapon is végezhetnek műveleteket.¹⁰ A kétoldalú műveletek alkalmazhatók a finomhangoló nyíltpiaci műveletekre és a strukturális jellegű végleges adásvételi (outright) műveletekre. E műveletek meghatározása tágan értelmezendő, mint általában azok az eljárások, amelyek keretében az

eurórendszer egy vagy néhány ügyféllel tender-eljárás nélkül hajt végre műveletet. Eszerint kétféle kétoldalú művelet különböztethető meg: azok a műveletek, ahol az ügyfelek közvetlenül kapcsolatban állnak az eurórendszerrel, és azok a műveletek, amelyek végrehajtása tőzsdén vagy piaci közvetítőkön keresztül történik.

KÖZVETLEN KAPCSOLAT AZ ÜGYFELEKKEL

Ennek a műveletnek a során a nemzeti központi bankok közvetlenül lépnek kapcsolatba egy vagy néhány, a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek szerint kiválasztott hazai ügyféllel. Az EKB pontos utasításai alapján a nemzeti központi bankok döntenek arról, hogy üzletet kötnek-e az ügyfelekkel. Az ügyletek elszámolása a nemzeti központi bankokon keresztül történik.

Amennyiben az EKB Kormányzótanácsa úgy dönt, hogy kivételes esetekben maga az EKB (illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró egy vagy néhány nemzeti központi bank) is végezhet kétoldalú műveleteket, az ilyen műveletekkel kapcsolatos eljárásokat ennek megfelelően kell elfogadni. Ebben az esetben az EKB (illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank(ok)) közvetlenül lép(nek) kapcsolatba az euróövezetben található egy vagy néhány, a 2.2. szakaszban meghatározott feltételek szerint kiválasztott ügyféllel. Az EKB (illetve az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank(ok)) dönt(enek) arról, hogy üzletet köt(nek)-e az ügyfelekkel. Az ügyletek elszámolása ettől függetlenül decentralizáltan, a nemzeti központi bankokon keresztül történik.

Az ügyfelekkel történő közvetlen kapcsolaton keresztül megvalósuló kétoldalú műveletek alkalmazhatók a penziós ügyletekre, a végleges adásvételi (outright) ügyletekre, a devizaswapokra és a lekötött betétek gyűjtésére is.

¹⁰ Az EKB Kormányzótanácsa határozhat úgy is, hogy kivételes esetekben a finomhangoló kétoldalú műveleteket maga az EKB is végezhet.

TŐZSDÉN ÉS PIACI KÖZVETÍTŐKÖN KERESZTÜL VÉGZETT MŰVELETEK

A nemzeti központi bankok végleges adásvételi (outright) műveleteket tőzsdéken és piaci közvetítőkön keresztül is végezhetnek. E műveletek esetében az ügyfelek körére nem vonatkozik előre meghatározott korlátozás, és az eljárások az ügylettel érintett adósságpapírra vonatkozó piaci szokásokhoz igazodnak. Az EKB Kormányzótanácsa dönt arról, hogy kivételes esetekben maga az EKB (illetve egy vagy néhány, az EKB végrehajtó szerveként eljáró nemzeti központi bank) végezhet-e finomhangoló végleges adásvételi (outright) műveleteket tőzsdéken illetve piaci közvetítőkön keresztül.

A KÉTOLDALÚ MŰVELETEK BEJELENTÉSE

A kétoldalú műveleteket általában nem hirdetik meg előzetesen nyilvánosan. Továbbá az EKB dönthet úgy, hogy nem hozza nyilvánosságra a kétoldalú műveletek eredményeit sem.

MŰKÖDÉSI NAPOK

Az EKB bármely, az eurórendszerben munkanapnak számító napon végezhet kétoldalú finomhangoló műveletet. Az ilyen műveletekben csak azon tagállamok nemzeti központi bankjai vehetnek részt, ahol az üzletkötés, ügylet az elszámolás és a visszafizetés napja NKB-munkanapnak számít.

A strukturális célokból folytatott kétoldalú végleges adásvételi (outright) műveletek általában csak azokon a napokon hajthatók végre és számolhatók el, amelyek minden tagállamban NKB-munkanapnak számítanak.

5.3 ELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁSOK

5.3.1 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK

Az eurórendszer jegybanki rendelkezésre állásának igénybevételéhez és a nyíltpiaci műveletekben való részvételhez kapcsolódó pénzügyi teljesítés az ügyfelek nemzeti központi banknál vezetett számláin (vagy a TARGET-rendszerben résztvevő elszámoló bankok számláin) keresztül történik. A pénzügyi ügyleteket csak a művelet

fedezetül szolgáló eszközök visszavonhatatlan átutalása után (vagy annak pillanatában) lehet teljesíteni. Ebből következik, hogy a fedezeteket vagy előzetesen letétbe kell helyezni a nemzeti központi bankoknál vezetett letéti számlán, vagy pedig az említett nemzeti központi bankok rendelkezésére kell azokat bocsátani egy napközbeni „fizetés ellenében történő szállítás” alapján. A fedezetek átutalása az ügyfelek által az EKB minimális elvárásainak megfelelő ÉER-kenél vezetett értékpapír-elszámolási számlákon keresztül történik.¹¹ Azok az ügyfelek, akik nem rendelkeznek letéti számlával a nemzeti központi banknál vagy az EKB minimális elvárásainak megfelelő ÉER értékpapír-elszámolási számlával, a fedezetekkel kapcsolatos műveleteiket egy levelező hitelintézetnél vezetett értékpapír-elszámolási vagy letéti számlán keresztül is rendezhetik.

Az elszámolási eljárásokra vonatkozó további feltételek a nemzeti központi bankok (illetve az EKB) által az adott monetáris politikai eszközre alkalmazott szabályozásokban található. Az elszámolási eljárások az egyes nemzeti központi bankok esetében a nemzeti jogszabályok és ügyviteli gyakorlatok különbözőségei miatt kis mértékben eltérhetnek.

5.3.2 NYÍLTPIACI MŰVELETEK ELSZÁMOLÁSA

A tendereken alapuló nyíltpiaci műveletek (az elsődleges refinanszírozó műveletek, a hosszabb távú refinanszírozó műveletek és a strukturális műveletek) elszámolása általában azon az üzletkötési nap utáni első napon történik, amikor az összes érintett nemzeti VIBER és ÉER nyitva van. Elviekben az eurórendszer igyekszik a nyíltpiaci műveleteihez kapcsolódó tranzakciókat az összes tagállamban, minden elegendő fedezetet rendelkezésre bocsátó ügyféllel egyidejűleg rendezni. Ennek ellenére, a működési korlátok és az ÉER-ek technikai sajátosságai miatt, a nyíltpiaci műveletek rendezésekor az adott napon belüli időpont az euróövezet egyes részein eltérő lehet. Az elsődleges és

¹¹ Az euróövezetben elfogadott ÉER-ek használatára vonatkozó elvárások és az ezek között a rendszerek között elfogadott kapcsolódások az EKB weboldalán találhatóak (www.ecb.int).

3. táblázat Az eurórendszer nyíltpiaci műveleteinek szokásos elszámolási napjai¹⁾

Monetáris politikai eszköz	Tenderekre alapuló ügyletek elszámolási napja	Gyorstenderekre és kétoldalú műveleteken alapuló ügyletek elszámolási napja
Penziós ügyletek	T+1 ²⁾	T
Végleges adásvételi (outright) ügyletek	-	Az adott eszközökre érvényes piaci szokások szerint
Kötvények kibocsátása	T+1	-
Devizaszapok	-	T, T+1 vagy T+2
Lékötött betétek gyűjtése	-	T

1) A „T” a kötésnapra utal. Az elszámolási nap az eurórendszer kereskedési napjait jelenti.

2) Amennyiben az elsődleges vagy hosszabb távú refinanszírozó műveletek eredeti elszámolási napja banki szünnapra esik, az EKB más elszámolási napot alkalmazhat, ideértve az aznapi elszámolást is. Az elsődleges és hosszabb távú refinanszírozó műveletek elszámolási napjait az eurórendszer tendernaptára előre meghatározza (lásd az 5.1.2. szakaszt).

hosszabb távú refinanszírozó műveletek elszámolása általában egybeesik az adott lejáratra vonatkozó előző ügylet visszafizetésével.

fennmaradó negatív egyenleg önmagában a betéti rendelkezésre állás igénybevételére vonatkozó kérelemnek minősül (lásd a 4.1. szakaszt).

Az eurórendszer törekszik a gyorsrendek és kétoldalú műveletek keretében kötött nyíltpiaci műveletek kötésnapon történő elszámolására. Ugyanakkor az eurórendszer működési okokból időnként más elszámolási napot alkalmaz ezeknél a műveleteknél, különösen végleges adásvételi (outright) ügyleteknél (finomhangoló vagy strukturális célból kötöttek esetén egyaránt) és a devizaszapoknál (lásd a 3. táblázatot).

5.3.3 NAPVÉGI ZÁRÁS

A napvégi záráshoz kapcsolódó eljárások a nemzeti VIBER-ek és a TARGET-rendszer dokumentációjában vannak meghatározva. A TARGET-rendszer általában EKB (közép-európai) idő szerint 18.00 órakor zár. Fizetési megbízás a nemzeti VIBER-ben való feldolgozásra a zárás után már nem nyújtható be, ugyanakkor a fennmaradó, még a zárás előtt befogadott fizetési megbízásokat fel kell dolgozni. Az ügyfelek a hitellehetőség és a betéti rendelkezésre állás igénybevételére irányuló kérelmeiket legkésőbb 30 perccel a TARGET-rendszer zárása után nyújthatják be a megfelelő nemzeti központi bankhoz.¹²

A napvégi ellenőrzések befejezése után az ügyfélkörhöz tartozó ügyfelek (nemzeti VIBER rendszerekben vezetett) elszámolási számláján

¹² Az eurórendszerben rendelkezésre állásának igénybevételére irányuló kérelmek határideje a kötelező tartalékolási időszak utolsó eurórendszer szerinti munkanapján további 30 perccel kitolódik.

6. FEJEZET

ELFOGADHATÓ FEDEZETEK

6.1 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK

A KBER alapokmányának 18.1. cikke lehetővé teszi, hogy az EKB és a nemzeti központi bankok végleges adásvételi (outright) vagy penziós megállapodás keretében, fedezetek eladásával vagy vételével pénzügyi műveleteket hajtsanak végre, továbbá előírja, hogy az eurórendszer összes hitelművelete megfelelő biztosítékon alapuljon. Következésképpen az eurórendszer minden likviditásbővítő művelete olyan fedezeti eszközökön alapul, amelyeket a felek (végleges adásvételi (outright) ügyletek vagy penziós megállapodások esetén) az eszközök tulajdonjogának átruházásával vagy (fedezett hitelek esetén) az adott eszközökre vonatkozó zálogjog alapításával bocsátanak rendelkezésre.¹

Annak érdekében, hogy az eurórendszer védelmében a monetáris politikai műveletekből fakadó veszteségeket elkerüljük, az ügyfeleknek egyenlő bánásmódot biztosítsunk, és javítsuk a működés hatékonyságát, bizonyos feltételeket kell szabni a fedezeti eszközöknek az eurórendszer monetáris politikai műveleteiben szerepeltetéséhez.

A Gazdasági Monetáris Unió kezdetén nagy figyelmet kellett fordítani az egyes tagállamok pénzügyi szerkezete közötti különbségekre. Ezért – elsősorban az eurórendszeren belüli okokból – az eurórendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadható fedezetek két fajtáját különböztették meg. Ezt a két kategóriát az „elfogadható fedezetek első csoportja” (ún. első lépcső – *tier one*) és „az elfogadható fedezetek második csoportja” (ún. második lépcső – *tier two*) kifejezések jelölik:

- az első csoport olyan forgalomképes adósságpapírokból áll, amelyek megfelelnek azoknak az alkalmassági feltételeknek, amelyeket az EKB az euróövezet egészére egységesen határozott meg;
- a második csoport pedig olyan további, forgalomképes vagy nem forgalomképes eszközöket jelent, amelyek a nemzeti pénzügyi piacokon és bankrendszerekben különleges jelentőséggel bírnak, és amelyekre az alkal-

massági feltételeket a nemzeti központi bankok dolgozzák ki az EKB minimális alkalmassági feltételei alapján. Azokat az alkalmassági feltételeket, amelyeket az egyes nemzeti központi bankok a második csoportba tartozó fedezetekre dolgoznak ki, az EKB-nak jóvá kell hagynia.

A két csoportot nem különböztetjük meg az eszközök minősége és az eurórendszer különféle monetáris politikai műveleteinek céljára történő elfogadhatósága tekintetében (azzal a kivétellel, hogy a második csoportba tartozó fedezetek az eurórendszer végleges adásvételi (outright) műveleteiben általában nem használhatók). Az eurórendszer monetáris politikai műveleteinél elfogadható eszközök a napközbeni hitel fedezetül is felhasználhatók.

Az elfogadható fedezetek első és második csoportja a 6.4. szakaszban ismertetett kockázatkezelési eszközök hatálya alá tartozik. Az eurórendszer ügyfelei az elfogadható fedezeteket határokon átnyúló alapon használhatják, azaz pénzeszközöket szerezhetnek azon tagállam központi bankjától, ahol a székhelyük van, úgy, hogy egy másik tagállamban levő eszközöket használnak fel (lásd a 6.6. szakaszt).

Az eurórendszer hitelműveleteiben elfogadható egységes fedezetlista (a továbbiakban „egységes lista”) bevezetésére jelenleg folynak a munkálatok. Az egységes lista bevezetése fokozatosan történik és az elfogadható fedezetek jelenlegi két csoportját váltja majd fel. A jelenleg a második csoportba tartozó legtöbb eszközkategória bekerül az egységes listába. Azt a néhány második csoportba tartozó eszközt, amely az egységes lista kritériumainak nem felel meg, fokozatosan meg fogják szüntetni.

¹ A likviditásbővítő pénzügyi végleges és repóügyletek is fedezettek. A likviditásbővítő nyíltpiaci repóműveleteknél használt fedezeteknél az elfogadhatóság feltételei azonosak a likviditásbővítő nyíltpiaci műveleteknél alkalmazott fedezetek feltételeivel. A likviditásbővítő műveleteknél azonban nem alkalmazunk fedezetértékelési marzsot.

AZ EGYSÉGES FEDEZETLISTA BEVEZETÉSÉNEK TOVÁBBI LÉPÉSEI

Az egységes lista megalkotásának második lépéseként az EKB Kormányzótanácsa elvben jóváhagyta az euróövezet valamennyi tagországi bankhitelének, valamint a forgalomképtelen jelzálogfedezetű lakossági adósságpapírok felvételét az egységes listába (az utóbbiak közé pillanatnyilag csak az ír jelzálogfedezetű saját váltók tartoznak). A bankhiteleknek a listára történő felvétele pontos módját és idejét jelenleg véglegesítik, és megfelelő időben közzéteszik, amint minden alkalmazhatósági kérdést megoldottak.

A Kormányzótanácsnak a fedezetek szabályozási kereteire vonatkozó korábbi és későbbi határozatai között biztosítani fogják az összhangot.

Az egységes lista megállapításának első lépése a következőket tartalmazta:

- (a) az első csoportba be kellett iktatni az Európai Gazdasági Térségen (EGT) kívüli G10 országokban létrehozott jogi személyek korábban fedezetként nem elfogadhatónak minősített, euróban denominált adósságpapírjait;
- (b) finomítani kellett azokat a feltételeket, amelyeknek a nem szabályozott piacoknak eleget kell tenniük az eurórendszerben való elfogadhatóság érdekében; és
- (c) részvények visszavonása az elfogadható fedezetek második csoportjának listájából azon országok esetén, amelyek jelenleg azokat elfogadhatónak tartják.

A fenti változások haladéktalanul alkalmazandók, és a 6.2. és 6.3. pontokban foglaljuk össze azokat. Minthogy azonban némileg módosítják az elfogadható fedezetek listáját is, szabályoztuk a fedezetek listából történő fokozatos kiiktatását is. A nem szabályozott piacokon jegyzett, illetve forgalmazott, elfogadhatónak nem minősített adósságpapírok továbbra is elfogadhatók maradnak 2007 májusáig.

Az egységes lista bevezetésével kapcsolatos további változtatásokra később kerül sor (lásd 7. keretes írás).

6.2 AZ ELFOGADHATÓ FEDEZETEK ELSŐ CSOPORTJA

Az EKB készíti el és frissíti az elfogadható fedezetek első csoportjában szereplő eszközök listáját. Ez a lista nyilvános.²

Az EKB által kibocsátott adósságpapírok az első csoportban szerepelnek. Szintén az első csoportba tartoznak azok az adósságpapírok, amelyeket a nemzeti központi bankok az euró bevezetése előtt bocsátottak ki.

Az első csoportba tartozó többi eszközre a következő elfogadhatósági feltételek vonatkoznak (lásd a 4. táblázatot is):

- Olyan adósságpapíroknak kell lenniük, amelyek: a) rögzített, feltételhez nem kötött tőkeösszegűek és b) kamatszelvényesek, és nem eredményeznek negatív tőkeforgalmat. A kamatszelvénynek ezen kívül a következő kötvénytípusok egyikéhez kell tartoznia: (i) nem kamatozó kötvények; (ii) fix kamatozású kötvények; illetve (iii) referenciakamatlábbhoz kötött változó kamatozású kötvények. A kamatszelvény köthető az értékpapírkibocsátó minősítésének megváltozásához is. Elfogadhatók még az inflációkövető kötvények is. A fenti feltételeknek

² A listát az EKB honlapján (www.ecb.int) naponta teszik közzé és frissítik.

egészen a kötelezettség teljes törlesztéséig teljesülniük kell.³

- Hitelminőségüknek kiválónak kell lennie (vagyis a hitelkockázati mutatóiknak alacsonyoknak kell lenniük). Az adósságpapírok hitelminőségének vizsgálatakor az EKB egyebek között figyelembe veszi a piaci minősítő cégektől származó minősítéseket, a stabil pénzügyi helyzetű garanciavállalók nyújtotta biztosítékokat,⁴ valamint bizonyos intézményi feltételeket, amelyek az értékpapírtulajdonosok kiemelt védelmét hivatottak biztosítani.⁵
- Könyvelési tétel formájában átruházhatóknak kell lenniük.
- Az EGT olyan központi bankján keresztül vagy olyan központi értéktárban kell letétbe helyezni/nyilvántartásba venni (kibocsátani) őket, amely megfelel az EKB minimális előírásainak. Az eurórendszerben kell tartani (elszámolni) őket, az eurórendszer vagy valamely értékpapír-elszámolóháznak olyan számláján, amely megfelel az EKB előírásainak (úgy, hogy a fedezettel kapcsolatos jogok érvényesítése valamely euróövezetbeli ország joga szerint történik). Ha az a központi értéktár, amelyben az eszközt kibocsátották nem azonos azzal a elszámolóházzal, ahol tartják, akkor a két intézménynek az EKB által jóváhagyott módon kell kapcsolódni egymáshoz.⁶
- Európában denomináltaknak kell lenniük.⁷
- Kibocsátójuk (illetve a garanciavállaló) az EGT-ben bejegyzett jogi személy.⁸ Az adósságpapír kibocsátója az EGT területén kívül eső G10-beli országban bejegyzett jogi személy is lehet.⁹ Az utóbbi esetben az adósságpapírok csak akkor fogadhatók el, ha az eurórendszer meggyőződik róla, hogy az eurórendszerben biztosított jogoknak az EGT-n kívüli G10-beli ország alkalmazandó jogszabályai az eurórendszerben meghatározott, megfelelő módon védelmet nyújtanak. E célból formájában és tartalmában az euró-

3 Nem tartoznak az első csoportba azok az adósságpapírok, amelyek a tőkeösszeghez és/vagy a kamathoz olyan jogokat rendelnek, amelyek ugyanazon kibocsátó egyéb (illetve szakaszos kibocsátás esetén egy és ugyanazon kibocsátás különböző szakaszaihoz tartozó) adósságpapírjai tulajdonosi jogainak alárendeltek.

4 A garanciavállalók székhelyének az EGT-ben kell lennie. Garancia akkor fogadható el, ha a kezes a maradéktalan kifizetésig feltétlen és visszavonhatatlan garanciát vállalt valamennyi tőketörlesztési, kamatfizetési és egyéb fizetési kötelezettségre, amit a kibocsátó az adott adósságinstrumentummal kapcsolatban az értékpapír birtokosával szemben vállalt. A garanciának első felszólításra fizetendőnek kell lennie (a fedezetben vállalt kötelezettségtől függetlenül). Azoknak a garanciáknak, amelyeket adókvetésre jogosult állami szervek nyújtanak, első felszólításra fizetendőnek kell lenniük vagy késedelmet követően haladéktalan és pontos fizetést kell biztosítaniuk. Azoknak a kötelezettségeknek, amelyeket a garancianyújtó a garancia keretében vállal, legalább a garancianyújtó valamennyi korábbi fedezetlen kötelezettségével egyenrangúnak (*pari passu*) kell lennie. A garanciának érvényesnek, kötelező erejűnek és a garanciavállalóval szemben érvényesíthetőnek kell lennie és valamely EU tagállam joga legyen rá alkalmazandó. A garancia jogérvényességére, kötelező erejére és érvényesíthetőségére vonatkozó jogi megerősítést az eurórendszerben elfogadható formában és tartalommal kell benyújtani a garanciával biztosított eszköz elfogadhatóságának megállapítását megelőzően. Ha a garanciavállaló nem a garanciára alkalmazandó jog illetékességi körében bejegyzett személy, a jogi megerősítésben azt is meg kell erősíteni, hogy a garancia a garanciavállaló székhelye szerinti jog értelmében is érvényes és érvényesíthető. A jogi megerősítést ahhoz a nemzeti központi bankhoz kell benyújtani felülvizsgálatra, amelyek az elfogadható fedezetek listájába felvételre javasol egy bizonyos garanciával biztosított eszközt. Az adott eszközt felterjesztő nemzeti központi bank rendszerint annak az országnak a nemzeti központi bankja, ahol az eszközt piacra vezették, forgalmazzák vagy jegyzik. Több piacra történt bevezetés esetén az EKB-hoz az Eligible-Assets.hotline@ecb.int címen tehetők fel kérdések. Nem szükséges jogilag megerősíteni azokat a garanciákat, amelyeket egyedi eszközminősítésű adósságpapírokra, illetve adókvetésre jogosult állami szervek nyújtanak. Az érvényesíthetőség kritériuma azoknak a fizetési képességre és csődhelyzetre, valamint a részvénytőke általános alapelveire vonatkozó és más hasonló jogszabályok és alapelvek függvénye, amelyek a garanciavállalóra alkalmazandók és általában érintik a garanciavállalóval szemben fennálló hitelezői jogokat.

5 Azok a hitelintézetek által kibocsátott adósságpapírok, amelyek nem felelnek meg maradéktalanul a Tanács 1988. március 22-i 88/220/EGK rendeletével (HL L 100. szám, 1988. április 19., 31. o.), 2002. január 21-i 2001/107/EK rendeletével (HL L 41. szám, 2002. február 13., 20. o.), valamint 2002. január 21-i 2001/108/EK rendeletével (HL L 41, 2002. február 13., 31. o.) módosított, a Tanácsnak az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, módosításokkal egységes szerkezetű, 1985. december 20-i 85/611/EGK rendeletének 22. cikke (4) bekezdésében megszabott feltételeknek (HL L 375. szám, 1985. december 31., 3. o.), az elfogadható fedezetek első csoportjába tartoznak.

6 Az euróövezetben elfogadható értékpapír-elszámolóházakra vonatkozó normák leírását, valamint az ilyen intézmények között elfogadott kapcsolatok frissített listáját az EKB honlapja közli.

7 Európában vagy az euró nemzeti pénznemeiben kifejezve.

8 Az a követelmény, amely szerint a kibocsátónak az EGT-ben vagy az EGT-n kívüli G10-beli országban kell bejegyzett székhellyel rendelkeznie, nem vonatkozik a nemzetközi és a nemzetek feletti intézményekre.

9 Az EGT-hez nem tartozó G10 ország közé tartozik jelenleg az Egyesült Államok, Kanada, Japán és Svájc is.

rendszer számára elfogadható jogvéleményt kell benyújtani mielőtt az eszközöket elfogadhatónak minősítik.

- Az Európai Parlament és a Tanács pénzügyi eszközök piacairól hozott 2004. április 1-jei 2004/39/EK rendeletében meghatározott szabályozott piacra kell bevezetni vagy ott jegyezni,¹⁰ illetve az EKB által megjelölt egyes nem szabályozott piacokra kell bevezetni, illetve ott jegyezni vagy forgalmazni.¹¹ A nem szabályozott piacok eurórendszer általi vizsgálata három elven alapul – biztonság, átláthatóság és hozzáférhetőség.¹² Ezen túlmenően az EKB-nak az egyes adósságinstrumentumok elfogadhatóságának meghatározásakor a piaci likviditást is figyelembe kell vennie.

Annak ellenére, hogy az első csoportba tartozó eszközök listáján szerepelnek, az ügyfél fedezetként nem nyújthat be olyan adósságpapírokat, amelyeket maga az ügyfél vagy vele szoros kapcsolatban álló jogi személy bocsátott ki vagy garantál.^{13,14,15}

Annak ellenére, hogy az első csoportba tartoznak, a nemzeti központi bankoknak jogukban áll úgy határozni, hogy a következő instrumentumokat nem fogadják el fedezetül:

- azokat az adósságpapírokat, amelyek korábban járnak le, mint az a monetáris politikai művelet, amelyhez fedezetül kívánják használni;¹⁶ valamint
- azokat az adósságpapírokat, amelyeknél a papírral fedezni kívánt monetáris politikai művelet lejártá előtt kerül sor jövedelemkiáramlásra (pl. kamatszelvény-fizetésre).

10 HL L 145. szám, 2004. április 30., 1. o.

11 Azok a hitelintézetek által kibocsátott adósságpapírok, amelyek nem felelnek meg maradéktalanul a Tanács 85/611/EGK módosított rendeletének 22. cikke (4) bekezdésében megszabott feltételeknek, csak akkor kerülhetnek be az elfogadható fedezetek első csoportjába, ha az Európai Parlament és a Tanács pénzügyi eszközök piacairól szóló 2004. április 21-i 2004/39/EK rendeletében meghatározott szabályozott piacra vezették be, illetve ott jegyzik őket. E rendelet módosította a 85/611/EGK és a 93/6/EGK tanácsi rendeletet, valamint valamint az Európai

Parlament és a Tanács 2000/12/EK rendeletét, és hatálytalannította a 93/22/EGK rendeletet, HL L 145, 2004. április 30., 1. oldal.

12 A „biztonságosság”, „átláthatóság” és „hozzáférhetőség” fogalmait az eurórendszer kizárólag az eurórendszer fedezetkezelési funkciójának teljesítése végett határozta meg. A kiválasztási eljárás célja nem a különféle piacok belső minőségének értékelése. Az alapelveket a következők szerint kell érteni: A *biztonságosság* az ügyletekre vonatkozó bizonyosságot jelenti, különösen az ügyletek érvényességének és érvényesíthetőségének bizonyosságát. Az *átláthatóság* a piac eljárási szabályaira és működésére, az eszköz pénzügyi jellemzőire, az árképzési mechanizmusra, valamint a releváns árakra és mennyiségekre (a jegyzett árakra, kamatokra, kereskedési mennyiségekre, kinnlevőségekre stb.) vonatkozó információkhoz való akadálytalan hozzáférést jelenti. A *hozzáférhetőség* az eurórendszer azon képességére utal, hogy piaci résztvevő tud lenni, és hozzáférése van a piachoz; fedezetkezelési szempontból egy piac akkor számít hozzáférhetőnek, ha eljárási szabályai és működése lehetővé teszik az eurórendszer számára, hogy információt szerezzen és ügyletet hajtson végre, amikor e célból szükséges. Az eurórendszer a nem szabályozott piacok listáját át kívánja értékelni, és az elfogadhatókat az EKB honlapján (www.ecb.int) legalább évente egyszer közzé szándékozik tenni.

13 Az az ügyfél, aki jelenleg olyan eszközöket használ fedezetül, amelyeknek kibocsátójával vagy garantálójával azonos vagy szoros kapcsolatot tart fenn, többé nem használhatja őket kinnlevőség fedezeteként, erről pedig köteles haladéktalanul értesíteni az illetékes nemzeti központi bankot. A következők értékeléskor a fedezeteket nullára kell értékelni, és az ügyfél felhívható a letét kiegészítésére (lásd a 6. mellékletet is). Ezen kívül az ügyfélnek a lehető leghamarabb ki kell vonnia az eszközt.

14 A szoros kapcsolat olyan helyzetet jelent, amikor az ügyfél egy adósságinstrumentum kibocsátójához azon oknál fogva kötődik, hogy:

(i) az ügyfél a kibocsátó tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét birtokolja, vagy az ügyfél többségi tulajdonában levő egy vagy több vállalkozás birtokolja a kibocsátó tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét, vagy az ügyfél és egy vagy több vállalkozás, amelyben az ügyfél többségi tulajdonos együttesen birtokolják a kibocsátó tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét; vagy

(ii) a kibocsátó az ügyfél tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét birtokolja, vagy a kibocsátó többségi tulajdonában levő egy vagy több vállalkozás birtokolja az ügyfél tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét, vagy a kibocsátó és egy vagy több vállalkozás, amelyben a kibocsátó többségi tulajdonos együttesen birtokolják az ügyfél tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét; vagy

(iii) egy harmadik fél birtokolja mind az ügyfél tőkéjének, mind a kibocsátó tőkéjének többségét, közvetlenül vagy közvetve, egy vagy több vállalkozáson keresztül, amelyben a harmadik fél a tőke többségének tulajdonosa.

15 Ez a rendelkezés nem vonatkozik: (i) az ügyfél és az EGT-tagországok államszervei közötti szoros kapcsolatra (ideértve azt az esetet is, ha az államszerv vállal garanciát a kibocsátóért); (ii) olyan kereskedelmi váltókra, amelyekért az ügyfélnek kívül legalább egy jogi személy (nem hitelintézet) felel; (iii) olyan adósságpapírokat, amelyek maradéktalanul megfelelnek a Tanács 85/611/EGK módosított rendeletének 22. cikke (4) bekezdésében megszabott feltételeknek; illetve (iv) azokra az esetekre, amelyekben az adósságpapírokat a (iii) ponthoz hasonló speciális jogszabályi védelemben részesítik.

16 Ha a nemzeti központi bank meg kívánja engedni olyan instrumentum használatát, amely korábban jár le, mint az a monetáris politikai művelet, amelyhez fedezetül szánják, az ügyfelek számára elő kell írni, hogy az ilyen eszközöket lejáratkor vagy az előtt mással kell helyettesíteniük.

Az első csoportba tartozó valamennyi eszköznek az euróövezet teljes területén, a belső határookra tekintet nélkül is felhasználhatónak kell lennie. Ez azt jelenti, hogy az eurórendszer bármely ügyfelének lehetősége kell, hogy legyen a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjától hitelfelvételre ezen eszközök felhasználásával, akár hazai elszámolóházhoz kapcsolódva, akár más elfogadott módon (lásd a 6.6. szakaszt).

Az első csoportba tartozó eszközök minden olyan monetáris politikai műveletre alkalmasak, amelyek fedezeten alapulnak, azaz penziós és nyíltpiaci végleges adásvételi (outright) műveletekre, valamint a likviditásbővítő jegybanki rendelkezésre állás (aktív oldali rendelkezésre állás) esetén is.

6.3 AZ ELFOGADHATÓ FEDEZETEK MÁSODIK CSOPORTJA

Azokon az adósságpapírokon kívül, amelyek megfelelnek az első csoporttal szemben támasztott elfogadhatósági feltételeket, az ún. második csoportban a nemzeti központi bankok elfogadhatónak minősíthetnek olyan más eszközöket is, amelyeknek nemzeti pénzügyi és bankrendszerük szempontjából különleges jelentőségük van. A második csoportba tartozó eszközök elfogadhatósági feltételeit a nemzeti központi bankok határozzák meg, az alábbi minimális elfogadhatósági feltételekkel összhangban. A második fedezetcsoporthoz sajátos nemzeti alkalmassági feltételeit az EKB hagyja jóvá. A nemzeti központi bankok készítik el és frissítik folyamatosan a második csoportba tartozó eszközök országos listáját. Ezek a listák nyilvánosak.¹⁷

A második csoportba tartozó eszközöknek a következő minimális alkalmassági feltételeket kell kielégíteniük (lásd a 4. táblázatot is):

- olyan (forgalomképes vagy forgalomképtelen) adósságpapírok lehetnek, amelyek: a) rögzített, feltételhez nem kötött tőkeösszegek és b) kamatszervélyesek, és nem eredményeznek negatív tőkeforgalmat. A kamatszervélynek ezen kívül a következő

kötvénytípusok egyikéhez kell tartoznia: (I) nem kamatozó kötvények; (II) fix kamatozású kötvények; illetve (III) referenciakamatlábhoz kötött változó kamatozású kötvények. A kamatszervély köthető az értékpapírkibocsátó minősítésének megváltozásához is. Elfogadhatók még az inflációkövető kötvények is. Ezeknek a feltételeknek a kötelezettség teljes törlesztéséig mindvégig teljesülniük kell.

- Olyan jogi személyekkel szembeni tartozásokat (vagy garanciavállalást)¹⁸ kell megtestesíteniük, amelyeket az adott eszközt a második fedezetcsoporthoz felvevő nemzeti központi bank stabil pénzügyi helyzetűeknek tekint. Annak a központi banknak, amelyik a második fedezetcsoporthoz listájába felvette ezeket az eszközöket, könnyen hozzájuk kell férnie.
- Az euróövezetben található (ezért a fedezettel kapcsolatos jogok érvényesítése valamely euróövezetbeli ország joga szerint történik).
- Euróban denomináltaknak kell lenniük.¹⁹
- Kibocsátójuk (illetve a garanciavállaló) az euróövezetben bejegyzett jogi személy.

Annak ellenére, hogy szerepelnek a második csoportba tartozó eszközök listáján, az ügyfél nem nyújthat be fedezetként olyan adósságpapírokat, amelyeket saját maga vagy vele szoros kapcsolatban álló személy bocsátott ki vagy garantál.^{20,21,22}

17 A listákat az EKB honlapján (www.ecb.int) naponta teszik közzé és frissítik. A második csoport forgalomképtelen, korlátozottan likvid és sajátos eszközeivel és adósságpapíraival kapcsolatban a nemzeti központi banknak jogában áll úgy határozni, hogy az egyes kibocsátásokról, a kibocsátókról/adósokról, illetve garanciát vállalókról nem ad tájékoztatást a második csoportról kiadott nemzeti listában, ehelyett olyan alternatív információt kell közölnie, amelyből az euróövezet bármely területéről származó ügyfelek meggyőződhetnek az adott eszköz fedezet céljára való alkalmasságáról.

18 A garanciavállalóknak euróövezeti székhellyel kell rendelkezni. További feltételeket lásd e fejezet 4. lábjegyzetében.

19 Euróban vagy az euró nemzeti pénznemeiben kifejezve.

20 Lásd e fejezet 13. lábjegyzetét.

21 Lásd e fejezet 14. lábjegyzetét.

22 Lásd e fejezet 15. lábjegyzetét.

4. táblázat Az eurórendszer monetáris politikai műveleteiben elfogadható fedezetek

Feltételek	Első csoport	Második csoport
A fedezet típusa	EKB-kötvény Egyéb forgalomképes adósságpapír ^{1), 2)}	Forgalomképes adósságpapír ¹⁾ Forgalomképtelen adósságpapír ¹⁾
Elszámolási eljárás	Az értékpapírokat könyvelési tétel formájában a nemzeti központi bankokon keresztül vagy az EKB minimumszabványainak megfelelő értékpapír-elszámolóháznál letétbe kell helyezni.	Annak a banknak, amelyik a második fedezetcsoport listájába felvette ezeket az eszközöket, könnyen hozzájuk kell férnie.
Kibocsátó	Központi bank Állami szektor Magánszektor ³⁾ Nemzetközi és nemzetek feletti intézmények	Állami szektor Magánszektor ⁴⁾
Hitelminőség	Az EKB megítélése szerint a fedezet hitelkockázati mutatóinak kiválónak kell lennie (ebbe beletartozhatnak a EKB megítélése szerint stabil pénzügyi helyzettel rendelkező EGT-beli kezes által nyújtott biztosítékot)	Annak a nemzeti központi banknak a megítélése szerint, amelyik az adott fedezetet a második csoportba felvette, a fedezet hitelkockázati mutatóinak kiválóknak kell lenniük (ebbe beletartozhat olyan garancia is, amelyet az euróövezet valamely – a fedezetet a második csoportba felvevő nemzeti központi bank megítélése szerint stabil pénzügyi helyzetű – garanciavállalója nyújtott).
A kibocsátó bejegyzett székhelye	EGT és EGT-n kívüli G10-beli ország ⁵⁾	euróövezet
A garanciavállaló székhelye	EGT	Euróövezet
Az eszköz fellelhetőségi helye	Kibocsátási hely: EGT Elszámolási hely: euróövezet ⁶⁾	euróövezet ⁶⁾
Denomináció	euró ⁷⁾	euró ⁷⁾
Határokra tekintet nélküli használat	igen	igen

1) Az értékpapíroknak a) rögzített, feltételhez nem kötött tőkeösszegűeknek és egyben b) kamatszelvényeseknek kell lenniük, nem eredményeznek negatív tőkeforgalmat. A kamatszelvénynek ezen kívül a következő kötvénytípusok egyikéhez kell tartoznia: (I) nem kamatozó kötvények; (II) fix kamatozású kötvények; illetve (III) referenciakamatlához kötött változó kamatozású kötvények. A kamatszelvény köthető az értékpapírkibocsátó minősítésének megváltozásához is. Elfogadhatók még az inflációkövető kötvények is. Ezeknek a feltételeknek a kötelezettség teljes törlesztéséig mindvégig teljesülniük kell.

2) Nem tartoznak az első csoportba azok az adósságpapírok, amelyek a tőkeösszeghez és/vagy a kamathoz olyan jogokat rendelnek, amelyek ugyanazon kibocsátó egyéb (illetve szakaszos kibocsátás esetén egy és ugyanazon kibocsátás különböző szakaszaihoz tartozó) adósságpapírjaiban megtestesülő tulajdonosi jogoknak alárendeltek.

3) Azok az adósságpapírok, amelyeknek kibocsátói olyan hitelintézetek, amelyek maradéktalanul megfelelnek a Tanács módosított 85/611/EGK rendeletének 22. cikke (4) bekezdésében megszabott feltételeknek, az elfogadható fedezetek első csoportjába tartoznak. Azok az adósságpapírok, amelyek nem felelnek meg maradéktalanul ezeknek a feltételeknek, csak akkor fogadhatók el az első csoportba, ha a 2004/39/EK rendelet szerint egy szabályozott piacra bevezették, illetve ott jegyzik azokat.

4) Azok az adósságpapírok, amelyeknek kibocsátói olyan hitelintézetek, amelyek nem felelnek meg maradéktalanul a Tanács módosított 85/611/EGK rendeletének 22. cikke (4) bekezdésében megszabott feltételeknek, rendszerint nem kerülnek be a második fedezet-csoportba. Az EKB azonban felhatalmazhatja a nemzeti központi bankokat arra, hogy bizonyos feltételek mellett ilyen eszközöket felvegyenek az elfogadható fedezetek második csoportjának nemzeti listájába.

5) Az a követelmény, amely szerint a kibocsátónak az EGT-ben vagy az EGT-n kívüli G10-beli országban kell bejegyzett székhellyel rendelkeznie, nem vonatkozik a nemzetközi és a nemzetek feletti intézményekre.

6) Ezért a fedezettel kapcsolatos jogok érvényesítése valamely euróövezetbeli tagország joga szerint történik.

7) Európában vagy az euró nemzeti pénznemeiben kifejezve.

Annak ellenére, hogy a második csoportba tartoznak, a nemzeti központi bankoknak jogukban áll úgy határozni, hogy a következő instrumentumokat nem fogadják el fedezetül:

- azokat az adósságpapírokat, amelyek korábban járnak le, mint az a monetáris politikai művelet, amelyhez fedezetül kívánják használni;²³ vagy

- azokat az adósságpapírokat, amelyeknél az adott értékpapírral fedezni kívánt monetáris politikai művelet lejárta előtt kerül sor jövedelemkiáramlásra (pl. kamatszelvényszerzésre).

23 Lásd e fejezet 16. lábjegyzetét.

8. keretes írás

KOCKÁZATKEZELÉSI ESZKÖZÖK

Az eurórendszer jelenleg a következő kockázatkezelési eszközöket alkalmazza:

- **Haircut**

Az eurórendszer „fedezetértékelési marzsokat” alkalmaz a fedezetek értékelésére. Ez azt jelenti, hogy a fedezet értékét az eszköz bizonyos százalékkal (ez a „marzs”, angolul *haircut*) csökkentett piaci értékeként számítjuk ki.

- **Beavatkozási küszöb (piaci értéken történő nyilvántartás)**

Az eurórendszer előírja, hogy a likviditásbővítő penziós ügyletek fedezetül szolgáló eszközök marzsos módosított piaci értékét tartósan szinten kell tartani. Ez azt jelenti, hogy ha a fedezetek rendszeresen mért értéke adott szint alá esik, a nemzeti központi bank az ügyfelet további eszközök vagy készpénz rendelkezésre bocsátására szólítja fel (ez az ún. *margin call* – felhívás letét kiegészítésére). Ugyanígy, ha a fedezetek újraértékelés utáni értéke meghalad egy adott szintet, az ügyfél visszakapja a többletnek minősülő eszközöket vagy készpénzt. (A letét kiegészítésére vonatkozó számításokat a 11. keretes írás ismerteti.)

Az eurórendszer jelenleg nem alkalmazza az alábbi kockázatkezelési eszközöket:

- **Kezdeti margin**

Az eurórendszer kockázati letétet alkalmazhat likviditásbővítő penziós műveletei során. Ez azt jelenti, hogy az ügyfelektől fedezeteket kívánna, amelyeknek értéke nem kevesebb az eurórendszer által biztosított likviditás és a kockázati letét értékének összegénél.

- **A kibocsátókra/adósokra, illetve garanciavállalókra vonatkozó limitek**

Az eurórendszer határokat szabhat a kibocsátókkal/adósokkal, illetve garanciavállalókkal szemben vállalt kockázatok mértékének.

- **Kiegészítő biztosítékok**

Az eurórendszer bizonyos eszközök elfogadását pénzügyileg stabil intézmények által nyújtott kiegészítő biztosítékokhoz is kötheti.

- **Kizárás**

Az eurórendszer kizárhatja bizonyos eszközök használatát monetáris politikai műveletei során.

Az első csoportba tartozó valamennyi eszköznek az euróövezet teljes területén a belső határokra tekintet nélkül is felhasználhatónak kell lennie. Ez azt jelenti, hogy az eurórendszer bármely ügyfelének lehetősége kell, hogy legyen a székhely szerinti tagállam nemzeti központi bankjától hitelfelvételre ezen eszközök felhasználásával, akár hazai elszámolóházhoz kapcsolódva, akár más elfogadott módon (lásd a 6.6. szakaszt).

A második csoportba sorolt eszközök elfogadhatók nyíltpiaci penziós műveletek és likviditásbővítő jegybanki rendelkezésre állás (aktív oldali rendelkezésre állás) során. Alapesetben nem használhatók az eurórendszer végleges adásvételi (outright) ügyleteiben.

AZ ELSŐ CSOPORTBA TARTOZÓ ESZKÖZÖK LIKVIDITÁSI KATEGÓRIÁI¹

I. osztály	II. osztály	III. osztály	IV. osztály
A központi kormányzat adósságpapírjai	Helyi és regionális önkormányzatok adósságpapírjai	Hagyományos Pfandbrief jellegű adósságpapírok	Eszközalapú adósságpapírok ²
Központi bankok által kibocsátott adósságpapírok ³	Jumbo Pfandbrief jellegű adósságpapírok ⁴	Hitelintézetek adósságpapírjai	
	Közvetítők adósságpapírjai ⁵	Vállalati és egyéb kibocsátók adósságpapírjai ⁵	
	Nemzetek feletti adósságpapírok		

1 A likviditási kategóriát általában a kibocsátó szerinti osztályozás határozza meg. Viszont a kibocsátó szerinti osztályozástól függetlenül, valamennyi eszközalapú értékpapír a IV. kategóriába, minden Jumbo Pfandbrief típusú adósságpapír pedig a II. kategóriába tartozik, szemben a hitelintézetek által kibocsátott többi adósságpapírral, amelyek a III. kategóriába tartoznak.

2 A kibocsátó osztályától függetlenül az eszközalapú értékpapírok a IV. likviditási kategóriába tartoznak.

3 Az I. likviditási kategóriába tartoznak az EKB által kiadott adósságlevelek, valamint azok az adósságpapírok, amelyeket a nemzeti központi bankok az euró adott tagországban történt bevezetése előtt bocsátottak ki.

4 A Jumbo Pfandbrief típusú papírok osztályába csak azok az 500 millió EUR kibocsátási összeget meghaladó instrumentumok tartoznak, amelyekre legalább két piacvezető ad és kér rendszeresen ajánlatokat.

5 A II. likviditási kategóriába csak az EKB által közvetítőnek minősített kibocsátók értékpapírjai tartoznak. Más közvetítők által kibocsátott értékpapírokat a III. likviditási osztályba sorolunk.

6.4 KOCKÁZATKEZELÉSI ESZKÖZÖK

Az eurórendszer a monetáris politikai műveleteiben elfogadott fedezetek esetében kockázatkezelési eszközöket alkalmaz annak érdekében, hogy megvédje az eurórendszert a pénzügyi veszteség kockázatával szemben, ha egy ügyfél mulasztása miatt a fedezeteket értékesíteni kell (fedezetelvonás). Az eurórendszer rendelkezésére álló kockázatkezelési eszközöket a 8. keretes írás ismerteti.

6.4.1 AZ ELSŐ CSOPORT ESETÉBEN ALKALMAZOTT KOCKÁZATKEZELÉSI ESZKÖZÖK

Az ügyfél által felajánlott fedezetek fajtájától függően az eurórendszer sajátos kockázatkezelési eszközöket alkalmaz. Az első fedetecsoport esetén alkalmazott megfelelő kockázatkezelési eszközöket az EKB határozza meg. Az első csoportba tartozó elfogadható fedezetek kockázatellenőrző eszközeit széles körben harmonizálták az euróvezetben.²⁴ Az első csoportba tartozó fedezetek esetében alkalmazott kocká-

zatkezelési szabályozás a következő főbb elemeket tartalmazza:

- Az első csoportba tartozó elfogadható fedezeteket a kibocsátó és a fedezet típusa alapján csökkenő likviditási sorrendben négy kategóriába soroljuk. Az elfogadható fedezetek négy likviditási osztályba sorolását a 9. keretes írás ismerteti.
- Az egyes adósságpapírokra a „haircut” eszköze alkalmazandó. Ez úgy történik, hogy a fedezet piaci értékéből levonnak egy bizonyos százalékot. A levonások a 9. és 10. keretes írásokban leírtak szerint az adósság-instrumentumok hátralévő lejárat ideje és kamatszervényének szerkezete szerint különböznek.

24 Mivel a tagállamok eltérő működéséből kifolyólag az ügyfelek a nemzeti központi bankok számára más- és másképpen biztosítják a fedezetet (a nemzeti központi bank számára jelzáloggal biztosított közös fedezetalap formájában vagy minden egyes ügyletre megállapított egyedi eszközökön alapuló penziós megállapodásokkal), kisebb különbségek adódhatnak az értékelés időbeli ütemezésében és a kockázatellenőrzés egyéb működési feltételeiben.

10. keretes írás

AZ ELFOGADHATÓ FEDEZETEK ELSŐ CSOPORTJÁBA TARTOZÓ ESZKÖZÖKRE ALKALMAZOTT HAIRCUTOK SZÁZALÉKBAN, A FIX KAMATOZÁSÚ ÉS NEM KAMATOZÓ INSTRUMENTUMOK TEKINTETÉBEN

Lejáratig hátralevő idő (év)	Likviditási kategória							
	I. osztály		II. osztály		III. osztály		IV. osztály	
	fix kama- tozású	nem kama- tozó	fix kama- tozású	nem kama- tozó	fix kama- tozású	nem kama- tozó	fix kama- tozású	nem kama- tozó
0-1	0,5	0,5	1	1	1,5	1,5	2	2
1-3	1,5	1,5	2,5	2,5	3	3	3,5	3,5
3-5	2,5	3	3,5	4	4,5	5	5,5	6
5-7	3	3,5	4,5	5	5,5	6	6,5	7
7-10	4	4,5	5,5	6,5	6,5	8	8	10
> 10	5,5	8,5	7,5	12	9	15	12	18

- A 10. keretes írás ismerteti az első csoportba tartozó fix kamatozású és nem kamatozó instrumentumokra vonatkozó *haircut*.²⁵
- Az első csoportba tartozó valamennyi inverz változó kamatozású instrumentum esetén alkalmazott *haircut* minden likviditási osztályban azonos, és a 11. keretes írás ismerteti.
- A változó kamatozású adósságpapírokra azt a *haircutot*²⁶ alkalmazzuk, amelyik az adott instrumentum besorolása szerinti likviditási

kategóriában a 0-1 éves lejáratú, fix kamatozású instrumentumok csoportjára vonatkozik.

²⁵ A fix kamatozású kamatszervényre vonatkozó értékpapírok esetén a *haircutok* az adósságpapírokra is alkalmazhatók, melyeknek a kamatszervénye magának a kibocsátónak a besorolási változásához vagy az infláció-indexált kötvényekhez kapcsolódik.

²⁶ A kamatszervényre történő kifizetés akkor számít változó kamatozásúnak, ha a kamatszervény referenciakamatlábhoz kötött, a szervényre vonatkozó kamatlábat pedig egy évnél nem hosszabb időn belül állítják át. Azok a kamatszervényre történő fizetések, amelyeknek átállítási időszaka több, mint egy év, fix kamatozásúaknak számítanak, a fedezetértékelési marzs alkalmazásának időpontjáig fennmaradó idő tehát megegyezik az adósságpapír hátralevő lejáratának idejével.

11. keretes írás

AZ ELFOGADHATÓ FEDEZETEK ELSŐ CSOPORTJÁBA TARTOZÓ INVERZ VÁLTOZÓ KAMATÚ ESZKÖZÖKRE ALKALMAZOTT HAIRCUTOK SZÁZALÉKBAN

Lejáratig hátralevő idő (év)	Inverz változó kamat
0-1	2
1-3	7
3-5	10
5-7	12
7-10	17
>10	25

FEDEZETKIEGÉSZÍTÉSI FELHÍVÁSOK KISZÁMÍTÁSA

Az elfogadható fedezeteknek azt a J teljes összegét (ahol $j = 1; t$ idő alatt $C_{j,t}$), amit az ügyfélnek az I likviditásbővítő műveletek (ahol $i = 1; t$ idő alatt $L_{i,t}$) egy bizonyos halmazára biztosítania kell, a következő képlettel határozhatjuk meg:

$$\sum_{i=1}^I L_{i,t} \leq \sum_{j=1}^J (1-h_j) C_{j,t} \quad (1)$$

ahol

h_j a j elfogadható eszközre vonatkozó haircut.

Ha τ az egyes átértékelések között eltelt idő, akkor a fedezetkiegészítési felhívás a $t+\tau$ összegén alapszik, vagyis egyenlő a következővel:

$$M_{t+\tau} = \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} - \sum_{j=1}^J (1-h_j) C_{j,t+\tau} \quad (2)$$

A nemzeti központi bankok fedezetkezelési rendszereinek működésétől függően az NKB-knak jogukban áll a fedezetkiegészítési felhívás alapjának kiszámításakor figyelembe venni a folyamatban lévő műveletek során biztosított likviditáson felhalmozódott kamatot is.

A fedezetkiegészítési felhívás csak akkor lép életbe, ha a fedezetkiegészítési felhívás alapja átlép egy bizonyos küszöböt.

Tegyük fel, hogy $k = 0,5\%$ a küszöb. Meghatározott rendeltetésű eszközök ellenében történő likviditásnyújtás ($I=1$) (earmarking-rendszer) esetén tehát akkor kell fedezetkiegészítésre felszólítani, ha:

$M_{t+\tau} > k \cdot L_{i,t+\tau}$ (az ügyfél fizeti meg a fedezetkiegészítési felhívást a nemzeti központi banknak); vagy

$M_{t+\tau} < -k \cdot L_{i,t+\tau}$ (a nemzeti központi bank fizeti a fedezetkiegészítési felhívást az ügyfélnek).

Összevont (pooling) rendszerben az ügyfélnek akkor kell további fedezetet nyújtania, ha:

$$M_{t+\tau} > k \cdot \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau}$$

Megfordítva: az ügyfél rendelkezésére álló napközbeni hitel (IDC) az összevont rendszerben a következőképpen fejezhető ki:

$$IDC = -M_{t+\tau} + k \cdot \sum_{i=1}^I L_{i,t+\tau} \quad (\text{ha pozitív})$$

Mind az earmarking-, mint a pooling-rendszerben a pótfedezeti felhívások biztosítják, hogy a fenti (1) egyenletben kifejezett viszony helyreálljon.

- Többféle kamatfizetésű adósságpapírok esetén csak attól függ, milyen kockázattelennőrzési eszközöket alkalmazunk, hogy az instrumentum hátralevő futamidejében milyen típusú kamatfizetések maradtak. Ilyen instrumentumok esetén akkora *haircut* alkalmazunk, amekkora az azonos hátralevő futamidejű adósságinstrumentumokra vonatkozó legmagasabb marzs, az instrumentum hátralevő futamideje alatt még esedékes típusú kamatfizetések közül bármelyiket figyelembe véve.
- A likviditásszűkítő műveleteknél azonban nem alkalmazunk *haircut*.
- A jogrendszerrel, valamint a tagállamokban működő rendszertől függően a nemzeti központi bankok engedélyezhetik az összevont fedezetértékelést („pooling-rendszer”), és/vagy előírhatják az eszközök egyedi ügyletekhez történő rendelését („earmarking rendszer”). Összevont fedezetértékelés során az ügyfél a központi banktól felvett hitelek fedezésére elegendő fedezetet bocsát a nemzeti központi bank rendelkezésére, ami azt jelenti, hogy az egyes eszközök nincsenek konkrét hitelműveletekhez rendelve. Ezzel szemben a meghatározott rendeltetésű eszközök ellenében történő likviditásnyújtás (azaz *earmarking*) esetén minden egyes hitelművelet konkrét és azonosítható eszköz(ök)höz kötött.
- Az eszközöket naponta kell értékelni. A nemzeti központi bankok a szükséges fedezetértékeket naponta kiszámítják, figyelembe véve a kinnlevő hitelmennyiségek változásait, a 6.5. szakaszban ismertetett értékelési alapelveket, valamint a *haircutokat* is.
- Ha az értékelést követően a fedezetek értéke nem felel meg az adott napra előírt, kiszámított értéknek, szimmetrikus fedezetkiegészítési felhívásra kerül sor. A fedezetkiegészítési felhívások gyakoriságának csökkentése érdekében a nemzeti központi bankok küszöbértéket alkalmazhatnak. A küszöbérték mértéke a nyújtott likviditás összegének 0,5%-a. A jogszabályi háttértől függően a nemzeti központi bankok a fedezetkiegészítési felhívásban további eszközök rendelkezésre bocsátását vagy készpénz befizetését kérhetik. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a fedezetek piaci értéke az alsó küszöbérték alá esik, az ügyfelek kötelesek további eszközöket (vagy készpénzt) rendelkezésre bocsátani. Ha pedig a fedezetek újraértékelés utáni piaci értéke a felső küszöbértéket haladja meg, akkor a nemzeti központi bank a többletet eszközök vagy készpénz formájában visszatéríti az ügyfélnek (lásd a 12. keretes írást).
- Összevont rendszerben az ügyfelek naponta cserélhetik a fedezeti eszközöket.
- Ha az eszközöket egyedi ügyletekhez rendeljük (az ún. *earmarking* rendszerben) a fedezeti eszközök cseréjét a nemzeti központi bankok engedélyezhetik.
- Az EKB bármikor dönthet úgy, hogy egyes adósságinstrumentumokat levesz az első csoportba sorolt elfogadott értékpapírok listájáról.²⁷

6.4.2 A MÁSODIK CSOPORT ESETÉBEN ALKALMAZOTT KOCKÁZATKEZELÉSI ESZKÖZÖK

A második csoportba sorolt eszközökre vonatkozó megfelelő kockázatkezelési eszközöket az a nemzeti központi bank határozza meg, amelyik az adott eszközt a második csoport listájába felvette. A kockázatkezelési eszközöket a nemzeti központi bankok csak az EKB jóváhagyásával alkalmazhatják. A megfelelő kockázatkezelési eszközök kialakítása során az eurórendszer arra törekszik, hogy a második csoportba sorolt értékpapírok számára az euróövezet egészében hátrányos megkülönböztetéstől mentes feltételeket biztosítson. A rendelkezések értelmében a második csoportba sorolt eszközökkel kapcsolatban alkalmazott marzsok az eszközökkel összefüggő konkrét kockázatokat

²⁷ Ha a listából történő kirekesztés pillanatában az adósságpapírt az eurórendszer hitelműveleteihez használják, a lehető leggyorsabban kell eltávolítani.

AZ ELFOGADHATÓ FEDEZETEK MÁSODIK CSOPORTJÁNAK HAIRCUTJAI SZÁZALÉKBAN

1) A korlátozott likviditású, forgalomképes adósságinstrumentumok haircutjai százalékokban:¹

Lejáratig hátralevő idő (év)	fix kamatozású	nem kamatozó
0-1	2	2
1-3	3,5	3,5
3-5	5,5	6
5-7	6,5	7
7-10	8	10
>10	12	18

A második fedezetcsoporthoz tartozó változó kamatozású inverz értékpapírok haircutjai:

A második csoportba sorolt változó kamatozású inverz értékpapírok marzsai megegyeznek az első csoportba tartozó változó kamatozású inverz értékpapírok marzsáival.

2) A korlátozott likviditású, különleges tulajdonságú adósságinstrumentumok haircutjai százalékos adatokban:

Lejáratig hátralevő idő (év)	fix kamatozású	nem kamatozó
0-1	4	4
1-3	8	8
3-5	15	16
5-7	17	18
7-10	22	23
>10	24	25

3) Nem forgalomképes adósságinstrumentumok haircutjai százalékos adatokban:

Kereskedelmi váltók: Legfeljebb féléves hátralevő lejáratú instrumentumok: 4%

Bankhitelek: Legfeljebb féléves hátralevő lejáratú hitelek: 12%.

6 hónap - 2 év közötti hátralevő lejáratú hitelek: 22%.

Jelzáloggal biztosított saját váltó: 22%.

¹ Figyelembe kell venni, hogy bár azok az adósságpapírok, amelyeknek kibocsátói olyan hitelintézetek, amelyek nem felelnek meg maradéktalanul a Tanács módosított 85/611/EGK rendeletének 22. cikke (4) bekezdésében megszabott feltételeknek, rendszerint nem fogadhatók el a második fedezetcsoporthoz, az EKB felhatalmazhatja a nemzeti központi bankokat arra, hogy bizonyos feltételekkel és korlátozásokkal ilyen eszközöket is felvegyenek a második csoport listájába. Ezekre az eszközökre az elfogadható fedezetek második csoportjára alkalmazottnál 10%-os többlet-haircut alkalmazandó.

tükrözik, és legalább annyira szigorúak, mint az első csoportba tartozó eszközökre alkalmazott marzsok. A második csoportba sorolt eszközöket marzsok szerint három kategóriába soroljuk, ezzel tükrözhetők az eszközök belső pénzügyi jellemzőiben és likviditásában rejlő különbségek. A második csoportba sorolt eszközök likviditási kategóriáit és a fedezetértékelési marzsait a 13. keretes írás ismerteti.

A második csoportba tartozó eszközöket a nemzeti központi bankok javaslatára és az EKB jóváhagyásával az alábbi likviditási kategóriákba kell besorolni:

1. *Korlátozott likviditású, forgalomképes adósságinstrumentumok:* a második csoport eszközeinek többsége ebbe a kategóriába tartozik. Noha likviditásuk mértékében lehetnek eltér-

rések, ezek az eszközök általában abban hasonlítanak egymásra, hogy másodlagos piacuk kicsi, árfolyamukat nem lehet naponta jegyezni, és már a szokásos méretű kereskedés is árfolyammozgásokhoz vezethet.

2. *Korlátozott likviditású, különleges tulajdonságokkal rendelkező adósságinstrumentumok:* ezen eszközöknek vannak ugyan bizonyos forgalmazható jellemzőik, a piacon csak többlet időráfordítással tehető likvidé. Általában nem forgalomképesek, de rendelkeznek néhány olyan különleges tulajdonsággal, amely a forgalomképesség irányába mutat, például piaci aukciós eljárásokon vesznek részt (amennyiben szükség van az eszköz értékesítésére) és naponta értékelik az árfolyamukat.
3. *Nem forgalomképes adósságinstrumentumok:* ezek az értékpapírok gyakorlatilag nem forgalomképesek, ezért likviditásuk alacsony vagy nincs.

A második csoportba tartozó változó kamatozású eszközökre és többféle kamatfizetésű adósságinstrumentumokra ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint az első csoport eszközeire, kivéve, ha az EKB másként határozza meg.²⁸

A nemzeti központi bankok a második csoport eszközeire vonatkozó fedezetkiegészítési felhívások során (szükség esetén) ugyanazokat a küszöbértékeket alkalmazzák, mint az első csoportba sorolt eszközök esetében. Ezen kívül a nemzeti központi bankok a második csoportba tartozó eszközök elfogadásakor limiteket alkalmazhatnak, kiegészítő biztosítékokat kérhetnek, és bármikor dönthetnek úgy, hogy bizonyos eszközöket levesznek a második csoport listájáról.

6.5 AZ ELFOGADHATÓ FEDEZETEK ÉRTÉKELÉSÉNEK ALAPELVEI

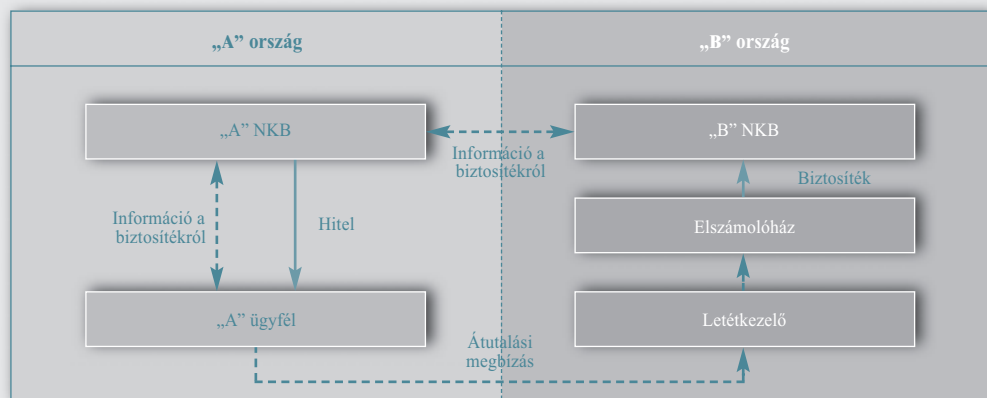
A penziós ügyletek során használt fedezeti eszközök értékének meghatározásakor az eurórendszer a következő alapelveket követi:

- Az elfogadható fedezetek első és a második csoportjának valamennyi forgalomképes eszközehez az eurórendszer az árfolyaminformációk forrásaként egyetlen referencia-piacot határoz meg. Ez azt jelenti, hogy az egyszerre több piacon is bevezetett, jegyzett és forgalmazott eszközök esetében az adott piacok közül csak egy szolgál információforrásként az adott eszköz árfolyamáról.
- Az eurórendszer a piaci értékek kiszámításához minden egyes referencia piacra meghatározza a leginkább jellemző árfolyamot. Ha egynél több árfolyamot jegyeznek, ezek közül a legalacsonyabbat (általában a vásárlási (*bid*) árfolyamot) kell használni.
- A forgalomképes eszközök értéke az értékelési napot megelőző munkanapon leginkább jellemző árfolyam alapján számítandó.
- Ha egy adott eszközre az értékelési napot megelőző munkanapon nincs leginkább jellemző árfolyam, akkor a legutóbbi kereskedési árat kell e célra alkalmazni. Ha kereskedési ár sem áll rendelkezésre, az árfolyamot a nemzeti központi bank határozza meg, figyelembe véve a referenciapiacra még elérhető legutolsó árat.
- Az adósságpapírok piaci értékének kiszámításakor az addig felhalmozott kamatot is be kell számítani.
- A nemzeti jogrendszerek és a működési gyakorlatok közötti különbségektől függően adott eszközknél a penziós ügylet futamideje alatt történő kifizetések (pl. kamatfizetések) kezelése nemzeti központi bankként eltérő lehet. Amikor a kifizetéseket az ügyfélnek átutalással teljesítik, a nemzeti központi bank még az átutalás előtt gondoskodik arról, hogy továbbra is elégséges mennyiségű fedezet legyen a fennálló ügyletek mögött. A nemzeti központi bankok igyek-

²⁸ A második csoport kamatátállítási eszközei esetén, ha az átállítás egyértelmű és átlátható módon, a piac elvárásaival összhangban és az EKB jóváhagyásával történik, az átállításokor megállapított lejárat adja meg a releváns lejáratit időt.

3. ábra A központi bankok levelező banki modellje

„B” országban elhelyezett elfogadható papírok felhasználása egy, az „A” országban székhellyel rendelkező fél által az „A” ország nemzeti központi bankjától történő hitelfelvétel céljából

szenek biztosítani, hogy a jövedelemáramlás kezelésének gazdasági hatása ugyanolyan legyen, mintha a jövedelmet a kifizetés napján utalnák át az ügyfélnek.²⁹

- A második csoport nem forgalomképes eszközeire nézve az a nemzeti központi bank határoz meg külön értékelési alapelveket, amelyek az adott eszközt a listába felvette.

6.6 AZ ELFOGDHATÓ FEDEZETEK HATÁRON ÁTNYÚLÓ HASZNÁLATA

Az eurórendszer résztvevői az elfogadható fedezeteket a határokon tekintet nélkül is felhasználhatják, vagyis a székhelyük szerinti tagállam nemzeti központi bankjától likviditást kaphatnak egy másik tagállamban található eszköz fedezetként történő felhasználásával. A fedezeteknek a teljes euróövezetben minden olyan műveletben felhasználhatóknak kell lenniük határokon tekintet nélkül, amelyben az eurórendszer jegybankképes eszközök ellenében likviditást nyújt. A nemzeti központi bankok (és az EKB) kidolgoztak egy módszert annak biztosítására, hogy az euróövezetben kibocsátott vagy letétbe helyezett valamennyi jegybankképes eszköz felhasználható legyen határokon tekintet nélkül is. Ez a

központi bankok levelező banki modellje (LBM), amelyben a nemzeti központi bankok egymás (és az EKB) letétkezelőiként („levelezőbankjaként”) járnak el az olyan eszközök tekintetében, amelyeket a helyi elszámolóházakon vagy központi értéktárakon keresztül fogadnak el. A második fedezetscsoport olyan nem forgalomképes, korlátozott likviditású és különleges tulajdonságokkal rendelkező eszközei esetén, amelyek nem ruházhatók át elszámolóházon keresztül, egyedi megoldások alkalmazhatók.³⁰ Az LBM használható bármely eurórendszerbeli hitelművelet fedezetének biztosítása céljára. A levelezőbanki rendszeren kívül felhasználhatók az elszámolóházak elfogadható kapcsolatai (bilateral links) is.³¹

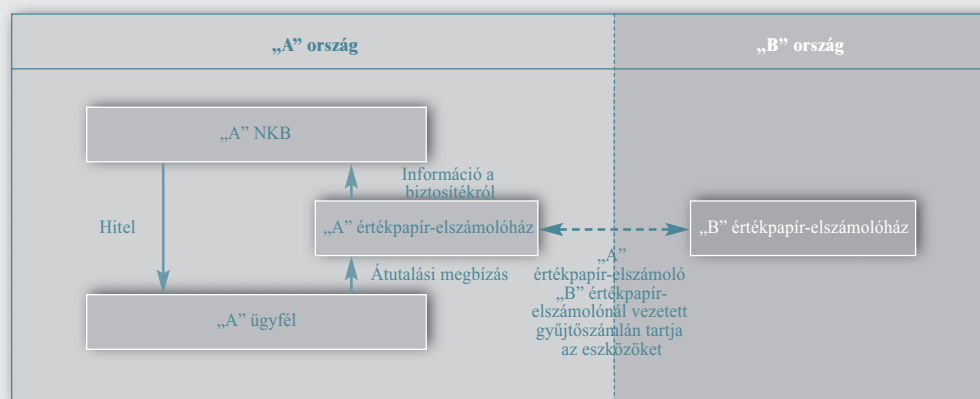
29 A nemzeti központi bankoknak jogukban áll úgy határozni, hogy a monetáris politikai művelet lejárata előtt kifizetéssel járó (pl. kamatszelvény-fizetéses) adósságpapírokat nem fogadják el penziós ügyletek fedezeteiként (lásd a 6.2. és 6.3. szakaszokat).

30 További részletek az EKB honlapján (www.ecb.int) „Correspondent Central Banking Model brochure” cím alatt található.

31 Az egyes országokban működő elszámolóházakban az elfogadott eszközök annak a központi banknak a számláján keresztül használhatók, amely nem az elszámolóház országának központi bankja, feltéve persze, hogy az eurórendszer jóváhagyja az ilyen számlát. 2000 augusztusa óta az ír központi banknak és felügyeletnek (Central Bank and Financial Services Authority of Ireland) van felhatalmazása arra, hogy Euroclearben számlát nyisson. Ezen a számlán lehet az Euroclear rendszerben tartott valamennyi elfogadott eszközt használni, pl. az elfogadott úton az Euroclearbe átutalt elfogadható eszközöket is.

4. ábra Az elszámolóházak közötti kapcsolatok

Az „A” országban székhellyel rendelkező ügyfél „B” országértékpapír-kiegyenlítő rendszerében tartott elfogadható eszközeinek a felhasználása az „A” ország nemzeti központi bankjától történő hitelfelvétel érdekében

6.6.1 A „CORRESPONDENT CENTRAL BANKING MODEL” (CCBM, A KÖZPONTI BANKOK LEVELEZŐ BANKI MODELLJE)

A központi bankok levelező banki modelljét (LBM) az alábbi, a 3. ábra mutatja be.

A jegybankképes eszközök határon átnyúló felhasználása céljából a nemzeti központi bankok egymás részére értékpapírszámlát vezetnek. Az LBM pontos eljárásrendje attól függ, hogy a jegybankképes eszközök egyes ügyletekhez rendelték-e vagy egy fedezeti portfólió részét képezik.³²

- Meghatározott rendeltetésű eszközök ellenében történő likviditásnyújtás esetén amint az ügyfél székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankja (továbbiakban: a „székhely szerinti központi bank”) elfogadja az ügyfél hitelkérelmét, az ügyfél (szükség esetén saját letétkezelőjén keresztül) utasítja az értékpapírok helye szerinti országban található elszámolóházat, hogy azokat utalja át a székhely szerinti jegybank részére, a levelező központi banknál (vagyis az elszámolóházzal azonos országban található, a székhely szerinti központi bank részére levelező szolgáltatásokat nyújtó központi banknál) vezetett értékpapírszámlára. Amint a székhely szerinti központi bank a fedezet megérkezéséről a levelező központi banktól értesítést kap, a kért likviditást átutalja az ügyfélnek. A központi bankok a likviditást nem előlegezik meg addig, amíg meg nem bizonyosodtak arról, hogy a levelező központi bank az ügyfelek értékpapírjait megkapta. Ha az elszámolási határidők úgy kívánják, az ügyfelek az LBM eljárási szabályainak betartásával előzetesen helyezhetnek el a székhely szerinti központi bank részére a levelező központi banknál vezetett számlán fedezetet.
- Összevont rendszerben az ügyfél a fedezeteket bármikor elhelyezheti a székhely szerinti központi bank részére, a levelező központi banknál vezetett számlán. Amint a székhely szerinti központi bank a fedezet megérkezéséről a levelező központi banktól értesítést kap, az értékpapírokat ráteszi az ügyfél összevont számlájára.

Az LBM az eurórendszer minden munkanapján az EKB helye szerinti (közép-európai) idő

³² Részletesebb kifejtés a „Correspondent Central Banking Model brochure” internetes címen található.

szerint reggel 9 órától délután 16 óráig áll az ügyfelek rendelkezésére. Az LBM-et használni kívánó ügyfél az EKB helye szerinti (közép-európai) idő szerint délután 16 óra előtt köteles szándékáról értesíteni azt a nemzeti központi bankot, amelytől hitelt akar felvenni, azaz saját székhelye szerinti központi bankját. Továbbá az ügyfél köteles gondoskodni arról is, hogy a monetáris politikai műveletre nyújtott fedezet az EKB helye szerinti (közép-európai) idő szerint legkésőbb délután 16 óra 45 percig a levelező központi bank számlájára kerüljön. E határidők be nem tartásával tett megbízások, illetve átutalási utasítások csak a következő munkanapon történő hitelnyújtásnál vehetők figyelembe. Ha az ügyfelek előre látják, hogy az LBM használatára a nap végén kerül sor, lehetőség szerint gondoskodniuk kell az eszközök előzetes rendelkezésre bocsátásáról (vagyis az eszközök előzetes letétbe helyezéséről). Kivételes esetekben vagy monetáris politikai célból az EKB az LBM nyitvatartási idejét a TARGET zárásáig meghosszabbíthatja.

6.6.2 AZ ELSZÁMOLÓHÁZAK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK

A levelezőbanki rendszeren kívül az Európai Unió elszámolóházainak elfogadott kapcsolatai is használhatók a határokon átnyúló értékpapír-átutalások céljára.

Két elszámolóház közötti közvetlen kapcsolat lehetővé teszi az adott elszámolóházban klíringtagsággal rendelkező ügyfél számára, hogy egy másik értékpapír-kiegyenlítő rendszerben kibocsátott értékpapírokkal rendelkezzen anélkül, hogy annak klíringtagja lenne. Ezeket a közvetlen kapcsolatokat még az eurórendszer hitelműveleteinél használt fedezetek átutalása céljából történő felhasználásuk előtt, az EU elszámolóházak használatára vonatkozó szabályok^{33,34} szerint minősíteni és engedélyezni kell.

Az eurórendszer szempontjából az LBM és az EU ÉER-ek közötti közvetlen kapcsolatok ugyanolyan szerepet töltenek be annak biztosításában, hogy az ügyfelek a fedezeteket a

határok figyelembevétele nélkül is használhassák, azaz mindkettő lehetővé teszi az ügyfelek számára, hogy a székhely szerinti nemzeti banktól hitelt kapjanak akkor is, ha a fedezetet egy másik ország ÉER-ében bocsátották ki. Az LBM másként látja el ezt a feladatot, mint az elszámolóházak közötti kapcsolatok. A levelező bankok rendszerében a nemzeti központi bankok között valósul meg a határokon átnyúló kapcsolat. Egymás letétkezelőiként működnek. Közvetlen kapcsolatok (*link*) tekintetében az ÉER-ek vannak határon átnyúló kapcsolatban. Egymásnál gyűjtőszámlákat nyitnak. A levelező központi banknál elhelyezett eszközök csak az eurórendszer hitelműveleteinek fedezetéül használhatók fel. A közvetlen kapcsolaton keresztül elhelyezett eszközök azonban felhasználhatók az eurórendszer hitelműveleteihez és az ügyfél által kiválasztott bármely más célra is. Az ÉER-ek közötti közvetlen kapcsolatok segítségével az ügyfelek eszközeiket a székhelyük szerinti ÉER-nél vezetett saját számlájukon tartják, így nincs szükségük letétkezelőre.

33 Az elfogadott kapcsolatok frissített listája az EKB honlapján (www.ecb.int) található.

34 Lásd az Európai Monetáris Intézet „Standards for the use of EU securities settlement systems in ESCB credit operations” című 1998. januári kiadványát az EKB honlapján (www.ecb.int).

7. FEJEZET

KÖTELEZŐ TARTALÉK¹

7.1 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK

Az EKB a hitelintézetektől megköveteli, hogy a nemzeti központi bankoknál vezetett számláikon az eurórendszer kötelező tartalékképzési rendszerének keretében kötelező tartalékot képezzenek. Az eurórendszer kötelező tartalékképzési rendszerének jogi kereteit a KBER alapokmányának 19. cikke, a kötelező tartalék Európai Központi Bank által történő alkalmazásáról szóló 1998. november 23-ai 2531/98/EK tanácsi rendelet,² valamint az Európai Központi Banknak a kötelező tartalék képzéséről szóló 1745/2003/EK (EKB/2003/9)³ rendelete határozza meg. Az EKB/2003/9 rendelet alkalmazása biztosítja az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszere számára előírt feltételek egységességét az egész euróövezetben.

Az egyes hitelintézeteknél kötelezően tartott tartalék összegét az adott intézmény tartalékalapjához viszonyítva kell meghatározni. Az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszere a résztvevők számára lehetővé teszi az tartalékalagolást, ami azt jelenti, hogy a tartalékképzési kötelezettségnek való megfelelést a résztvevők tartalékszámánál az egyes naptári napok végén fennálló egyenlegeknek a tartalékolási időszakra vetített átlaga alapján kell meghatározni. A hitelintézetek kötelező tartalékállományai az eurórendszer elsődleges refinanszírozási műveleteire érvényes kamatlábbal kamatoznak.

Az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszere elsősorban a következő monetáris funkciókat tölti be:

- *A pénzügyi kamatlábak stabilizációja*
Az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszerének átlagolási rendelkezése úgy kíván hozzájárulni a pénzügyi kamatlábak stabilizálásához, hogy a hitelintézeteket az átmeneti likviditási ingadozások hatásainak kiegyenlítésére ösztönzi.
- *Strukturális likviditási hiány megteremtése, illetve növelése*
Az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszere hozzájárul a strukturális likviditási

hiány megteremtéséhez, illetve növeléséhez. Ez elősegítheti azt, hogy az eurórendszer likviditást bővítő szerepét hatékonyabban tudja ellátni.

- A kötelező tartalékok alkalmazásakor az EKB-nak szem előtt kell tartania a Szerződés 105. cikkének (1) bekezdésében és a KBER alapokmányának 2. cikkében az eurórendszer számára megfogalmazott célkitűzéseket, amelyekben megfogalmazódik többek között az az alapelv, miszerint nem szabad kiváltani túlzott, nem kívánatos áthelyeződést és a közvetítő tevékenység megszűnését.

7.2 KÖTELEZŐ TARTALÉKKÉPZÉSRE KÖTELEZETT INTÉZMÉNYEK

A KBER alapokmánya 19.1. cikkének rendelkezései értelmében az EKB a tagállamokban létrejött hitelintézetek számára előírja kötelező tartalék képzését. Az euróövezetben székhellyel nem rendelkező jogi személyek euróövezetben működő leányvállalatai is az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszerének hatálya alá esnek. Az euróövezetben létrehozott hitelintézetek euróövezeten kívüli fiókjai azonban nem kötelesek az eurórendszerben kötelező tartalékképzésre.

Amikor egy hitelintézet engedélyét visszavonják vagy arról a saját maga lemond, haladéktalanul fel kell menteni a tartalékképzési kötelezettség alól, annak a tartalékolási időszaknak a kezdetétől számítva, amelyben engedélyét visszavonták vagy arról lemondott, illetve amelynek során bíróság vagy a résztvevő tagállam bármely más illetékes hatósága az intézménnyel szemben felszámolási eljárást rendelt el A 2531/98/EK tanácsi rendelet, valamint az EKB/2003/9 rendelet szerint az EKB hátrányos megkülönböztetés nélkül felmenthet intézményeket az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszeréből eredő kötelezettségeik alól, ha azoknak az adott intézményekre való alkalmazásával a rendszer

¹ E fejezet tartalma kizárólag tájékoztatásra szolgál.

² HL L 318. szám, 2004. április 30., 1. o.

³ HL L 250. szám, 2004. április 30., 10. o.

nem éri el célját. Az ilyen felmentések elbírálásakor az EKB az alábbi feltételek közül egyet vagy többet vesz figyelembe:

- az intézmény különleges feladatokat lát-e el;
- nem végez-e az intézmény aktív banki feladatokat más hitelintézetek versenytársaként és/vagy;
- az intézmény összes betétje regionális és/vagy nemzetközi fejlesztési támogatásokra van-e elkülönítve.

Az EKB készíti el és frissíti rendszeresen az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszerének hatálya alá eső intézmények listáját. Az EKB azokról az intézményekről is hoz nyilvánosságra listát, amelyek az átszervezési eljárástól eltérő okból kaptak felmentést az eurórendszer kötelező tartalékolási kötelezettsége alól.⁴ A központi banki ügyfélkörbe tartozó intézmények e listák segítségével dönthetik el, hogy kötelezettségeik olyan intézményekkel szemben állnak-e fenn, amelyek tartalékolásra kötelezettek. Az egyes naptári hónapok utolsó eurórendszerbeli munkanapján az ügyfélfogadási idő végeztével nyilvánosságra hozott listák képezik a két naptári hónappal később kezdődő tartalékolási időszakokra vonatkozó tartalékalap kiszámításának érvényes alapját. Így például a február végén nyilvánosságra hozott lista az áprilisban kezdődő tartalékolási időszak tartalékalapjának kiszámítására lesz érvényes.

7.3 A KÖTELEZŐ TARTALÉK MÉRTÉKÉNEK MEGHATÁROZÁSA

TARTALÉKALAP ÉS TARTALÉKRÁTÁK

Egy intézmény tartalékalapját a mérlegtételek alapján kell meghatározni. A mérlegadatokat az EKB pénzügyi és banki statisztikájának általános keretein belül kell a nemzeti központi bankoknak jelenteni (lásd a 7.5. szakaszt).⁵ A teljes körű adatszolgáltatásra kötelezett intézmények esetében az adott naptári hónap végére vonatkozó mérlegadatokat használják fel a két hónappal későbbi naptári hónapban kezdődő

tartalékteljesítési időszakra érvényes tartalékalap megállapításához. A február végi mérlegből kalkulált tartalékalapot használják például az áprilisban kezdődő tartalékolási időszakban az ügyfelek által teljesítendő tartalék követelmények kiszámításához.

Az EKB pénzügyi és banki statisztikájára vonatkozó adatszolgáltatási rendszere lehetővé teszi a kisebb intézmények jelentéstételi terheinek enyhítését. Az e rendelkezés hatálya alá tartozó intézmények mérlegadataiknak csak bizonyos korlátozott részét kötelesek jelenteni negyedévente (mint negyedév végi adatokat), és az adatszolgáltatás határideje is hosszabb a nagyobb intézmények számára előírná. Ezeknél az intézményeknél az adott negyedévre vonatkozóan jelentett mérlegadatokat kéthónapos késéssel a következő három tartalékolási időszakra vonatkozó tartalékalap megállapításához kell felhasználni. Az első negyedév végi (márciusi) mérleg érvényes például a júniusban, júliusban és augusztusban kezdődő tartalékolási időszakok tartalékalapjának kiszámításához.

A 2531/98/EK tanácsi rendelet alapján az EKB az intézmények tartalékalapjába jogosult bevenni pénzeszközök elfogadásából eredő kötelezettségeket, illetve mérlegen kívüli tételekből eredő kötelezettségeket. Az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszerében csak a forrásoldali „betétek és kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok” számítanak bele ténylegesen a tartalékalapba (lásd a 13. keretes írást).

Az eurórendszer kötelező tartalékolási előírásainak hatálya alá eső intézmények listájába foglalt intézményekkel szemben fennálló kötelezettségek, valamint az EKB-val és a nemzeti központi bankokkal szemben fennálló kötelezettségek nem számítanak bele a tartalékalapba. Ebben a vonatkozásban a „hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok” kategóriájába tartozó tételek esetén ahhoz, hogy a kibocsátó jogosult legyen azokat a tartalékalapból levonni,

⁴ A listákat az EKB honlapján (www.ecb.int) naponta teszik közzé és frissítik.

⁵ Az EKB pénzügyi és bankstatisztikájának jelentéstételi felépítését a 4. melléklet ismerteti.

bizonyítania kell, hogy ezekből az értékpapírokból ténylegesen mekkora mennyiséget tartanak az eurórendszer által előírt tartalékolási kötelezettség hatálya alá eső egyéb intézmények. Ilyen bizonyíték hiányában a kibocsátó erre a mérlegtételre csak egyetlen százalékban kifejezett, fix, egységes levonást alkalmazhat.⁶

A tartalékrátákat az EKB határozza meg a 2531/98/EK tanácsi rendeletben előírt felső határérték figyelembevételével. Az EKB a tartalékalap legtöbb tételére egységes, nullától eltérő mértékű tartalékrátát alkalmaz. Ezt a tartalékrátát a kötelező tartalék képzéséről szóló EKB rendelet határozza meg. Az EKB nulla mértékű tartalékrátát állapít meg a következő kötelezettségkategóriákra: „2 évnél hosszabb szerződés szerinti futamidejű betétek”, „2 évnél hosszabb felmondásos betétek”, „repók” és „2 évnél hosszabb megállapodás szerinti futamidejű hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok” (lásd a 14.

keretes írást). Az EKB a tartalékrátákat bármikor megváltoztathatja. A tartalékráta változásokat az EKB még a változással érintett első tartalékolási időszak kezdete előtt közzéteszi.

A KÖTELEZŐ TARTALÉK ÖSSZEGÉNEK KISZÁMÍTÁSA

Az egyes intézményekre vonatkozó kötelező tartalék összegét az adott kötelezettségtípusra vonatkozó tartalékrátának a tartalékköteles kötelezettség összegére való alkalmazásával kell kiszámítani.

Az egyes intézmények a kötelező tartalék összegére végleges 100.000 eurós levonást alkalmazhatnak minden olyan tagállamban, ahol létesítménnyel rendelkeznek. Az ilyen engedmény nyújtása nem érinti az eurórendszer köte-

⁶ Lásd az EKB/2003/9 rendeletet. A szabványosított levonásról bővebb tájékoztatást az EKB (www.ecb.int) és az eurórendszer honlapjai adnak (lásd 5. melléklet).

14. keretes írás

TARTALÉKALAP ÉS TARTALÉKRÁTÁK

A. A tartalékalapba tartozó kötelezettségek, amelyekre pozitív tartalékrátát kell alkalmazni

Betétek

- Látraszóló (O/N) betétek
- Legfeljebb két éves, szerződés szerinti futamidejű betétek
- Legfeljebb két éves felmondásos betétek

Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok

- Legfeljebb két éves, szerződéses, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok

B. A tartalékalapba tartozó kötelezettségek, amelyekre nulla tartalékrátát kell alkalmazni

Betétek

- Két évnél hosszabb szerződéses betétek
- Két évnél hosszabb felmondásos betétek
- Repók

Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok

- Két évnél hosszabb megállapodás szerinti hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok

C. A tartalékalapba nem tartozó kötelezettségek

- Az eurórendszer kötelező tartalékrendszerének hatálya alá eső egyéb intézményekkel szemben fennálló kötelezettségek
- Az EKB-val és a nemzeti központi bankokkal szemben fennálló kötelezettségek

lező tartalék rendszerének hatálya alá tartozó intézmények jogi kötelezettségeit.⁷

Az egyes tartalékolási időszakokra vonatkozó kötelező tartalék összegét a legközelebbi egész euróra kell kerekíteni.

7.4 A TARTALÉKKÖTELEZETTSÉG TELJESÍTÉSE

TARTALÉKOLÁSI IDŐSZAK

Az EKB a tartalékolási időszakok naptárát minden évkezdet előtt legalább három hónappal nyilvánosságra hozza.⁸ A tartalékolási időszak a Kormányzó Tanács azon ülését követő első fő refinanszírozási művelet teljesítési napján kezdődik, amikor megtörténik a monetáris politika havi értékelésének előzetes ütemezése. Rendkívüli esetekben a kiadott naptár módosításra kerülhet, többek között akkor, ha a Kormányzó Tanács üléseinek menetrendje megváltozik.

TARTALÉKÁLLOMÁNY

Minden intézmény a székhelye szerinti tagállam nemzeti központi bankjánál vezetett egy vagy több tartalékszámán köteles kötelező tartalékokat tartani. Az egy tagállamban több szervezeti egységgel rendelkező intézmények esetében az intézmény minden belföldi telephelye tekintetében a központi ügyintézés helye felel az összesített tartalékkötelezettség teljesítéséért.⁹ A több tagállamban is szervezeti egységekkel rendelkező intézmény köteles a kötelező tartalékokat elhelyezni minden egyes olyan tagállam nemzeti központi bankjánál, ahol szervezeti egységgel rendelkezik, az adott tagállamban fennálló tartalékalapjának megfelelően

Az intézményeknek a nemzeti központi bankoknál vezetett elszámolási számlái használhatók tartalékszámaként. Az elszámolási számlákon tartott tartalékok összege napközbeni elszámolási célokra is felhasználható. Az intézmény napi tartalékállományát a tartalékszámra nap végén fennálló egyenlege alapján kell kiszámítani.

Az intézmény a székhelye szerinti tagállam a nemzeti központi bankjától kérheti, hogy köte-

lező tartalékának teljes összegét közvetett módon, egy közvetítőn keresztül helyezhesse el. A kötelező tartalék közvetítőn keresztüli elhelyezésének lehetősége rendszerint azokra az intézményekre korlátozódik, amelyek működésük során ügyvitelük egy részét (pl. a treasury irányítását) általában közvetítő segítségével bonyolítják (pl. takarékpénztári és takarékszövetkezeti hálózatok tartalékállományukat központosíthatják.). A kötelező tartalék közvetítőn keresztüli elhelyezését az EKB/2003/9 rendelet előírásai szabályozzák.

A TARTALÉKÁLLOMÁNYOK KAMATOZÁSA

A kötelező tartalékállomány az EKB elsődleges refinanszírozási műveleteire alkalmazott (a naptári napok száma szerint súlyozott) és a 15. keretes írásban meghatározott képlet alapján számított, tartalékolási időszakra vetített átlagkamatlábban kamatozik. Az előírt tartalékkötelezettség összegét meghaladó tartalékállomány nem kamatozik. A kamatot annak a tartalékolási időszaknak a végét követő második NKB-munkanapon kell kifizetni, amely alatt felhalmozódott.

7.5 ADATSZOLGÁLTATÁS, IGAZOLÁS ÉS A TARTALÉKALAP FELÜLVIZSGÁLATA

A kötelező tartalék alkalmazásához szükséges tartalékalap egyes tételeit a kötelező tartalékolási kötelezettség hatálya alá eső intézmények maguk számítják ki és jelentik a nemzeti központi bankoknak az EKB pénzügyi és banki

⁷ Azoknak az intézményeknek, amelyeknek az EKB pénzügyi és bankstatisztikai jelentéstételi rendszerének rendelkezései értelmében engedélyezett a konszolidált csoportos jelentéstétel (lásd a 4. mellékletet), csoportszinten csak az egyik engedélyezett nyújtható, kivéve, ha az tartalékalapra és a tartalékállományokra az intézményektől kapott adatok elég részletesek ahhoz, hogy az eurórendszer ezek alapján igazolhassa az adatok pontosságát és megállapíthassa a csoport egyes intézményeire vonatkozó tartalékképzési előírásokat.

⁸ A naptárát rendszerint az EKB sajtóközleményben teszi közzé, amely az EKB honlapján (www.ecb.int) található. Ezen kívül a naptárát az Európai Unió Hivatalos Lapja és az eurórendszer honlapjai is közlik (lásd 5. melléklet).

⁹ Ha egy intézménynek nincs székhelye abban a tagállamban, ahol bejegyezték, meg kell neveznie egy vezető fiókot, amely a későbbiekben felelős az intézmény adott országban létező összes létesítményére vonatkozó aggregált kötelező tartalékolási előírások teljesítéséért.

15. keretes írás

A KÖTELEZŐ TARTALÉKÁLLOMÁNY KAMATOZÁSÁNAK KISZÁMÍTÁSA

A kötelező tartalék állománya a következő képlet szerint kamatozik:

$$R_t = \frac{H_t \cdot n_t \cdot r_t}{100 \cdot 360}$$

$$r_t = \sum_{i=1}^{n_t} \frac{MR_i}{n_t}$$

ahol:

R_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezendő tartalék összegére fizetendő kamat

H_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezett kötelező tartalék átlagos napi állománya

n_t = naptári napok száma a t tartalékolási időszakban.

r_t = a t tartalékolási időszakra elhelyezett kötelező tartalék kamatlába. A kamatlábra a két tizedesre történő szokásos kerekítési módszert kell alkalmazni.

i = a t tartalékolási időszak i -dik naptári napja

MR_i = az i -dik vagy ennél korábbi naptári napon elszámolt legutóbbi elsődleges refinanszírozási művelet határkamatlába

statisztikájának általános keretei között (lásd a 4. mellékletet). Az EKB/2003/9 rendelet 5. cikke meghatározza az intézmény tartalékalapjának és tartalékolási kötelezettségének közlésére és visszaigazolására vonatkozó eljárást.

Egy intézmény kötelező tartalékalapjának közlési és visszaigazolási eljárása a következő. Vagy a részt vevő nemzeti központi bank vagy az intézmény kezdeményezi az intézmény kötelező tartalékainak kiszámítását a megfelelő tartalékolási időszakra. A kiszámított kötelező tartalékot a számítást végző fél legalább három nemzeti központi banki munkanappal a tartalékolási időszak előtt közli. Az illetékes részt vevő nemzeti központi bank korábbi dátumot is meghatározhat a kötelező tartalékokról szóló közlésre. További határidőket is meghatározhat az intézmény számára a tartalékalap bármely felülvizsgálatának és a közölt kötelező tartalék felülvizsgálatainak közlésére. Az értesített fél köteles legkésőbb a tartalékolási időszak

kezdetét megelőző nemzeti központi banki munkanapon visszaigazolni a kiszámított kötelező tartalékot. Ha az értesített fél az értesítésre nem válaszol a tartalékolási időszakot megelőző nemzeti központi banki munkanap végéig, akkor úgy tekintik, hogy az intézmény elfogadta a kötelező tartalék összegét a szóban forgó tartalékolási időszakra. Elfogadás után az intézménynek a szóban forgó tartalékolási időszakra megállapított kötelező tartalékát nem lehet megváltoztatni.

A többi intézmény közvetett tartalékállományának kezelésére közvetítőként felhatalmazott intézményekre az EKB/2003/9 rendelet különleges adatszolgáltatási kötelezettségeket ír elő. A tartalékállomány közvetítőn keresztül elhelyezése a tartalékait közvetítőn keresztül elhelyező intézmény statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségein nem változtat.

A 2531/98/EK tanácsi rendelet alapján az EKB és a nemzeti központi bankok jogosultak az összegyűjtött adatok pontosságát és minőségét ellenőrizni.

7.6 A KÖTELEZŐ TARTALÉKOLÁSI ELŐÍRÁSOK MEGSÉRTÉSE

A kötelező tartalékolási előírások megsértésének minősül, ha egy intézmény tartalékszámamlájának (tartalékszámmláinak) a tartalékolási időszakra vetített átlagos napvégi egyenlege alacsonyabb, mint az adott tartalékolási időszakra előírt kötelező tartalék.

Ha egy intézmény a tartalékolási előírásokat részben vagy egészben megsérti, az EKB a 2531/98/EK tanácsi rendeletben foglaltaknak megfelelően a következő szankciók bármelyikét alkalmazhatja:

- az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlábát legfeljebb 5 százalékponttal meghaladó kamat megfizetése a kötelező tartalék azon összegére, amelynek elhelyezését az intézmény elmulasztotta; vagy
- az aktív oldali rendelkezésre állás kamatlába legfeljebb kétszeresének megfelelő kamat megfizetése a kötelező tartalék azon részére, amelynek elhelyezését az intézmény elmulasztotta; vagy
- az adott intézmény kötelezése arra, hogy az EKB-nál vagy a nemzeti központi bankoknál nem kamatozó betétként helyezze el a kötelező tartalékállomány azon részének legfeljebb háromszorosát, amelynek elhelyezését az intézmény a korábbiakban elmulasztotta. Az ilyen betét futamideje nem haladhatja meg azon időszak hosszát, amelynek során az intézmény a kötelező tartalék előírásoknak nem felelt meg.

Ha egy intézmény az eurórendszer kötelező tartalékolási rendszerére vonatkozó egyéb EKB rendeleteket illetve határozatokat sért meg (pl. ha az előírt adatokat nem időben vagy

pontatlanul közli), az EKB jogosult az Európai Központi Bank szankciók kiadására vonatkozó hatásköréről szóló, 1998. november 23-ai 2532/98/EK tanácsi rendeletben, valamint az Európai Központi Banknak az Európai Központi Bank szankciók kiadására vonatkozó hatásköréről szóló 1999. szeptember 23-ai 2157/1999/EK (EKB/1999/4) rendeletében előírt megfelelő szankciókat alkalmazni. Az EKB Igazgatósága meghatározhatja és nyilvánosságra hozhatja azokat a feltételeket, amelyek alapján a 2531/98/EK tanácsi rendelet 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott szankciókat alkalmazni fogja.^{10,11}

Ezen kívül a kötelező tartalékolási előírások komoly megszegése esetén az eurórendszer az ügyfelek nyíltpiaci műveletekben való részvételét felfüggesztheti.

10 HL L 264, 1999. október 12., 21. o.

11 Ezeket a feltételeket 2000. február 11-én „az Európai Központi Bank értesítése a tartalékolási kötelezettségre vonatkozó előírások megsértése miatti szankciók foganatosításáról” című értesítésben tették közzé (HL C39, 3. o.).

1. MELLÉKLET

PÉLDÁK MONETÁRIS POLITIKAI MŰVELETEKRE ÉS ELJÁRÁSOKRA

PÉLDÁK LISTÁJA

1. példa	Likviditásbővítő penziós ügylet fix kamatú tender útján	62
2. példa	Likviditásbővítő penziós ügylet változó kamatú tender útján	63
3. példa	EKB kötvénykibocsátás változó kamatú tender útján	64
4. példa	Likviditást szűkítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján	65
5. példa	Likviditásbővítő devizaswap változó árfolyamra vonatkozó tender útján	67
6. példa	Kockázatkezelési intézkedések	68

1. példa

LIKVIDITÁSBŐVÍTŐ PENZIÓS ÜGYLET FIX KAMATÚ TENDER ÚTJÁN

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára likviditást bővít fix kamatú tendereljárás útján, penziós ügylettel.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Ügyfél	Ajánlat (millió EUR)
1. bank	30
2. bank	40
3. bank	70
Összesen	140

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 105 millió EUR-t oszt el.

Az elosztás százaléka:

$$\frac{105}{(30 + 40 + 70)} = 75\%$$

Az ügyfelekre osztott összegek:

Ügyfél	Ajánlat (millió EUR)	Elosztás (millió EUR)
1. bank	30	22,5
2. bank	40	30,0
3. bank	70	52,5
Összesen	140	105,0

2. példa

LIKVIDITÁSBŐVÍTŐ PENZIÓS ÜGYLET VÁLTOZÓ KAMATÚ TENDER ÚTJÁN

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára likviditást bővít változó kamatú tendereljárás útján, penziós ügylettel.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Kamatláb (%)	Összeg (millió EUR)				Összes ajánlat	Összesített ajánlatok
	1. bank	2. bank	3. bank			
3,15				0	0	
3,10		5	5	10	10	
3,09		5	5	10	20	
3,08		5	5	10	30	
3,07	5	5	10	20	50	
3,06	5	10	15	30	80	
3,05	10	10	15	35	115	
3,04	5	5	5	15	130	
3,03	5		10	15	145	
Összesen	30	45	70	145		

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 94 millió EUR-t oszt el, 3,05%-os határkamatlábat alkalmazva. Minden 3,05% feletti ajánlatot (összesen 80 millió EUR összesített összegben) teljes mértékben ki kell elégiteni. 3,05%-on az elosztás százaléka:

$$\frac{94 - 80}{35} = 40\%$$

Az 1. bank számára a határkamatlábon kiosztott összeg például:

$$0,4 \times 10 = 4$$

Az 1. bank számára kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 4 = 14$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	30,0	45,0	70,0	145
Kiosztott teljes összeg	14,0	34,0	46,0	94

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland típusú) aukció szerint történik, az ügyfelek számára kiosztott összegekre alkalmazott kamatláb 3,05%.

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az ügyfelek számára kiosztott összegekre nem alkalmazható egységes kamatláb; például az 1. bank 5 millió EUR-t kap 3,07%-on, 5 millió EUR-t 3,06%-on és 4 millió EUR-t 3,05%-on.

3. példa

EKB KÖTVÉNYKIBOCSÁTÁS VÁLTOZÓ KAMATÚ TENDER ÚTJÁN

Az EKB úgy dönt, hogy a piac likviditását változó kamatozásra vonatkozó tender meghirdetése útján, kötvénykibocsátással szűkíti.

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Kamatláb (%)	Összeg (millió EUR)			Összesen	Összesített ajánlatok
	1. bank	2. bank	3. bank		
3,00				0	0
3,01	5		5	10	10
3,02	5	5	5	15	25
3,03	5	5	5	15	40
3,04	10	5	10	25	65
3,05	20	40	10	70	135
3,06	5	10	10	25	160
3,08	5		10	15	175
3,10		5		5	180
Összesen	55	70	55	180	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 124,5 millió EUR névértékben oszt el kötvényt, 3,05%-os határkamatlábat alkalmazva.

Minden 3,05% alatti ajánlatot (összesen 65 millió EUR összesített összegben) teljes mértékben kielégítenek. 3,05%-on az elosztás százaléka:

$$\frac{124,5 - 65}{70} = 85\%$$

Az 1. bankra a határkamatlábon osztott összeg például:

$$0,85 \times 20 = 17$$

Az 1. bankra osztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 5 + 10 + 17 = 42$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			Összesen
	1. bank	2. bank	3. bank	
Összes ajánlat	55,0	70,0	55,0	180,0
Kiosztott teljes összeg	42,0	49,0	33,5	124,5

4. példa

LIKVIDITÁST SZŰKÍTŐ DEVIZASWAP VÁLTOZÓ ÁRFOLYAMRA VONATKOZÓ TENDER ÚTJÁN

Az EKB úgy dönt, hogy a piac likviditását EUR/USD devizaswapügylet végrehajtásával, változó árfolyamra vonatkozó tender útján szűkíti. (Megjegyzés: ebben a példában az euró kereskedése feláron történik.)

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Swappontok (× 10.000)	Összeg (millió EUR)				Összesített ajánlatok
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	
6,84				0	0
6,80	5		5	10	10
6,76	5	5	5	15	25
6,71	5	5	5	15	40
6,67	10	10	5	25	65
6,63	25	35	40	100	165
6,58	10	20	10	40	205
6,54	5	10	10	25	230
6,49		5		5	235
Összesen	65	90	80	235	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 158 millió EUR-t oszt el, 6,63-as határswappontot alkalmazva. Minden 6,63 feletti ajánlatot (összesen 65 millió EUR összesített összegben) teljes mértékben kielégítenek. 6,63-on az elosztás százaléka:

$$\frac{158 - 65}{100} = 93\%$$

Az 1. bank számára a határswapponton kiosztott összeg például:

$$0,93 \times 25 = 23,25$$

Az 1. bankra osztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 5 + 10 + 23,25 = 48,25$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	65,0	90,0	80,0	235,0
Kiosztott teljes összeg	48,25	52,55	57,20	158,0

4. példa (folytatás)

Az EKB a műveletre alkalmazandó azonnali EUR/USD árfolyamot 1,1300-ban állapítja meg.

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáras (holland) aukció szerint történik, a művelet induló napján az eurórendszer 158.000.000 EUR-t vásárol, és 178.540.000 USD-t ad el. A művelet lejáratakor az eurórendszer 158.000.000 EUR-t ad el, és 178.644.754 USD-t vásárol (a határidős árfolyam $1,130663 = 1,1300 + 0,000663$).

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az eurórendszer a táblázat szerinti euró és dollár összegekkel kereskedik:

Azonnali ügylet			Határidős ügylet		
Árfolyam	EUR vétel	USD eladás	Árfolyam	EUR eladás	USD vétel
1,1300			1,130684		
1,1300	10.000.000	11.300.000	1,130680	10.000.000	11.306.800
1,1300	15.000.000	16.950.000	1,130676	15.000.000	16.960.140
1,1300	15.000.000	16.950.000	1,130671	15.000.000	16.960.065
1,1300	25.000.000	28.250.000	1,130667	25.000.000	28.266.675
1,1300	93.000.000	105.090.000	1,130663	93.000.000	105.151.659
1,1300			1,130658		
1,1300			1,130654		
1,1300			1,130649		
Összesen	158.000.000	178.540.000		158.000.000	178.645.339

5. példa

LIKVIDITÁSBŐVÍTŐ DEVIZASWAP VÁLTOZÓ ÁRFOLYAMRA VONATKOZÓ TENDER ÚTJÁN

Az EKB úgy dönt, hogy a piac számára EUR/USD devizaswapügylet végrehajtásával, változó árfolyamra vonatkozó tender meghirdetése útján bővít likviditást. (Megjegyzés: ebben a példában az euró kereskedése feláron történik.)

Három ügyfél a következő ajánlatokat nyújtja be:

Swappontok (× 10.000)	Összeg (millió EUR)				Összesített ajánlatok
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen	
6,23					
6,27	5		5	10	10
6,32	5		5	10	20
6,36	10	5	5	20	40
6,41	10	10	20	40	80
6,45	20	40	20	80	160
6,49	5	20	10	35	195
6,54	5	5	10	20	215
6,58		5		5	220
Összesen	60	85	75	220	

Az EKB úgy dönt, hogy összesen 197 millió EUR-t oszt el, 6,54-es határswappontot alkalmazva. Minden 6,54 alatti ajánlatot (összesen 195 millió EUR összesített összegben) teljes mértékben kielégítenek. 6,54-en az elosztás százaléka:

$$\frac{197 - 195}{20} = 10\%$$

Az 1. bank számára a határswapponton kiosztott összeg például:

$$0,10 \times 5 = 0,5$$

Az 1. bank számára kiosztott teljes összeg:

$$5 + 5 + 10 + 10 + 20 + 5 + 0,5 = 55,5$$

Az elosztási eredmények a következőképpen foglalhatók össze:

Ügyfelek	Összeg (millió EUR)			
	1. bank	2. bank	3. bank	Összesen
Összes ajánlat	60,0	85,0	75,0	220
Kiosztott teljes összeg	55,5	75,5	66,0	197

Az EKB a műveletre alkalmazandó azonnali EUR/USD árfolyamot 1,1300-ban állapítja meg.

Amennyiben az elosztási folyamat az egyenáros (holland) aukció szerint történik, a művelet induló napján az eurórendszer 197.000.000 EUR-t ad el, és 222.610.000 USD-t vásárol. A művelet lejáratakor az eurórendszer 197.000.000 EUR-t vásárol, és 222.738.838 USD-t ad el (a határidős árfolyam $1,130654 = 1,1300 + 0,000654$).

5. példa (folytatás)

Amennyiben az elosztási folyamat az ajánlati áras (amerikai) aukció szerint történik, az euró-rendszer a táblázat szerinti euró és dollár összegekkel kereskedik:

Azonnali ügylet			Határidős ügylet		
Árfolyam	EUR eladás	USD vétel	Árfolyam	EUR vétel	USD eladás
1,1300			1,130623		
1,1300	10.000.000	11.300.000	1,130627	10.000.000	11.306.270
1,1300	10.000.000	11.300.000	1,130632	10.000.000	11.306.320
1,1300	20.000.000	22.600.000	1,130636	20.000.000	22.612.720
1,1300	40.000.000	45.200.000	1,130641	40.000.000	45.225.640
1,1300	80.000.000	90.400.000	1,130645	80.000.000	90.451.600
1,1300	35.000.000	39.550.000	1,130649	35.000.000	39.572.715
1,1300	2.000.000	2.260.000	1,130654	2.000.000	2.261.308
1,1300			1,130658		
Összesen	197.000.000	222.610.000		197.000.000	222.736.573

6. példa

KOCKÁZATKEZELÉSI INTÉZKEDÉSEK

Ez a példa az eurórendszer likviditásbővítő műveleteiben használt fedezeti eszközökre alkalmazott kockázatkezelés keretét mutatja be.¹ A példa azon a feltételezésen alapul, hogy egy ügyfél az eurórendszer következő monetáris politikai műveleteiben vesz részt:

- 2004. július 28-án kezdődő és 2004. augusztus 4-én lejáró elsődleges refinanszírozó művelet, amelyből az ügyfél számára kiosztott összeg 50 millió EUR, a kamat 4,24%;
- 2004. július 29-én kezdődő és 2004. október 21-én lejáró hosszabb távú refinanszírozó művelet, amelyből az ügyfél számára kiosztott összeg 45 millió EUR, a kamat 4,56%; és
- 2004. augusztus 4-én kezdődő és 2004. augusztus 11-én lejáró elsődleges refinanszírozó művelet, amelyből az ügyfélre osztott összeg 35 millió EUR, a kamat 4,26%.

Az ügyfél által a fenti műveletek fedezésére használt elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) jellemzőit az alábbi 1. táblázat foglalja össze.

1. TÁBLÁZAT AZ ÜGYLETEKBEN HASZNÁLT ELFOGADHATÓ FEDEZETEK ELSŐ CSOPORTJA (TIER 1)

Elnevezés	Fedezet típusa	Lejárat idő	Jellemzők			
			Kamatozás	Kamatfizetés gyakorisága	Lejáratig hátralevő idő	Diszkontálás („haircut”)
„A” kötvény	Eszköza- lapú instru- mentum	2006.08.29.	Fix	6 havonta	2 év	3,50%
„B” kötvény	Állam- kötvény	2008.11.19.	Változó	12 havonta	4 év	0,50%
„C” kötvény	Vállalati kötvény	2015.05.12.	Kamatszél- vény nélküli kötvény		> 10 év	15,00%
Árfolyamok százalékban (felhalmozott kamattal együtt)¹⁾						
2004.07.28.	2004.07.29.	2004.07.30.	2004.08.02.	2004.08.03.	2004.08.04.	2004.08.05.
102,63	101,98	100,55	101,03	100,76	101,02	101,24
	98,35	97,95	98,15	98,56	98,73	98,57
					55,01	54,87

1) Egy adott értékelési napra feltüntetett árak megfelelnek az értékelési napot megelőző üzleti nap legjellemzőbb árának.

¹ A példa azon a feltételezésen alapul, hogy pótfedezeti felhívás szükségességének kiszámításakor a nyújtott likviditás felhalmozott kamatát számításba veszik, és a nyújtott likviditás 0,5%-át alkalmazzák beavatkozási küszöbértékként.

6. példa (folytatás)

Az earmarking-rendszer

Először feltételezzük, hogy a műveleteket a nemzeti központi bankkal hajtják végre olyan rendszerben, amelyben minden fedezeti eszköz egy meghatározott ügyletnek van hozzárendelve. Az earmarking-rendszerben a fedezeti eszközöket naponta kell értékelni. A kockázatkezelési rendszer így a következőképpen írható le (lásd a 2. táblázatot is):

1. 2004. július 28-án az ügyfél egy visszavásárlási megállapodást köt a nemzeti központi bankkal, amely az „A” kötvényből 50,6 millió eurónyit vásárol. Az „A” kötvény egy fix kamatozású instrumentum, amely 2006. augusztus 29-én jár le. A lejáratig hátralevő futamidő két év, így a „haircut” 3,5%. Azon a napon az „A” kötvény piaci ára a referenciapiacra 102,63%, amely tartalmazza a felhalmozódott kamatot. Az ügyfélnek olyan mennyiségű „A” kötvényt kell szolgáltatnia, amely a 3,5% „haircut” levonása után meghaladja a kiosztott 50 millió EUR-t. Ezért az ügyfél 50,6 millió EUR névleges összegben szállít „A” kötvényt, amelynek helyesbített piaci értéke azon a napon 50.113.203 EUR.
2. 2004. július 29-én az ügyfél visszavásárlási megállapodást köt a nemzeti központi bankkal, amely 21 millió EUR értékű „A” kötvényt (piaci ár: 101,98%, „haircut”: 3,5%) és 25 millió EUR értékű „B” kötvényt (piaci ár: 98,35%) vásárol. A „B” kötvény egy változó kamatú államkötvény, amelyre 0,5% „haircut”-ot alkalmaznak. Azon a napon az „A” és „B” kötvények helyesbített piaci értéke 45.130.810 EUR, amely meghaladja a szükséges 45.000.000 EUR összeget.

2004. július 29-én újraértékelik az elsődleges refinanszírozó művelet fedezeti eszközeit. A 101,98%-os piaci árral az „A” kötvény „haircut”-tal kiigazított piaci értéke még mindig az alsó és felső küszöbérték összegek között van. Következésképpen az eredetileg vállalt biztosítékot úgy tekintik, hogy fedezi a kezdeti likviditási összeget és az 5.889 EUR felhalmozódott kamatot is.

3. 2004. július 30-án a fedezeti eszközöket újraértékelik: az „A” kötvény piaci árfolyama 100,55%, a „B” kötvényé 97,95%. A 2004. július 28-án kezdeményezett elsődleges refinanszírozó művelet felhalmozódott kamata 11.778 EUR, a 2004. július 29-én kezdeményezett hosszabb távú refinanszírozó műveleté 5.700 EUR. Ennek következtében az „A” kötvény kiigazított piaci értéke az első tranzakcióban 914.218 euróval kevesebb lesz, mint a fedezendő tranzakciós összeg (vagyis a nyújtott likviditás + a felhalmozódott kamat), és alatta marad a 49.761.719 EUR alsó küszöbérték szintnek is. Az ügyfél 950.000 eurónyi nominál értékű „A” kötvényt szállít, így a 100,55%-os árfolyamon alapuló piaci értékből történő 3,5%-os „haircut”-levonás után helyreáll az elégséges biztosíték fedezet.²

A második tranzakciónál szükség van pótfedezeti felhívásra is, mert az e tranzakcióban használt fedezeti eszközök kiigazított piaci értéke (44.741.520 EUR) az alsó küszöbérték (44.780.672 EUR) alatt van. Ezért az ügyfél 270.000 eurónyi „B” kötvényt szolgáltat, amelyeknek kiigazított piaci értéke 263.143 EUR.

² A nemzeti központi bankok a pótfedezeti felhívást értékpapír helyett készpénzben is kérhetik.

6. példa (folytatás)

4. 2004. augusztus 2-án és 3-án a fedezeti eszközöket újraértékelik, de ez a 2004. július 28-án és 29-én kötött ügyletek vonatkozásában nem eredményez pótfedezeti felhívást.
5. 2004. augusztus 4-én az ügyfél visszafizeti a 2004. július 28-án kötött elsődleges refinanszírozó művelet alapján biztosított likviditást, beleértve a 41.222 EUR felhalmozódott kamatot. A nemzeti központi bank névértéken 51.550.000 eurónyi „A” kötvényt juttat vissza.

Ugyanezen a napon az ügyfél újabb visszavásárlási ügyletet köt a nemzeti központi bankkal, amely 75 millió EUR névértékű „C” kötvényt vásárol. Mivel a „C” kötvény kamatszelvény nélküli vállalati kötvény, amelynek a hátralevő futamideje több mint tíz év, és így rá 15%-os „haircut” vonatkozik, az adott napon a megfelelő „haircut”-tal kiigazított piaci érték 35.068.875 EUR.

A 2004. július 29-én kötött hosszabb távú refinanszírozási művelet fedezeti eszközeinek újraértékeléséből kiderül, hogy a nyújtott fedezetek kiigazított piaci értéke körülbelül 262.000 euróval meghaladja a felső küszöbértéket, így a nemzeti központi bank 262.000 EUR névértékű „B” kötvényt visszajuttat az ügyfélnek.³

A pooling-rendszer

Másodszor azt feltételezzük, hogy a műveletek végrehajtása a nemzeti központi bankkal pooling-rendszer alkalmazásával történik. Az ügyfél által használt összevont alapba bevitt eszközöket nem rendelik hozzá konkrét ügyletekhez.

Ebben a példában az ügyletek ugyanabban a sorrendben használatosak, mint az earmarking-rendszer alkalmazó előző példában. A legfontosabb különbség, hogy az újraértékelés napján az alaphoz található összes eszköz korrigált piaci értékének fedeznie kell az ügyfélnek a nemzeti központi bankkal az adott napon fennálló összes ügyleteire megszabott fedezeti összeget. Az e példában szereplő 2004. július 30-i, 1.178.398 euróra szóló pótfedezet-elhelyezési felhívás azonos az earmarking-rendszer leíró esetben megkövetelttel. Az ügyfél 1.300.000 EUR névértékben „A” kötvényt bocsát rendelkezésre, amely a 3,5%-os fedezeti értékelésnek a 100,55%-os árfolyamon alapuló piaci értékből történő levonása után helyreállítja a biztosítékkal való fedettség megfelelő szintjét.

Továbbá 2004. augusztus 4-én, a 2004. július 28-án kötött elsődleges refinanszírozó művelet lejáratakor, az ügyfél az eszközöket továbbra is a biztosítékszámáján tarthatja. A példa szerint egy eszköz felcserélhető egy másik eszközre: 51,9 millió EUR névértékű „A” kötvényt cserélnek 75,5 millió EUR névértékű „C” kötvényre, hogy a nyújtott likviditást és a felhalmozódott kamatot fedezzék minden refinanszírozási műveletben.

A pooling-rendszer kockázatkezelési keretét a 3. táblázat mutatja be.

³ Amennyiben a nemzeti központi banknak az ügyfél részére a második tranzakcióval kapcsolatban pótfedezetet kell fizetnie, ezt a pótfedezetet meghatározott esetekben ki lehet egyenlíteni az ügyfél által a nemzeti központi banknak az első tranzakció kapcsán fizetett fedezettel, és így csak egy fedezeti elszámolás lesz.

6. példa (folytatás)

2. TÁBLÁZAT AZ EARMARKING-RENDSZER

Dátum	Fennálló ügyletek	Induló nap	Lejárat napja	Kamatláb	Összeg
2004.07.28.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
2004.07.29.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.07.30.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.02.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.03.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.04.	Elsődleges refinanszírozó	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.05.	Elsődleges refinanszírozó	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000

1. MELLÉKLET

Példák monetáris
politikai műveletekre
és eljárásokra

Felhalmozott kamat	Fedezeti összeg	Alsó küszöb-értéki összeg	Felső küszöb-értéki összeg	Korrigált piaci érték	Pótfedezeti felhívás
-	50.000.000	49.750.000	50.250.000	50.113.203	-
5.889	50.005.889	49.755.859	50.255.918	49.795.814	-
-	45.000.000	44.775.000	45.225.000	45.130.810	-
11.778	50.011.778	49.761.719	50.261.837	49.097.560	-914.218
5.700	45.005.700	44.780.672	45.230.729	44.741.520	-264.180
29.444	50.029.444	49.779.297	50.279.592	50.258.131	-
22.800	45.022.800	44.797.686	45.247.914	45.152.222	-
35.333	50.035.333	49.785.157	50.285.510	50.123.818	-
28.500	45.028.500	44.803.358	45.253.643	45.200.595	-
-	35.000.000	34.825.000	35.175.000	35.068.875	-
34.200	45.034.200	44.809.029	45.259.371	45.296.029	261.829
4.142	35.004.142	34.829.121	35.179.162	34.979.625	-
39.900	45.039.900	44.814.701	45.265.100	45.043.420	-

6. példa (folytatás)

3. TÁBLÁZAT A POOLING-RENDSZER

Dátum	Fennálló ügyletek	Induló nap	Lejárat napja	Kamatláb	Összeg
2004.07.28.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
2004.07.29.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.07.30.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.02.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.03.	Elsődleges refinanszírozó	2004.07.28.	2004.08.04.	4,24	50.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.04.	Elsődleges refinanszírozó	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000
2004.08.05.	Elsődleges refinanszírozó	2004.08.04.	2004.08.11.	4,26	35.000.000
	Hosszabb távú refinanszírozó	2004.07.29.	2004.10.27.	4,56	45.000.000

1. MELLÉKLET

Példák monetáris
politikai műveletekre
és eljárásokra

Felhalmozott kamat	Fedezeti összeg	Alsó küszöb-értéki összeg ¹⁾	Felső küszöb-értéki összeg ²⁾	Korrigált piaci érték	Pótfedezeti felhívás
-	50.000.000	49.750.000	Nem vonatkozik	50.113.203	-
5.889	95.005.889	94.530.859	Nem vonatkozik	94.926.624	-
-					
11.778	95.017.478	94.542.390	Nem vonatkozik	93.839.080	-1.178.398
5.700					
29.444	95.052.244	94.576.983	Nem vonatkozik	95.487.902	-
22.800					
35.333	95.063.833	94.588.514	Nem vonatkozik	95.399.949	-
28.500					
-	80.034.200	79.634.029	Nem vonatkozik	80.333.458	-
34.200					
4.142	80.044.042	79.643.821	Nem vonatkozik	80.248.396	-
39.900					

1) A pooling-rendszerben az alsó küszöbértéki összeg a pótfedezeti felhívások legalacsonyabb közzöbe. A gyakorlatban a legtöbb nemzeti központi bank további fedezetet kér, amikor a fedezeti pool „haircut”-tal kiigazított piaci értéke a teljes fedezendő összeg alá csökken.

2) A pooling-rendszerben a felső küszöbértéki összeg fogalma nem értelmezhető, mert az ügyfél állandóan többletbiztosítékra fog törekedni a műveleti tranzakciók minimalizálása érdekében.

2. MELLÉKLET

GLOSSZÁRIUM

Ajánlati áras aukció (amerikai aukció) (*Multiple rate auction (American auction)*): olyan aukció, amelynél az elosztásnál alkalmazott kamatláb (illetve ár/*swappont*) megegyezik az egyes ajánlatokban megjelölt kamatlábbal.

Ajánlati kamatláb alsó határa (*Minimum bid rate*): az a legalacsonyabb kamatláb, amelyen az *ügyfelek változó kamatú tenderek* esetén ajánlataikat benyújthatják.

Ajánlati kamatláb felső határa (*Maximum bid rate*): az a legmagasabb kamatláb, amelyen az *ügyfelek változó kamatú tenderek* esetén ajánlataikat benyújthatják. Az EKB által meghirdetett legmagasabb kamatlábat meghaladó kamatlábra tett ajánlatok nem vehetők figyelembe.

Aktív oldali rendelkezésre állás (*Marginal lending facility*): az *eurórendszer* folyamatosan rendelkezésre álló hitellehetősége (*jegybanki rendelkezésre állás*), amelyet az *ügyfelek* előre meghatározott kamatlábú egynapos (O/N) hitelek igénybevételére használhatnak – elfogadható fedezetek ellenében.

Amerikai aukció (*American auction*): lásd *ajánlati áras aukció*.

Átlagolási előírás (*Averaging provision*): olyan előírás, amely lehetővé teszi az *ügyfelek* számára, hogy *tartalékolási kötelezettségeiknek* a *tartalékolási időszak* alatt elhelyezett *tartalékkállományuk* átlaga alapján tegyenek eleget. Az átlagolási előírás hozzájárul a pénzüpi kamatlábak stabilizálásához azáltal, hogy a hitelintézeteket az átmeneti likviditási ingadozások hatásainak kiegyenlítésére ösztönzi. Az *eurórendszer* kötelező tartalék rendszere megengedi az átlagolást.

Beavatkozási küszöbérték (*Trigger point*): a likviditásbővítés értékének előre meghatározott szintje, amelynél *pótfedezeti felhívásra* kerül sor.

Betéti rendelkezésre állás (*Deposit facility*): az *eurórendszer jegybanki rendelkezésre állása*, amelyet az *ügyfelek* előre meghatározott kamatlábon kamatozó egynapos (O/N) betéteknek egy nemzeti központi banknál történő elhelyezésére használhatnak.

Bruttó elszámolási rendszer (*Gross settlement system*): olyan elszámolási rendszer, ahol a pénzeszközök elszámolása vagy az értékpapírok átruházása utasításról utasításra történik.

Dematerializáció (*Dematerialisation*): a pénzügyi eszközökön fennálló tulajdonjogot kifejező tárgyi igazolások vagy dokumentumok kiiktatása úgy, hogy a pénzügyi eszközök ezen túl csak könyvelési tétel formájában léteznek.

Devizaswap (*Foreign exchange swap*): egy valutának egy másik ellenében történő egyidejű azonnali vétele/eladása és határidős eladása/vétele. Az *eurórendszer* akkor hajt végre nyíltpiaci monetáris politikai műveletet devizaswap formájában, amikor a *nemzeti központi bankok* (vagy az EKB) egy másik valuta ellenében azonnali ügylet keretében vesznek (vagy eladnak) eurót, és ugyanakkor határidősen eladják (vagy visszavásárolják) azt.

Diszkontálás (*Haircut*): lásd *haircut*.

Earmarking-rendszer (*Earmarking system*): a központi bankok biztosítékezelésére bevezetett rendszer, amelynek keretében a likviditásbővítés az egyes ügyletekhez rendelt eszközök ellenében történik.

EGT (Európai Gazdasági Térség) országai (EEA (European Economic Area) countries): az EU tagállamai, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia.

Egyenáras aukció (holland aukció) (Single rate auction (Dutch auction)): olyan aukció, ahol az összes kielégített ajánlatra alkalmazott elosztási kamatláb (illetve ár/*swappont*) egyenlő a *határkamatlá*bbal.

Egyösszegű engedmény (Lump-sum allowance): olyan fix összeg, amelyet egy intézmény az *eurórendszer* kötelező tartalékolási rendszerének keretében az általa elhelyezendő tartalék összegének (*tartalékolási kötelezettség*) kiszámításakor levon.

Egységes lista (Single list): olyan eszközök listája, amelyek megfelelnek az elfogadhatósági kritériumoknak, és amelyek 2005 májusától fokozatosan válnak az *eurórendszer* likviditásbővítő műveleteinek biztosítékaként kizárólagosan alkalmazott eszközökké.

Egyszeri (végleges) adásvételi (outright) ügylet (Outright transaction): olyan ügylet, amelynél a központi bank a piacon (azonnali vagy határidős ügylet keretében) vásárol, illetve ad el eszközöket véglegesen.

EKB fizetési mechanizmus (ECB payment mechanism (EPM)): olyan, az EKB-n belül szervezett és a *TARGET*-hez kapcsolt fizetési megállapodások, amelyek célja (i) az EKB-nál tartott számlák közötti fizetések; valamint (ii) az EKB-nál és a *nemzeti központi bankok*nál tartott számlák közötti és a *TARGET*-en keresztül történő fizetések végrehajtása.

EKB-idő (ECB time): az EKB székhelyén érvényes idő.

Elfogadható fedezetek első csoportja (Tier 1) (Tier one asset): olyan forgalomképes eszköz, amely teljesít bizonyos, az EKB által az egész *euróövezetre* egységesen meghatározott alkalmassági feltételeket.

Elfogadható fedezetek második csoportja (Tier 2) (Tier two asset): olyan forgalomképes illetve nem forgalomképes eszköz, amelyre az alkalmassági feltételeket az EKB jóváhagyása mellett a *nemzeti központi bankok* szabják meg.

Előre rögzített kamatláb (Pre-fixed coupon): *változó kamatú értékpapírok* kamatlába, amelyet a kamatozási időszak kezdete előtt a referenciamutató egy adott napon (napokon) érvényes értékei alapján kell meghatározni.

Elsődleges refinanszírozó művelet (Main refinancing operation): az *eurórendszer* által *penziós ügylet* formájában végzett rendszeres *nyiltpiaci művelet*. Az elsődleges refinanszírozó műveletek végrehajtása hetente, *tender* útján történik, és futamidejük rendszerint egy hét.

Elszámolási nap (Settlement date): az a nap, amelyen egy ügylet elszámolása megtörténik. Az elszámolás történhet az üzletkötés napján (aznapi elszámolás), illetve egy vagy több nappal az üzletkötés után (az elszámolási nap meghatározása ilyenkor: *üzletkötési nap* (T) + elszámolási időkülönbség).

Elszámolási számla (Settlement account): egy nemzeti *VIBER* közvetlen résztvevőjének a nemzeti központi banknál vezetett, fizetések lebonyolítására szolgáló számlája.

Elszámoló (*Settlement agent*): olyan intézmény, amely az elszámolási rendszerekhez vagy más, elszámolást igénylő megállapodásokhoz kapcsolódó elszámolási folyamatot irányítja (pl. elszámolási pozíciók meghatározása, a fizetési forgalom ellenőrzése stb.).

Eszközök piaci alapon való kiértékelése (*Marking to market*): lásd *változó letét*.

Euróövezet (*Euro area*): azon EU-*tagállamok* területe, amelyek a *Szerződés*nek megfelelően az eurót mint közös valutát bevezették, és ahol egységes monetáris politikát folytatnak az EKB Kormányzótanácsának irányításával.

Eurórendszer (*Euro system*): az EKB és az *euróövezet tagállamainak nemzeti központi bankjai*. Az eurórendszer döntéshozó szervei az EKB Kormányzótanácsa és Igazgatósága.

Eurórendszer-munkanap (*Eurosystem business day*): bármely nap, amelyen az EKB és legalább egy *nemzeti központi bank az eurórendszer* monetáris politikai műveleteinek végzése céljából nyitva tart.

Értékelési nap (*Valuation date*): a hitelműveletek fedezeteként szolgáló eszközök értékelésének napja.

Értékpapír-elszámolási rendszer (ÉER) (*Securities settlement system (SSS)*): olyan elszámolási rendszer, amely lehetővé teszi értékpapírok vagy más pénzügyi eszközök tartását és átruházását fizetés nélkül (*free of payment – FOP*) vagy fizetéssel (*szállítás fizetés ellenében*).

Értékpapír-elszámolási rendszerek közötti kapcsolat (*Link between securities settlement systems*): kapcsolat, amely magában foglalja két *értékpapír-elszámolási rendszer (ÉER)* között az összes olyan eljárást és megállapodást, amely az értékpapíroknak a két adott ÉER között könyvelési tétel formájában történő átadására vonatkozik.

Értéktár (*Depository*): olyan közvetítő, amelynek elsődleges funkciója az értékpapírok fizikai illetve elektronikus nyilvántartása, valamint az értékpapírt érintő tulajdoni viszonyok nyilvántartása.

Fedezetek pooling-rendszere (*Collateral pooling system*): biztosítékkezelő központi banki rendszer, amelyben az ügyfelek számlát nyitnak a központi bankkal folytatott tranzakciókat biztosító eszközök elhelyezése céljából. A pooling-rendszerben, szemben az *earmarking-rendszerrel*, a fedezeti eszközök nincsenek az egyes tranzakciókhoz kötve.

Felmondásos betét (*Deposits redeemable at notice*): letétet tartalmazó eszköztípus, ahol a tulajdonos csak egy bizonyos felmondási idő után vonhatja vissza pénzeszközeit. Bizonyos esetekben lehetőség van egy adott összeg meghatározott időszakon belüli visszavonására vagy határidő előtti felmondásra pénzbírság fizetése mellett.

Felső ajánlati határ (*Maximum bid limit*): egy tenderművelet során egy adott *ügyféltől* elfogadható legmagasabb összegű ajánlat. Az *eurórendszer* az ajánlati összegre abból a célból szabhat felső határt, hogy az egyes ügyfelektől érkező aránytalanul magas összegű ajánlatokat elkerülje.

Finomhangoló művelet (*Fine-tuning operation*): az *eurórendszer* által végrehajtott, nem rendszeres *nyíltpiaci művelet* elsősorban a piac váratlan likviditási ingadozásainak kezelése érdekében.

Fix kamatú értékpapír (*Fixed rate instrument*): olyan értékpapír, amely kamatozásának mértéke az értékpapír teljes futamideje alatt változatlan.

Fizetőképességi kockázat (*Solvency risk*): a pénzügyi eszköz *kibocsátójának* bukása (csődje) vagy az *ügyfél* fizetéseképtelensége miatti veszteség kockázata.

Gyorstender (*Quick tender*): az *eurórendszer* által a *finomhangoló műveletekre* alkalmazott *tendereljárás*, amikor a piac likviditási helyzete gyors beavatkozást igényel. A gyorsított tendert 90 percen belül, korlátozott számú résztvevővel (*ügyfél*) kell végrehajtani.

Haircut (*Valuation haircut*): a *penziós ügyletek* fedezeteként szolgáló eszközökre alkalmazott kockázatkezelési intézkedés, amelynek során a központi bank a fedezeti eszköz értékének kiszámításakor az eszköz piaci értékét egy meghatározott százalékkal csökkenti (*diszkontálja*). Az *eurórendszer* a fedezeti értékelés alkalmazásakor figyelembe veszi az adott eszköz olyan sajátosságait, mint például a hátralevő futamidőt.

Határkamatláb (*Marginal interest rate*): az a kamatláb, amelynél a tender teljes elosztható összege kimerül.

Határokon átnyúló elszámolás (*Cross-border settlement*): olyan elszámolás, amelyet más országban hajtanak végre, mint amelyben a tranzakcióban ügyfelek vagy azok valamelyike letelepedett.

Határ swappont jegyzés (*Marginal swap point quotation*): az a *swappont* jegyzés, amelynél a tender teljes elosztható összege kimerül.

Hátralevő futamidő (*Residual maturity*): az adósságinstrumentum lejárat napjáig hátralevő idő.

Hitelintézet (*Credit institution*): e dokumentumban olyan intézmény, amely a 2000. szeptember 18-i 2000/28/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról szóló, 2000. március 20-i 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében szereplő meghatározásnak megfelel. Így hitelintézetnek minősül: (i) olyan vállalkozás, amely a nyilvánosságtól betéteket vagy más visszafizetendő pénzeszközöket vesz át, valamint saját számlájára hitelt nyújt; vagy (ii) olyan (i) pontba nem tartozó vállalkozás vagy más jogi személy, amely elektronikus pénz formájában bocsát ki fizetőeszközöket. Az „elektronikus pénz” olyan monetáris érték, amely a kibocsátóval szemben fennálló olyan követelést képvisel, amelyet a) elektronikus eszközön tárolnak, b) olyan pénzeszközök ellenében bocsátanak ki, melyeknek értéke nem alacsonyabb a kibocsátott monetáris értéknél és c) a kibocsátón kívül más vállalkozások is elfogadnak fizetőeszközként.

Holland aukció (*Dutch auction*): lásd *egyenáras aukció*.

Hosszabb távú refinanszírozó művelet (*Longer-term refinancing operation*): az *eurórendszer* által *penziós ügylet* formájában végzett rendszeres *nyíltpiaci művelet*. A hosszabb távú refinanszírozó műveletek végrehajtása havonta, *tender* útján történik, és futamidejük általában három hónap.

Induló nap (*Start date*): az a nap, amelyen egy monetáris politikai művelet első részének elszámolása megtörténik. Az induló nap a *visszavásárlási megállapodásokon* alapuló műveletek és a *devizaswapok* esetében megegyezik a *vételi nappal*.

Inverz változó kamatú értékpapír (*Inverse floating rate instrument*): olyan strukturált kötvény, amelynél a tulajdonosnak fizetendő kamat mértéke egy bizonyos irányadó kamatláb változásaival ellentétesen változik.

Jegybanki rendelkezésre állás (*Standing facility*): olyan központi banki konstrukció, amelyet az *ügyfelek* saját kezdeményezésükre vehetnek igénybe. Az *eurórendszer* két egynapos (O/N) jegybanki rendelkezésre állást biztosít: az *aktív oldali rendelkezésre állást* és a *betéti rendelkezésre állást*.

Kamatnap-számítási szabály (*Day-count convention*): olyan szabály, amely meghatározza a hitelkamatok kiszámításakor figyelembe veendő napok számát. Az *eurórendszer* monetáris politikai műveleteinél a *ténylegesen eltelt napok száma/360* kamatnap-számítási szabályt alkalmazza.

Kamatszelvény nélküli kötvény (*Zero coupon bond*): olyan értékpapír, amelynek futamideje során csak egyszer van pénzáramlás. Ebben a dokumentumban a kamatszelvény nélküli kötvény fogalma magában foglalja a névérték alatt kibocsátott értékpapírokat és azokat az értékpapírokat, amelyek csak egyszer, a lejáratkor fizetnek kamatot. A *leválasztott kamatszelvényű kötvény* a kamatszelvény nélküli kötvény egy külön formája.

Kezdeti letét (*Initial margin*): a *penziós ügyletekben* használt olyan kockázatkezelési eljárás, amelyet az eurórendszer alkalmazhat, és amely alapján az ügyletre előírt biztosíték értéke megegyezik az *üggyfélnek* nyújtott hitelösszeg és a kezdeti letét összegével.

Kétoldalú eljárás (*Bilateral procedure*): olyan eljárás, amelynek során a központi bank tendereljárás nélkül, csak egy vagy csak néhány *üggyféllel* köt közvetlenül üzletet. A kétoldalú eljárások magukban foglalják a tőzsdéken és piaci ügynökökön keresztül végrehajtott ügyleteket.

Kibocsátó (*Issuer*): egy értékpapíron vagy egyéb pénzügyi eszközön kötelezettként megjelölt személy.

Könyvelési rendszer (*Book-entry system*): olyan számviteli rendszer, amely lehetővé teszi az értékpapírok és egyéb pénzügyi eszközök átruházását papíralapú dokumentumok és bizonylatok fizikai mozgása nélkül. Lásd még *dematerializáció*.

Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) (*European System of Central Banks /ESCB*): az Európai Központi Bankot (EKB) és az EU-tagállamok nemzeti központi bankjait jelölő elnevezés. Megjegyzendő, hogy az olyan tagállamok nemzeti központi bankjai, amelyek a *Szerződésnek* megfelelően a közös valutát nem vezették be, a monetáris politika terén saját nemzeti joguk alapján fennálló hatáskörüket megőrzik, így nem vesznek részt az *eurórendszer* monetáris politikájának megvalósításában.

Központi bankok levelező banki modellje (LBM) (Correspondent central banking model (CCBM)): a KBER által létrehozott modell, amelynek célja, hogy az *ügyletek* számára a fedezeti eszközök határokon átnyúló használatát lehetővé tegye. Az LBM keretében *nemzeti központi bankok* egymás letétkezelőjeként járnak el. Ez azt jelenti, hogy minden egyes nemzeti központi bank a saját értékpapírrendszerében az összes többi nemzeti központi bank (és az EKB) számára értékpapírszámlát vezet.

Központi letétkezelő (Central Securities Depository (CSD)): olyan szervezet, amely értékpapírokat és más eszközöket tart és kezel, kibocsátási számlát tart, és lehetővé teszi az értékpapír-ügyletek könyvelési tétel formájában történő feldolgozását. Az eszközök létezhetnek tárgyi (de a CSD által őrzött) vagy dematerializált (azaz kizárólag elektronikus adat) formában.

Külön kereskedés a kamattal és a tőkével (Strip (separate trading of interest and principal)): olyan *kamatszelvény nélküli kötvény*, amelyet azzal a céllal hoztak létre, hogy egy értékpapír bizonyos cash flow-jára vonatkozó követelésekkel és ugyanazon értékpapír tőkeösszegével külön-külön lehessen kereskedni.

Legkisebb elosztási arány (Minimum allotment ratio): a *határkamatláb*on benyújtott ajánlatoknak az a legkisebb, százalékban kifejezett aránya, amely egy tender során kielégíthető. Az eurórendszer dönthet úgy, hogy tenderei során alkalmaz legkisebb elosztási arányt.

Legkisebb elosztási összeg (Minimum allotment amount): az a legkisebb összeg, amelyet a tender során az egyes *ügyletek* számára ki kell osztani. Az *eurórendszer* dönthet úgy, hogy tenderei során egy legkisebb összeget valamennyi ügyfél számára megítél.

Lejárat kosár (Maturity bucket): az elfogadható fedezetek első csoportjába tartozó eszközök egy likviditási kategóriáján belül vagy a második csoportba tartozó eszközök egy likviditási kategóriáján belül egy adósságinstrumentum osztály, amelynek lejáratig *hátralevő ideje* egy bizonyos tartományon belül van, pl. három-öt éves lejáratú kosár.

Lejáratú nap (Maturity date): az a nap, amelyen az adott monetáris politikai művelet lejár. *Visszavásárlási megállapodások* vagy swapok esetén a lejárat napja megegyezik a *visszavásárlás napjával*.

Lekötött betét (Deposits with agreed maturity): többnyire határozott futamidejű betéteket tartalmazó eszköztípus, amely, a nemzeti gyakorlatoktól függően, nem vagy csak pénzbírság mellett váltható át a lejárat előtt. Ez az eszköztípus szintén magában foglal néhány olyan nem forgalomképes adósságinstrumentumot, mint a nem forgalomképes (lakossági) letéti jegyeket.

Lekötött betétek gyűjtése (Collection of fixed-term deposits): az *eurórendszer* által finomhangoló célokra használható monetáris politikai eszköz, amelynek keretében az eurórendszer a piaci likviditás szűkítése érdekében az *ügyletek nemzeti központi bankoknál* vezetett számláin levő lekötött betéteire kamatot ajánl.

Letéti számla (Safe custody account): a központi bank által kezelt értékpapírszámla, amelyen a *hitelintézetek* a központi bankkal végzett műveletek fedezetére megfelelően tartott értékpapírokat helyezhetnek el.

Letétkezelő (Custodian): olyan intézmény, amely értékpapírok és egyéb pénzügyi eszközök mások nevében történő őrzését és kezelését vállalja.

Levelezőbanki tevékenység (Correspondent banking): olyan megegyezés, amelynek keretében az egyik *hitelintézet* a másik hitelintézetnek fizetési és egyéb szolgáltatásokat nyújt. A levelező bankokon keresztül végrehajtott fizetések gyakran ellenszámlákon (ún. nostro és loro) számlákon keresztül történnek, amelyekhez állandó hitelkeretek is kapcsolódhatnak. A levelezőbanki szolgáltatások nyújtására elsősorban nemzetközi viszonylatban kerül sor, de az intézmények közötti kapcsolatokban belföldi viszonylatban is ismertek. Egy levelező bank a „loro” számla kifejezést egy külföldi hitelintézet számára nyitott számla megjelölésére használja; a külföldi hitelintézmény ugyanezt „nostro” számlának tekinti.

Mennyiségi tender (Volume tender): lásd *rögzített kamatú tender*.

Monetáris pénzügyi intézmény (MPI) (Monetary financial institution (MFI)): olyan pénzügyi intézmények, amelyek együttesen alkotják az *euróövezet* pénzkibocsájtó ágazatát. Magukban foglalják a központi bankokat, a közösségi jog meghatározása szerint rezidens *hitelintézeteket* és más olyan pénzügyi intézményeket, amelyek tevékenységük során MPI-nek nem minősülő szervezetektől saját számlájukra (legalábbis gazdasági értelemben) betéteket és/vagy azokhoz hasonló forrásokat fogadnak el, és hiteleket nyújtanak és/vagy értékpapírokba fektetnek be.

Napközi hitel (Intraday credit): egy munkanapnál rövidebb időre folyósított hitel. A napközi hitelt a központi bankok folyósíthatják a fizetési rendszerek zökkenőmentes működésének biztosítása érdekében, és történhet (i) biztosítékkal fedezett folyószámlahitel vagy (ii) zálog ellenében vagy *visszavásárlási megállapodás* keretében nyújtott kölcsönügylet formájában.

Napvégi zárás (End-of-day): az üzleti napnak azon (*TARGET*-rendszer zárás utáni) időpontja, amikor a *TARGET*-rendszerben feldolgozott fizetéseknek az adott napra vonatkozó véglegesítése megtörténik.

Nemzeti Központi Bank (NKB) (National Central Bank (NCB)): ebben a dokumentumban olyan EU- *tagállam* központi bankját jelöli, amely a *Szerződés*nek megfelelően a közös valutát bevezette.

Nemzetközi értékpapír-azonosító szám (International Securities Identification Number (ISIN)): a pénzügyi piacokon kibocsátott értékpapírokhoz rendelt nemzetközi azonosító kód.

NKB-munkanap (NCB business day): bármely nap, amelyen egy adott tagállam *nemzeti központi bankja* az *eurórendszer* körébe tartozó monetáris politikai műveletek végzése céljából nyitva tart. Néhány tagállamban a nemzeti központi bank fiókjai, helyi vagy regionális bankszünnap miatt NKB-munkanapon is zárva tarthatnak. Ebben az esetben az adott nemzeti központi bank köteles előre tájékoztatni az *ügyfeleket* az adott fiókokat érintő ügyletekkel kapcsolatosan hozott intézkedésekről.

Nyíltpiaci művelet (Open market operation): A központi bank kezdeményezésére a pénzpiacon végrehajtott művelet. Céljukat, rendszerességüket és eljárásukat tekintve az eurórendszer pénzpiaci műveletei négy kategóriába sorolhatók: *elsődleges refinanszírozó műveletek*, *hosszabb távú refinanszírozó műveletek*, *finomhangoló műveletek* és *strukturális műveletek*. Ami a felhasznált eszközöket illeti, a *penziós ügyletek* az elsődlegesek az eurórendszer nyíltpiaci műveleteiben, és mind a négy műveleti kategóriában alkalmazhatók. Továbbá, a *strukturális műveleteknél* a kötvénykibocsátás és az *egyszeri adásvételi (outright) ügyletek* alkalmazhatók, míg a *finomhangoló műveletekhez egyszeri adásvételi (outright) ügyletek*, *devizaswapok*, és *lekötött betétek gyűjtése* vehetők igénybe.

Összeköttetést biztosító mechanizmus (Interlinking mechanism): a *TARGET*-rendszeren belül az összeköttetést biztosító mechanizmus olyan közös eljárásokat és infrastruktúrát biztosít, amelyek lehetővé teszik a fizetési megbízásoknak az egyik nemzeti *VIBER*-ből a másikba történő mozgását.

Penziós ügylet (Reverse transaction): olyan művelet, amelynek során a *nemzeti központi bank visszavásárlási megállapodás* keretében eszközöket vásárol, vagy ad el, illetve biztosítékkal fedezett hitelműveletet végez.

Pooling-rendszer (Pooling system): lásd *fedezetek pooling-rendszere*.

Pótfedezeti felhívás (Margin call): a *változó letét* alkalmazásához kapcsolódó eljárás, amely alapján, ha a fedezeti eszközök rendszeresen mért értéke egy bizonyos szint alá esik, a központi bank az *ügyleteket* további eszközök (vagy készpénz) rendelkezésre bocsátására kötelezi. Hasonlóképpen, ha a fedezeti eszközök újraértékelés utáni értéke az ügyfél tartozásának és a változó letét értékének összegét meghaladja, az ügyfél kérheti a központi banktól a többleteszközök (illetve készpénz) visszaszolgáltatását.

Repóművelet (Repo operation): *visszavásárlási megállapodás*on alapuló, likviditásbővítő *penziós ügylet*.

Rögzített kamatú tender (Fixed rate tender): olyan *tendereljárás*, amelynek során a kamatlábat a központi bank előre meghatározza, és az *ügyletek* arra a pénzösszegre tesznek ajánlatot, amellyel a rögzített kamatlábon üzletet kívánnak kötni.

Strukturális művelet (Structural operation): az *eurórendszer* által végzett *nyíltpiaci művelet*, amelynek elsődleges célja a pénzügyi szektor strukturális likviditási helyzetének kiigazítása az eurórendszerrel szemben.

Swappont (Swap point): *devizaswapoknál* a határidős ügylet árfolyama és az azonnali ügylet árfolyama közötti különbség.

Szabványosított levonás (Standardised deduction): a legfeljebb 2 évre lekötött adósság-instrumentumok (beleértve a pénzpiaci papírokat) fennálló összegének rögzített százaléka, amelyet azok a kibocsátók vonhatnak le *tartalékalapjukból*, akik nem tudják bizonyítani, hogy ezeket a fennálló összegeket az *eurórendszer* kötelező tartalékolási rendszerébe tartozó más intézményeknél, az EKB-nál vagy valamely *nemzeti központi banknál* helyezték el.

„Szállítás fizetés ellenében” (DVP) rendszer (*Delivery versus payment/delivery against payment (DVP) system*): elszámolási rendszerben alkalmazott módszer, amely biztosítja, hogy egy eszköz (értékpapír vagy más pénzügyi eszközök) *visszavonhatatlan átutalása* akkor és csak akkor történjen meg, ha egy másik eszköz (vagy más eszközök) visszavonhatatlan átutalása is megtörtént.

Szerződés (*Treaty*): az Európai Közösséget létrehozó Szerződés. Gyakran említik módosított Római Szerződésként is.

Szoros kapcsolatok (*Close links*): olyan helyzet, amikor az ügyfél egy adósságinstrumentum kibocsátójához azon oknál fogva kötődik, hogy: (i) az ügyfél a kibocsátó tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét birtokolja, vagy az ügyfél többségi tulajdonában levő egy vagy több vállalkozás birtokolja a kibocsátó tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét, vagy az ügyfél és egy vagy több vállalkozás, amelyben az ügyfél többségi tulajdonos együttesen birtokolják a kibocsátó tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét; vagy (ii) a kibocsátó az ügyfél tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét birtokolja, vagy a kibocsátó többségi tulajdonában levő egy vagy több vállalkozás birtokolja az ügyfél tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét, vagy a kibocsátó és egy vagy több vállalkozás, amelyben a kibocsátó többségi tulajdonos együttesen birtokolják az ügyfél tőkéjének 20%-át vagy azt meghaladó részét; vagy (iii) egy harmadik fél birtokolja mind az ügyfél tőkéjének, mind a kibocsátó tőkéjének többségét, közvetlenül vagy közvetve, egy vagy több vállalkozáson keresztül, amelyben a harmadik fél a tőke többségének tulajdonosa.

Tagállam (*Member state*): ebben a dokumentumban azon EU-tagállamokat jelöli, amelyek a *Szerződés*nek megfelelően a közös valutát bevezették.

TARGET-rendszer (*Transzeurópai automatizált valós idejű bruttó elszámolási rendszer*) (*Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer system*): az euróra alkalmazott valós idejű bruttó elszámolási rendszer. Ez egy decentralizált rendszer, amely 15 nemzeti *VIBER*-ből, az *EKB fizetési mechanizmus*ából és az *összeköttetést biztosító mechanizmus*ból áll.

Tartalékalap (*Reserve base*): olyan mérlegtételek összege, amelyek egy hitelintézet *tartalékolási kötelezettség*ének kiszámításához alapul szolgálnak.

Tartalékállomány (*Reserve holdings*): az *ügyfél tartalékszám*lájának egyenlege, amely a *tartalékolási kötelezettség*nek való megfelelést szolgálja.

Tartalékolási időszak (*Maintenance period*): az az időszak, amelyre nézve a kötelező tartalékolási előírásoknak való megfelelést számítani kell. Az EKB a tartalékolási időszakok naptárát minden év kezdete előtt legalább három hónappal nyilvánosságra hozza. A tartalékolási időszakok a Kormányzótanács azon ülését követő első irányadó refinanszírozási művelet elszámolási napján kezdődnek, amelyik ülésre a monetáris politika havi értékelését előzetesen ütemezték. A tartalékolási időszakok általában a következő hónap hasonló elszámolási napját megelőző napon végződnek. Rendkívüli esetekben a kiadott naptár módosítható, többek között akkor, ha a Kormányzótanács üléseinek menetrendje megváltozik.

Tartalékolási kötelezettség (Reserve requirement): az intézmények kötelezettsége, hogy a központi banknál kötelező tartalékot helyezzenek el. Az *eurórendszer* kötelező tartalékolási rendszerében a *hitelintézet* tartalékolási kötelezettségének kiszámítása úgy történik, hogy a *tartalékalap* egyes tételkategorióira vonatkozó *tartalékrátát* megszorozzák ezen tételeknek az intézmény mérlegében szereplő összegével. Ezen felül az intézmények tartalékolási kötelezettségükből egy *egyösszegű engedményt* levonhatnak.

Tartalékráta (Reserve ratio): a *tartalékalap*ban szereplő mérlegtételek egyes kategóriáira a központi bank által meghatározott ráta. A tartalékolási rátákat a *tartalékolási kötelezettség* kiszámításánál kell használni.

Tartalékszám (Reserve account): a *nemzeti központi bank*nál vezetett olyan számla, amelyen az *ügyfél tartalékállományát* tartja. Az ügyfél tartalékszámaként a *nemzeti központi bank*nál vezetett *elszámolási számláját* is használhatja.

Tender (Standard tender): az *eurórendszer* által a rendszeres *nyíltpiaci műveletekre* alkalmazott *tendereljárás*. A tendert 24 órán belül kell végrehajtani. A tender keretében az általános feltételeknek megfelelő összes *ügyfél* jogosult ajánlatot benyújtani.

Tendereljárás (Tender procedure): olyan eljárás, amelynek során a központi bank az egymással versenyben álló *ügyfelek* benyújtott ajánlatai alapján likviditást bővít, illetve likviditást szűkít a piacon. A legversenyképesebb ajánlatok a kielégítéskor elsőbbséget élveznek mindaddig, amíg a központi bank által bővíteni vagy szűkíteni kívánt likviditás teljes összege ki nem merül.

Ténylegesen eltelt napok száma/360 (Actual/360): a hitelkamat kiszámításánál alkalmazott *kamatnap-számítási szabály*, amely szerint a kamatot a hitel nyújtása alatt eltelt napok számának a 360 napos évre való vetítésével kell kiszámítani. Az *eurórendszer* monetáris politikai műveleteinél ezt a kamatnap-számítási szabályt kell alkalmazni.

Utólag rögzített kamat (Post-fixed coupon): *változó kamatú értékpapírok* kamata, amelyet a kamatozási időszak alatt a referenciamutató egy adott napon (napokon) érvényes értékei alapján kell meghatározni.

Ügyfél (Counterparty): egy pénzügyi művelet (pl. egy központi bankkal végzett művelet) szembenálló résztvevője.

Üzletkötési nap (Trade date): az üzletkötés (vagyis két *ügyfél* közötti pénzügyi műveletről szóló megállapodás) napja. Az üzletkötési nap egybeeshet az ügylet *elszámolási napjával* (aznapi elszámolás), vagy az elszámolási napot meghatározott számú munkanappal megelőzheti (az elszámolási nap meghatározása ilyenkor: T + elszámolási időkülönbség).

Változó kamatú értékpapír (Floating rate instrument): olyan értékpapír, amely kamatozásának mértéke egy referenciamutatóhoz igazodik rendszeres időközönként annak érdekében, hogy tükrözze a rövid, illetve középtávú piaci kamatlábak változásait. A változó kamatú értékpapírok kamatozása lehet *előre* vagy *utólag rögzített*.

Változó kamatú tender (Variable rate tender): olyan *tendereljárás*, amelynek során az *ügyfelek* ajánlatot tesznek egyrészt arra az összegre, amelyre a központi bankkal szemben üzletet kívánnak kötni, másrészt pedig arra a kamatlábra, amely mellett az ügyletet meg kívánják kötni.

Változó letét (Eszközök piaci alapon való kiértékelése) (*Variation margin (Marking to market)*): az eurórendszer a likviditásbővítő *penziós ügylete*iben használt fedezeti eszközökre egy bizonyos szintű piaci érték fenntartását írja elő. Ez azt jelenti, hogy ha a fedezeti eszköz rendszeresen mért piaci értéke egy bizonyos szint alá esik, a *nemzeti központi bank* megköveteli az *ügyféltől*, hogy további eszközöket vagy készpénzt bocsásson rendelkezésre (*pótfedezeti felhívás*). Hasonlóképpen, ha az alapul szolgáló fedezeti eszközök újraértékelés utáni piaci értéke meghalad egy bizonyos szintet, az ügyfél a többleteszközöket (illetve többletkészpénzt) visszakaphatja. Lásd a 6.4. részt is.

Vételár (*Purchase price*): az az ár, amelyen az adásvétellel érintett eszközöket az eladó a vevőnek eladta, illetve el kell adnia.

Vételi nap (*Purchase date*): az a nap, amelyen az eladó által a vevőnek eladott eszköz adásvétele hatályba lép.

VIBER (valós idejű bruttó elszámolási rendszer) (*RTGS (real-time gross settlement system)*): olyan elszámolási rendszer, amelyben a feldolgozás és az elszámolás megbízásonként (nettósítás nélkül), valós időben (folyamatosan) történik. Lásd még a *TARGET*-rendszer címszót is.

Visszavásárlási ár (*Repurchase price*): az az ár, amelyen a vevő a *visszavásárlási megállapodással* érintett eszközöket köteles eladni az eladónak. A visszavásárlási ár megegyezik a *vételár* és a likviditásbővítésre a művelet futamideje alatt felszámolt kamatnak megfelelő árkülönbözet összegével.

Visszavásárlási megállapodás (*Repurchase agreement*): olyan megegyezés, amelynek keretében az eladó az eszköz eladásával egyidejűleg jogot szerez és kötelezettséget vállal annak egy adott áron, egy későbbi időpontban vagy kívánatra történő visszavásárlására. Az ilyen megállapodás hasonlít a biztosítékkal fedezett hitelfelvételre, azzal a különbséggel, hogy az értékpapírok tulajdonjoga nem marad az eladónál. Az *eurórendszer* a *penziós ügylete*iben rögzített futamidejű visszavásárlási megállapodásokat használ.

Visszavásárlás napja (*Repurchase date*): az a nap, amelyen a vevő a *visszavásárlási megállapodással* érintett eszközöket köteles eladni az eladónak.

Visszavonhatatlan átutalás (*Final transfer*): visszavonhatatlan és feltétel nélküli átadás, amely a korábban fennálló átadási kötelezettséget megszünteti.

3. MELLÉKLET

AZ ÜGYFÉLKÖR KIVÁLASZTÁSA MONETÁRIS POLITIKAI CÉLOKBÓL VÉGREHAJTOTT DEVIZAPIACI INTERVENCIÓS ÉS DEVIZASWAPÜGYLETEKRE

Az eurórendszer külső műveleteihez a választott szervezeti felépítéstől független, egységes megközelítés alapján kell kiválasztani az ügyfeleket a deviza intervenciós műveletekre és a monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapügyletekre. Ez a kiválasztási eljárás a meglévő piaci szabványokhoz képest nem jelent jelentős eltérést, mivel a nemzeti központi bankok jelenlegi legjobb gyakorlatai összehangolásának eredménye. Az ügyfeleknek az eurórendszer devizapiaci intervenciós műveleteihez történő kiválasztása alapvetően két feltételcsoporton alapul.

A feltételek első csoportját az óvatosság elve határozza meg. Az első óvatossági feltétel a hitelképesség, amelyet különböző módszerek egyidejű alkalmazásával kell felmérni (pl. kereskedelmi ügynökségek által végzett hitelminősítések felhasználásával, valamint a tőke- és más üzleti mutatók házon belüli elemzése révén); a második feltétel szerint az eurórendszer a devizapiaci intervenciós műveletekben esetlegesen részt vevő minden ügyfelétől megköveteli, hogy egy elismert felügyeleti szerv ellenőrzése alá tartozzon; és harmadik feltételként az eurórendszer devizapiaci intervenciós műveleteiben ügyfeleknek magas etikai elvárásoknak kell megfelelniük, és jó hírnévvel kell rendelkezniük.

A minimális óvatossági követelményeknek való megfelelés után a feltételek második, hatékonysági megfontolásokon alapuló csoportját kell alkalmazni. Az első hatékonysági kritérium a versenyképes árképzési magatartás, valamint az ügyfél képessége nagy tételek kezelésére még piaci zavarok esetén is. Az ügyfelek által szolgáltatott adat minősége és széleskörűsége szintén a hatékonysági feltételek közé tartozik.

A devizapiaci intervenciós műveletekben potenciálisan részt vevő ügyfelek köre kellően széles és sokféle annak érdekében, hogy az intervenciós műveletek megvalósításához szükséges rugalmasság biztosított legyen. Ez az eurórendszer számára lehetővé teszi, hogy különböző intervenciós csatornák közül válasszon. A különböző földrajzi helyeken és különböző időzók-

nákban történő beavatkozás hatékonysága érdekében az eurórendszer bármely nemzetközi pénzügyi központban fordulhat ügyfelekhez. Azonban a gyakorlatban az ügyfelek jelentős része az euróövezetből kerül ki. A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapokban részt vevő ügyfelek köre megfelel az eurórendszer devizapiaci intervenciós műveleteihez kiválasztott, euróövezetben található ügyfeleknek.

A monetáris politikai célokból végrehajtott devizaswapokban az egyes ügyfelekkel szembeni hitelkockázat kezelése céljából a nemzeti központi bankok limitalapú rendszereket is alkalmazhatnak.

4. MELLÉKLET

AZ EURÓPAI KÖZPONTI BANK RENDELKEZÉSE A PÉNZÜGYI ÉS BANKI STATISZTIKÁK KÉSZÍTÉSÉRŐL¹

1 BEVEZETÉS

Az Európai Központi Bank által végzett statisztikai adatgyűjtésről szóló, 1998. november 23-i 2533/98/EK tanácsi rendelet² meghatározza az adatszolgáltatásra kötelezett természetes és jogi személyek körét (úgynevezett adatszolgáltatói kör), az adatok titkosságára vonatkozó eljárásrendet, valamint a végrehajtásnak a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmánya (KBER alapokmány) 5.4. cikkének megfelelő feltételeit. Felhatalmazza továbbá az EKB-t arra, hogy szabályozói jogkörét abból a célból alkalmazza, hogy:

- meghatározza az adatszolgáltatók tényleges körét;
- meghatározza az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeit, és előírja azokat a részt vevő tagállamok tényleges adatszolgáltatói számára; és
- meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett az EKB és a nemzeti központi bankok (NKB-k) a kötelező statisztikai adatgyűjtés ellenőrzésére vagy szervezésére vonatkozó jogkörüket gyakorolhatják.

2 ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK

A monetáris pénzügyi intézmények ágazati összevont mérlegéről szóló, 2001. november 22-ei 2423/2001/EK európai központi banki rendelet (EKB/2001/13)³ célja, hogy lehetővé tegye az EKB, és az alapokmány 5.2. cikkével összhangban, a munkát a lehetséges mértékig elvégző NKB-k számára, hogy a Központi Bankok Európai Rendszere (KBER) feladatainak elvégzéséhez szükséges statisztikai adatokat összegyűjtsék, és különösképpen, hogy az EKB a Közösség monetáris politikáját az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (a Szerződés) 105. cikk (2) bekezdése első francia bekezdésével összhangban meghatározza és végrehajtsa. Az EKB/2001/13 rendelettel összhangban összegyűjtött statisztikai adatokat a

monetáris pénzügyi intézmények (MPI) ágazati konszolidált mérlegének elkészítéséhez használják fel, amelynek elsődleges célja, hogy az EKB részére olyan átfogó statisztikai képet nyújtson a pénzügyek alakulásáról, amely az egységes gazdasági területnek tekintett részt vevő tagállamokban található MPI-k összes pénzügyi eszközeire és forrásaira kiterjed.

Statisztikai célokból az MPI-ágazat konszolidált mérlegével kapcsolatban az EKB által előírt adatszolgáltatási követelmények három fő ismérven alapulnak.

Először, az EKB-nak összehasonlítható, megbízható és naprakész statisztikai adatokat kell kapnia, amelyek összegyűjtése az euróövezet egészében összehasonlítható feltételek és körülmények között történik. Bár az alapokmány 5.1. és 5.2. cikkének értelmében az adatokat decentralizált módon a nemzeti központi bankok gyűjtik össze szükség szerint a közösségi vagy nemzeti célokat szolgáló további statisztikai követelményekkel együttesen, megfelelő szintű egységesítésre és az adatszolgáltatási minimum-előírásoknak való megfelelésre van szükség, tekintettel arra, hogy az egységes monetáris politika meghatározásához és megvalósításához elengedhetetlen egy megbízható statisztikai alap létrehozása.

Másodszor, az EKB/2001/13 rendeletben meghatározott adatszolgáltatási kötelezettségeknek figyelembe kell venniük az áttekinthetőség és a jobbiztonság alapelvét. Ennek oka, hogy az említett rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó az euróövezet területén. Ez a rendelet közvetlenül ró kötelezettségeket a természetes és jogi személyekre, akiket az EKB szankciókkal sújthat minden esetben, amikor azok az EKB által előírt adatszolgáltatási kötelezettségeknek nem tesznek eleget (lásd a 2533/98/EK tanácsi rendelet 7. cikkét). Az adatszolgáltatási kötelezettségek így

¹ E melléklet tartalma csak tájékoztatóként szolgál.

² HL L 318, 1998. november 27., 8. o.

³ HLL333, 2001. december 17., 1. o. E rendelet felváltotta az Európai Központi Bank 1998. december 1-i 2819/98/EK (EKB/1998/16) rendeletét.

pontosan meghatározottak, és az EKB által a statisztikai adatok ellenőrzése illetve kötelező begyűjtése során hozott bármely döntés világos alapelveket követ.

Harmadszor, az EKB köteles az adatszolgáltatás terheit a minimálisra csökkenteni (lásd a 2533/98/EK tanácsi rendelet 3. cikkének a) pontját). Következésképpen a nemzeti központi bankok által az EKB/2001/13 rendelkezés alapján összegyűjtött statisztikai adatok a kötelező tartalék alkalmazásáról szóló, 2003. szeptember 12-ei 1745/2003/EK európai központi banki rendelettel (EKB/2003/9) összhangban a tartalékalap kiszámítására is használhatók.⁴

Az EKB/2001/13 rendelet cikkei arra korlátozódnak, hogy általánosságban meghatározzák a tényleges adatszolgáltatók körét, azok adatszolgáltatási kötelezettségeit, valamint azokat az alapelveket, amelyek alapján az EKB és a nemzeti központi bankok a statisztikai adatok ellenőrzésére és kötelező gyűjtésére vonatkozó hatáskörüket gyakorolják. Az EKB statisztikai adatszolgáltatási előírásainak teljesítéséhez szolgáltatandó statisztikai adatokra vonatkozó részleteket, valamint a követendő minimumszabványokat az EKB/2001/13 rendelet I–IV. mellékletei tartalmazzák.

3 A TÉNYLEGES ADATSZOLGÁLTATÓK KÖRE; AZ MPI-K STATISZTIKAI CÉLÚ LISTÁJA

Az MPI-k a közösségi jog meghatározása szerint rezidens hitelintézetek, továbbá egyéb olyan rezidens pénzügyi intézmények, amelyek üzleti tevékenységük során MPI-nek nem minősülő szervektől saját számlájukra (legalábbis gazdasági értelemben) betéteket és/vagy betéttel egyenértékű eszközöket fogadnak el, illetve hitelt nyújtanak és/vagy értékpapírokba fektetnek be. Az EKB elkészíti és vezeti ezen intézmények listáját e meghatározásnak megfelelően, valamint az EKB/2001/13 rendelet I. mellékletében meghatározott osztályozási alapelvekkel összhangban. Az MPI-k statisztikai célú jegyzékének felállítása és vezetése az EKB Igazgatóságának a hatáskörébe tartozik. A tényleges adatszolgál-

tatók körét az euróövezetben rezidens MPI-k összessége alkotja.

A nemzeti központi bankok a kis MPI-k részére eltérést engedélyezhetnek, amennyiben az egyes résztvevő tagállamokban a havi összevont mérleghez hozzájáruló MPI-k aránya az összes MPI mérlegének legalább 95%-át teszi ki. Ezek az eltérések lehetővé teszik a nemzeti központi bankok számára, hogy az elhanyagolható adatokat figyelmen kívül hagyják.

4 STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁSI KÖTELEZETTSÉGEK

Az összevont mérleg elkészítése céljából a tényleges rezidens adatszolgáltatók a mérlegükkel kapcsolatos statisztikai adatokat havonta kötelesek jelenteni. Egyéb adatokat negyedévente kell jelenteni. A jelentendő statisztikai adatok további részletezését az EKB/2001/13 rendelet I. melléklete tartalmazza.

A vonatkozó statisztikai adatokat a nemzeti központi bankok gyűjtik össze, amelyek kötelesek meghatározni a követendő adatszolgáltatási rendet. Az EKB/2001/13 rendelet nem tiltja meg a nemzeti központi bankok számára, hogy a tényleges adatszolgáltatóktól az EKB statisztikai követelményeinek teljesítéséhez szükséges statisztikai adatokat egy olyan szélesebb statisztikai adatszolgáltatási rendszer keretében kérjék be, amelyet a nemzeti központi bankok saját felelőségükre, a közösségi vagy nemzeti joggal, illetve az elfogadott gyakorlattal összhangban és más statisztikai célokat szolgálva hoznak létre. Ez azonban nem érinti az EKB/2001/13 rendeletben előírt statisztikai követelmények betartását. Bizonyos esetekben a követelményeinek való megfelelés érdekében az EKB támaszkodhat az ilyen célokból begyűjtött statisztikai adatokra is.

Egy nemzeti központi bank által nyújtott, fent meghatározott eltérés következménye, hogy az érintett kis MPI-k csökkentett adatszolgáltatási

⁴ HL L 250, 2003. október 2., 10. o.

követelményeket kötelesek teljesíteni (ami többek között csak negyedévenkénti adatszolgáltatást jelent), amelyek a kötelező tartalékokkal kapcsolatban kötelezőek, és amelyeket az EKB/2001/13 rendelet II. melléklete határoz meg. A hitelintézetnek nem minősülő kisebb MPI-kre vonatkozó követelményeket a fent említett rendelet III. melléklete részletezi. Azonban az eltérésben részesülő MPI-k az összes adatszolgáltatási követelménynek való megfelelést is választhatják.

Továbbá a nemzeti adatgyűjtési rendszerektől függően, és az EKB/2001/13 rendeletben rögzített, az MPI-k mérlegbeszámolójára vonatkozó fogalmak és besorolási alapelveknek való teljes megfelelés sérelme nélkül, a tartalékképzési követelmények alá eső hitelintézetek a tartalékalap kiszámításához szükséges adatokat a forgalomképes értékpapírok kivételével az alábbi táblázat szerint is közölhetik, feltéve, hogy ez az előző táblázatban vastagon szedett helyeket nem érinti.

5 A STATISZTIKAI ADATOK FELHASZNÁLÁSA A KÖTELEZŐ TARTALÉK KÉPZÉSÉRŐL SZÓLÓ EKB-RENDELET ALAPJÁN

Az adatszolgáltatási terhek csökkentése és a kétszeres statisztikai adatgyűjtés elkerülése érdekében az EKB/2001/13 rendelet értelmében az MPI-k által a mérlegükre vonatkozóan jelentett statisztikai adatokat az EKB/2003/9 rendelet alapján meghatározott tartalékalap kiszámításához is fel kell használni.

Statisztikai célokból valójában az adatszolgáltatási kötelezettség alanyai az EKB/2001/13 rendelet I. mellékletében szereplő és az alábbiakban található 1. táblázatban meghatározottak szerint kötelesek adataikat az illetékes nemzeti központi bankoknak jelenteni. Az 1. táblázatban *-gal jelölt mezőket az adatot szolgáltató intézmények tartalékalapjuk kiszámításához használják (lásd e kiadvány 7. fejezetének 13. keretes írását).

A pozitív tartalékráta alapjául szolgáló tartalékalap pontos kiszámítása érdekében részletes bontásban kell megadni a 2 évnél hosszabb lekötött betéteket, a 2 évnél hosszabb felmondásos betéteket, továbbá a hitelintézetek repókötelezettségeit a következő szektorokkal szemben: („rezidens” és „egyéb részt vevő tagállambeli”) „MPI-k”, a „kötelező tartalékképzési kötelezettség alá eső hitelintézetek, az EKB és NKB-k”, a „központi kormányzat”, valamint a külföld.

I. táblázat Havi rendszerességgel benyújtandó adatok

MÉRLEGTÉTELEK	A. Rezidens								
	MPI-ik ³⁾		Nem MPI-ik		Egyéb rezidens szektorok				
	ebből: tart. köt. alá eső hitelintézetek, EKB és NCB-k	Államháztartás	Központi kormányzati szervek	Egyéb államháztartás	Összesen	Egyéb p.ügyi közvetítők + kieg. p.ügyi tev.-et végzők (S.123 + S.124)	Biztosítók és nyugdíj-alapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + házt.-okat segítő non-profit intézmények (S.14 + S.15)
a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)	i)	
FORRÁSOK									
8 Forgalomban levő készpénz									
9 Betétek	*	*	*						
éven belüli									
éven túli									
9e Euró	*	*							
9.1e Egynapos (O/N)					*	*			
9.2e Lekötött									
éven belüli					*	*			
éven túli, maximum 2 éves					*	*			
2 éven túli ¹⁾	*	*	*		*	*			
9.3e Felmondásos									
maximum 3 hónapos ²⁾					*	*			
3 hónapon túli					*	*			
ebből 2 éven túli ⁴⁾	*	*	*		*	*			
9.4e Repók	*	*	*		*	*			
9x Devizák									
9.1x Egynapos (O/N)					*	*			
9.2x Lekötött									
éven belüli					*	*			
éven túli, maximum 2 éves					*	*			
2 éven túli ¹⁾	*	*	*		*	*			
9.3x Felmondásos									
maximum 3 hónapos ²⁾					*	*			
3 hónapon túli					*	*			
ebből 2 éven túli ⁴⁾	*	*	*		*	*			
9.4x Repók	*	*	*		*	*			
10 Pénzpiaci alapok befektetési jegyei									
11 Hitelviszonyt megtestesítő kibocsátott értékpapírok									
11e Euró									
éven belüli									
éven túli, maximum 2 éven túli									
11x Devizák									
éven belüli									
éven túli, maximum 2 éven túli									
12 Saját tőke									
13 Egyéb források									

- 1) Ideértve a hatóságilag szabályozott betéteket is.
2) Ideértve az át nem ruházható, látra szóló takarékbetéteket is.

4. MELLÉKLET

Az európai központi bank rendelkezése a pénzügyi és banki statisztikák készítéséről

B. Egyéb részt vevő tagállamok									C. A külföld	D. Nem meghatározott
MPI-ik ³⁾	Nem MPI-ik									
(j)	ebből: tart. köt. alá eső hitelintézetek, EKB és NCB-k (k)	Államháztartás		Egyéb rezidens szektorok					(s)	(t)
		Központi kormányzati szervek (l)	Egyéb államháztartás (m)	Összesen (n)	Egyéb p.ügyi közvetítők + kieg. p.ügyi tev.-et végzők (S.123 + S.124) (o)	Biztosítók és nyugdíj-alapok (S.125) (p)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11) (q)	Háztartások + házt.-okat segítő non-prof. intézmények (S.14 + S.15) (r)		
*	*	*							*	
*	*									
			*	*						
			*	*						
*	*	*	*	*					*	
			*	*						
*	*	*	*	*					*	
*	*	*	*	*					*	
			*	*						
			*	*						
*	*	*	*	*					*	
*	*	*	*	*					*	
									*	
									*	
									*	
									*	
									*	
									*	
									*	

3) A hitelintézetek dönhetnek úgy, hogy az „MPI-ekkel” és a „kötelező tartalékképzési kötelezettség alá eső hitelintézetekkel, az EKB-val és az NKB-kkal szembeni pozícióik” helyett a „kötelező tartalékképzési kötelezettség alá eső hitelintézetnek nem minősülő MPI-ekkel, az EKB-val és az NKB-kkal szembeni pozícióikat” közlik, feltéve, hogy ez nem eredményez adatvesztést, és a vastagon szedett pozíciókat nem érinti.

4) Az e tétellel kapcsolatos adatszolgáltatás további rendelkezésig önkéntes.

I. táblázat Havi rendszerességgel benyújtandó adatok (folytatás)

MÉRLEGTÉTELEK	A. Rezidens								
	MPI-k	Nem MPI-k							
		Állam- háztartás	Egyéb rezidens szektorok						
			Összesen	Egyéb p.ügyi közvetítők + kieg. p.ügyi tev.- et végzők (S.123+ S.124)	Biztosítók és nyugdíj- alapok (S.125)	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)	Háztartások + háztartásokat segítő non-profit intézmények (S.14+S.15)		
(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)	Fogasztói hítel (g)	Lakásvá- sárlási hitelezés (h)	Egyéb (maradék) (i)	
ESZKÖZÖK									
1 Készpénz									
1e ebből: euró									
2 Hitelek									
éven belüli									
éven túli, maximum 5 éves									
5 éven túli									
2e ebből: euró									
3 Részvényen kívüli értékpapírok									
3e Euró									
éven belüli									
éven túli, maximum 2 éves									
2 éven túli									
3x Devizák									
éven belüli									
éven túli, maximum 2 éves									
2 éven túli									
4 Pénzpiaci alapok befektetési jegyei									
5 Részvények és egyéb tulajdonosi követelés									
6 Állóeszközök									
7 Egyéb eszközök									

A tartalékalap (az átruházható értékpapírok kivételével) kiszámítása az 1. táblázat alábbi oszlopainak (források) összegzésével történik: (a) - (b) + (c) + (d) + (e) + (j) - (k) + (l) + (m) + (n) + (s)	
FORRÁSOK (Euró és devizák együtt)	
ÖSSZES BETÉT	
9.1e + 9.1x	
9.2e + 9.2x	
9.3e + 9.3x	
9.4e + 9.4x	
ebből:	
9.2e + 9.2x 2 éven túli lekötött	
ebből:	
9.3e + 9.3x 2 éven túli felmondható	Önkéntes adatszolgáltatás
ebből:	
9.4e + 9.4x repók	

Az EKB/2001/13 rendelet II. melléklete a kötelező tartalékolási rendszer alkalmazása tekintetében egyedi és átmeneti előírásokat, valamint az egyes hitelintézetek összeolvasására vonatkozó feltételeket fogalmaz meg.

Az EKB/2001/13 rendelet II. melléklete elsősorban a kisebb hitelintézetek adatszolgáltatási kötelezettségeit tartalmazza. A kisebb hitelintézetek legalább negyedéves gyakorisággal, az alábbi 1.a táblázat szerint kötelesek közölni a tartalékalap kiszámításához szükséges adatokat. Ezen intézmények kötelesek biztosítani, hogy az 1.a táblázat szerinti adatszolgáltatás teljes mértékben megfeleljen az 1. táblázat fogalmainak és besorolásainak. A kisebb intézményeknek a három tartalékolási időszak tartalékalapjára vonatkozó adatai a nemzeti központi bankok által az egyes negyedévek végére vonatkozóan összegyűjtött adatokon alapulnak.

A melléklet előírásokat tartalmaz az összevont alapon történő adatszolgáltatásról is. Az EKB-tól kapott felhatalmazás alapján a kötelező tartalékképzési kötelezettség alá eső hitelintézetek

egy adott nemzeti területen belül összevont statisztikai adatokat is szolgáltathatnak a kötelező tartalékképzési kötelezettség alá eső hitelintézetek egy csoportjáról, feltéve, hogy valamennyi érintett intézmény lemondott a tartalékképzési követelményből levonható egyösszegű engedmény igénybevételéről. A csoport egészére nézve azonban továbbra is fennáll az egyösszegű engedmény igénybevételének lehetősége. Az EKB monetáris MPI-jegyzékén az érintett intézmények mindegyike külön-külön szerepel.

Ezen kívül, a melléklet előírásokat tartalmaz a hitelintézeteket érintő egyesülésekről is. Az „egyesülés”, „egyesülő intézmények”, „felvásárló intézmény” kifejezések jelentését az EKB/2003/9 rendelet határozza meg. Abban a tartalékolási időszakában, amelyben az egyesülés hatályba lép, a felvásárló intézmény tartalékolási kötelezettségét a fent említett rendelet 13. cikke szerint kell kiszámítani és teljesíteni. Az azt követő tartalékolási időszakokban a felvásárló intézmény tartalékolási kötelezettségét különleges szabályoknak megfelelő tartalékalap

4. MELLÉKLET

Az európai központi bank rendelkezése a pénzügyi és banki statisztikák készítéséről

1.a táblázat: A kisebb hitelintézetek által a kötelező tartalékképzési követelmények teljesítéséhez negyedéves gyakorisággal szolgáltatandó adatok

	Az 1. táblázat alábbi oszlopainak (források) összegzésével kiszámított tartalékalap: (a) - (b) + (c) + (d) + (e) + (j) - (k) + (l) + (m) + (n) + (s)
BETÉTEKBŐL SZÁRMAZÓ FORRÁSOK (Euró és devizák együtt)	
9. ÖSSZES BETÉT	
9.1e + 9.1x	
9.2e + 9.2x	
9.3e + 9.3x	
9.4e + 9.4x	
ebből:	
9.2e + 9.2x 2 éven túli lekötött	
ebből:	
9.3e + 9.3x 2 éven túli felmondható	Önkéntes adatszolgáltatás
ebből:	
9.4e + 9.4x repók	
	Az 1. táblázat (t) oszlopában feltüntetett fennálló kötelezettségek
ÁTRUHÁZHATÓ ÉRTÉKPAPÍROK (Euró és devizák együtt)	
11 HITELVISZONYT MEGTESTESÍTŐ KIBOCSÁTOTT ÉRTÉKPAPÍROK	
11e + 11x 2 éven belüli lekötött	
11 HITELVISZONYT MEGTESTESÍTŐ KIBOCSÁTOTT ÉRTÉKPAPÍROK	
11e + 11x 2 éven túli lekötött	

és statisztikai adat alapján kell kiszámítani, amennyiben azok alkalmazhatók (lásd az EKB/2001/13 rendelet II. mellékletének függelékében szereplő táblázatot). Egyéb esetekben az EKB/2003/9 rendelet 3. cikkében meghatározott, a statisztikai adatszolgáltatásra és a tartalékolási kötelezettség kiszámítására vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni. Továbbá az adott nemzeti központi bank a felvásárló intézmény felhatalmazhatja arra, hogy statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségét átmeneti eljárások

útján teljesítse. A rendes adatszolgáltatási eljárás alkalmazása alóli ilyen eltérésnek a lehető legrövidebb időre kell korlátozódnia, és nem haladhatja meg az egyesülést követő hat hónapot. Ez az eltérés nem érinti a felvásárló intézménynek az EKB/2001/13 rendelet szerinti adatszolgáltatással, és amennyiben alkalmazandó, a beolvadó intézmények adatszolgáltatási kötelezettségeinek átvállalásával kapcsolatos kötelezettségeit. Amint az összeolvadási szándék nyilvánosságra kerül, a felvásárló intézmény az illetékes nemzeti

központi bankot megfelelő időben köteles tájékoztatni arról, hogy milyen eljárást kíván alkalmazni a tartalékolási kötelezettség megállapításához kapcsolódó statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségei teljesítése érdekében.

bekezdése kifejezetten tartalmazza. Az áttekinthetőség érdekében ezt a különleges kötelezettséget az EKB/2001/13 rendelet preambulumbekezdései is megismétlik.

6 ELLENŐRZÉS ÉS KÖTELEZŐ ADATGYŰJTÉS

A statisztikai adatok ellenőrzésének és kötelező jelleggel történő begyűjtésének jogát általában maga az EKB és a nemzeti központi bankok gyakorolják az olyan esetekben, amikor az adatok továbbítására, pontosságára, fogalmi megfelelésükre és helyesbítésükre vonatkozó minimális követelmények nem teljesülnek. Ezek a minimális követelmények az EKB/2001/13 rendelet IV. mellékletében találhatók.

7 NEM RÉSZT VEVŐ TAGÁLLAMOK

Mivel az alapokmány 34.1. cikke szerinti rendelkezés nem biztosít jogokat, illetve nem ír elő kötelezettségeket az eltéréssel rendelkező tagállamoknak (alapokmány 43.1. cikk), valamint Dániának (a Jegyzőkönyv 2. cikkének Dániára vonatkozó egyes rendelkezései), és nem alkalmazható az Egyesült Királyságra (a Jegyzőkönyv 8. cikkének Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságára vonatkozó egyes rendelkezései), az EKB/2001/13 rendelet csak a részt vevő tagállamokra vonatkozik.

Ugyanakkor, az alapokmánynak az EKB és a nemzeti központi bankok statisztikai hatásköréről szóló 5. cikke, valamint a 2533/98/EK tanácsi rendelet minden tagállamban alkalmazandó. Ez a Szerződés 10. cikkével (korábban 5. cikkével) együtt azt is jelenti, hogy a nem részt vevő tagállamok kötelesek kialakítani és bevezetni mindazon nemzeti intézkedéseket, amelyeket az EKB statisztikai adatszolgáltatási követelményeinek teljesítéséhez szükséges statisztikai adatgyűjtés, valamint a résztvevő tagállammá váláshoz időben történő statisztikai jellegű felkészülés érdekében megfelelőnek tartanak. Ezt a kötelezettséget a 2533/98/EK tanácsi rendelet 4. cikke és a 17. preambulum-

5. MELLÉKLET

AZ EURÓRENDSZER WEBOLDALAI

Központi Bank	Honlap
Európai Központi Bank	www.ecb.int
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	www.nbb.be vagy www.bnb.be
Deutsche Bundesbank	www.bundesbank.de
Bank of Greece	www.bankofgreece.gr
Banco de España	www.bde.es
Banque de France	www.banque-france.fr
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	www.centralbank.ie
Banca d'Italia	www.bancaditalia.it
Banque centrale du Luxembourg	www.bcl.lu
De Nederlandsche Bank	www.dnb.nl
Oesterreichische Nationalbank	www.oenb.at
Banco de Portugal	www.bportugal.pt
Suomen Pankki – Finlands Bank	www.bof.fi

6. MELLÉKLET

AZ ÜGYFELEK KÖTELEZETTSÉGSZEGÉSE ESETÉN ALKALMAZANDÓ ELJÁRÁSOK ÉS SZANKCIÓK

1 PÉNZBÜNTETÉSEK

Amennyiben az ügyfél a tenderszabályokat,¹ a kétoldalú eljárás szabályait,² a fedezeti eszközök felhasználására vonatkozó szabályokat,³ illetve a napvégi zárási eljárásokat és az aktív oldali rendelkezésre állásra vonatkozó hozzáférési feltételeket⁴ megsérti, az eurórendszer a következő pénzbüntetéseket alkalmazza:

- (a) A tenderműveletekre, a kétoldalú műveletekre és a fedezeti eszközök felhasználására vonatkozó szabályok megsértése esetén, a 12 hónapon belül felmerülő első és második mulasztás esetén, minden egyes mulasztásra pénzbírságot kell alkalmazni. Az alkalmazható pénzbüntetést a marginális hitelkamatlábát 2,5 százalékponttal növelve kell számítani.

A tenderműveletekre és a kétoldalú műveletekre vonatkozó szabályok megsértése esetén a pénzbírságot az ügyfél által nem rendezett biztosíték illetve készpénz összegének alapján kell kiszámítani, megszorozva a 7/360-as együtthatóval.

A fedezeti eszközök használatára vonatkozó szabályok megsértése esetén a pénzbírságot az olyan nem jegybankképes (vagy az ügyfél által nem használható) eszközök 1/360-as együtthatóval szorzott összege alapján kell kiszámítani, (i) amelyeket az ügyfél a nemzeti központi bank vagy az EKB rendelkezésére bocsátott, vagy (ii) amelyeket az ügyfél azon esemény bekövetkeztétől számított 20 munkanapos türelmi időn belül elmulasztott visszavonni, amely után az eszközök jegybankképessége megszűnik, vagy azok az ügyfél által a továbbiakban használhatatlanná válnak.

- (b) A napzárási eljárásokra illetve az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférésre vonatkozó szabályok első alkalommal történő megsértése esetén az alkalmazható pénzbüntetés mértéke 5 százalék. A szabályoknak egy 12 hónapos időszakon belül történő ismételt megsértése esetén a büntetőkamat

mértéke minden egyes alkalommal 2,5 százalékponttal nő, amelyet az aktív oldali rendelkezésre állás jogosulatlanul igénybevett összege alapján kell kiszámítani.

2 NEM PÉNZBÜNTETÉSEK

Az eurórendszer a tenderszabályok, a kétoldalú műveletek szabályainak, valamint az alapul szolgáló fedezeti eszközökre vonatkozó szabályok megsértése esetén az alábbiak szerint függeszti fel az ügyfeleket:

2.1 FELFÜGGESZTÉS A TENDERMŰVELETEKRE ÉS A KÉTOLDALÚ MŰVELETEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK MEGSÉRTÉSE UTÁN

Amennyiben egy 12 hónapos időszakon belül egy adott típusú mulasztásra harmadik alkalommal sor kerül, az eurórendszer az 1. szakaszban foglaltak szerint kirótt pénzbüntetés mellett az ügyfeleket egy meghatározott időszakra felfüggeszti az ugyanolyan fajtájú és ugyanolyan eljárás keretében lefolytatandó nyíltpiaci művelet(ek) végzése alól. A felfüggesztés mértéke a következő fokozatok szerint alakul:

- (a) amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték illetve készpénz összegének legfeljebb 40%-a, egyhónapos felfüggesztést kell alkalmazni;

1 Ez arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél a likviditást nyújtó művelet során számára kiosztott likviditási összeg rendezésére a megfelelő összegű fedezeti eszközt nem tudja átadni, illetve amikor az ügyfél a likviditást elvonó művelet során a számára kiosztott összeg kiegyenlítésére a megfelelő összegű készpénzt nem tudja rendelkezésre bocsátani.

2 Ez arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél a kétoldalú műveletben megállapodásban rögzített összeg rendezésére a megfelelő összegű jegybankképes fedezeti eszközt vagy a megfelelő összegű készpénzt nem tudja rendelkezésre bocsátani.

3 Ez arra az esetre vonatkozik, amikor az ügyfél olyan eszközt használ fel, amely a fennálló hitelügylet biztosítékaul történő felhasználásra alkalmatlan, illetve alkalmatlanná vált (vagy az ügyfél által nem használható).

4 Ez arra az esetre vonatkozik, amikor a nap végén az ügyfél elszámolási számlájának egyenlege negatív, és nem felel meg az aktív oldali rendelkezésre álláshoz való hozzáférés feltételeinek.

- (b) amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték illetve készpénz összegének 40–80%-a közé esik, kéthónapos felfüggesztést kell alkalmazni; és
- (c) amennyiben a harmadik alkalommal történő mulasztáskor a rendelkezésre nem bocsátott biztosíték illetve készpénz összege a rendelkezésre bocsátandó teljes biztosíték illetve készpénz összegének 80–100%-a közé esik, három hónapos felfüggesztést alkalmazni.

Az alábbi 2.3 szakaszban foglaltak sérelme nélkül, e pénzbírságok és felfüggesztési intézkedések vonatkoznak bármely további egymást követő kötelezettségszegésre minden egyes 12 hónapos időszak során.

2.2 FELFÜGGESZTÉS A FEDEZETI ESZKÖZÖKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOK MEGSÉRTÉSE UTÁN

Amennyiben egy 12 hónapos időszakon belül harmadik alkalommal történik mulasztás, az eurórendszer az ügyfelet az 1. szakaszban foglaltak szerint kirótt pénzbírság mellett az újabb nyíltpiaci műveletek végzése alól felfüggeszti.

Az alábbi 2.3 szakaszban foglaltak sérelme nélkül, ezek a pénzbüntetések és felfüggesztési intézkedések vonatkoznak bármely további egymást követő kötelezettségszegésre minden egyes 12 hónapos időszak során.

2.3 KIVÉTELES ESETEK BEN MEGHATÁROZOTT IDŐRE TÖRTÉNŐ FELFÜGGESZTÉS MINDEN MONETÁRIS POLITIKAI MŰVELET VÉGZÉSE ALÓL

Kivételes esetekben, a mulasztás(ok) súlyossága miatt, és figyelembe véve különösen az adott kötelezettségszegéssel érintett összegeket, valamint az elkövetett kötelezettségszegések gyakoriságát és időtartamát, a fenti 1. szakaszban leírtak szerint számított pénzbüntetés mellett

meg kell fontolni az ügyfél három hónapra történő felfüggesztését minden jövőbeni monetáris politikai műveletben való részvétel alól.

2.4 MÁS TAGÁLLAMOKBAN LEVŐ INTÉZMÉNYEK

Az eurórendszer dönthet arról is, hogy a mulasztást elkövető ügyfél felfüggesztésére vonatkozó javasolt intézkedést az adott intézmény más tagállamokban található fióktelepire is kiterjeszti-e.

